T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

YALAKASAR ANTİK YERLEŞİMİ

Mehmet TEKİN
1830231007

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Fikret ÖZCAN

ISPARTA-2023

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum "***Yalakasar Antik Yerleşimi***" adlı çalışmayı, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerinde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

İmza
Mehmet TEKİN
06.07.2023

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU
BEYAN BELGESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	**Mehmet TEKİN**
Öğrenci Numarası	**1830231007**
Enstitü Ana Bilim Dalı	**Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı**
Programı	**Yüksek Lisans**
Programın Türü	**(X) Tezli Yüksek Lisans ( ) Doktora**
Danışmanının Unvanı, Adı-SOYADI	**Prof. Dr. Fikret ÖZCAN**
Tez Başlığı	**Yalakasar Antik Yerleşimi**
Turnitin Ödev Numarası	

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 78 sayfalık kısmına ilişkin olarak, 18/04/2023 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönergesininin 14 üncü maddesinde yer alan filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı;

Kaynakçalar hariç, alıntılar dahil, 10 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç; % 8'tür.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

(x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

18/04/2023
Prof. Dr. Fikret ÖZCAN

(Tekin, Mehmet, *Yalakasar Antik Yerleşimi*, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2023)

ÖZET

Burdur İli, Ağlasun İlçesi'ne bağlı Gökbel Köyü'nün 1km doğusunda bulunan antik dönem adı bilinmeyen Yalakasar antik yerleşim sahası çalışmanın konusudur. Tez konusu, saygıdeğer hocam Prof. Dr. Fikret Özcan tarafından yürütülen "Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması" sonucunda ortaya çıkan bir çalışmadır. Bir köy yerleşimi ile kasaba arasında kalmış olan Yalakasar yerleşim sahası Pisidia Bölgesinde kurulmuş olan kırsal yerleşimlerin ekonomik gücünün ne denli yüksek olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Helenistik Döneme kamusal yapılarıyla birlikte kurulmuş olan bir köy yerleşimidir. Daha sonraki dönemlerinde verimli arazileri ve yol güzergâhına yakınlığından dolayı ilgi odağı olup gelişimini devam ettirmiştir. Elde edilen verilere göre yerleşim sahası Helenistik Dönemde kurulup, MS 11. yy.'a kadar sakinlerine ev sahipliği yapmıştır. Çalışma kapsamında Yalakasar yerleşim sahasında bulunan yapıların işlevleri, dönemleri ve yapım teknikleri genel hatlarıyla incelenmiştir. Yapılmış olan incelemelerle yerleşim sahası içerisinde bir Heroon, üç gözetleme kulesi, bir kilise, bir sarnıç, on iki işlik ve yirmi yedi konut yapısı gözlemlenmiştir. Bir kırsal yerleşime nazaran bu denli işlik olması bu yerleşim sahasının üretime dayalı bir yaşam sürdürdüğü fikrini uyandırmaktadır. Genel olarak zeytin ve şarap işliklerinin yanı sıra buğday, arpa gibi tahıl ürünlerinin de işlendiği de düşünülmektedir. Yalakasar yerleşim sahasında bulunan konutların Pisidia Bölgesi konut mimarisinin genel plan şemasının dışından olduğunu görmekteyiz. Burada bulunan konutlar amaç-kapsam doğrultusunda oldukça ekonomik düşünülerek yapılmak kuru taş duvar örme tekniğiyle tek odalı ya da yan yana odalar olarak inşa edilmişlerdir. Konutlar inşa edilirken Yalakasar tepenin eğiminden faydalanılarak teraslama sitemine başvurulmuş ve genel olarak yapıların kuzey duvarları ana kayaya yaslandırılmıştır. Pisidia Bölgesi'nde genel olarak askeri işlevleriyle ortaya çıkmış olan kent ya da kırsal yerleşmelerin yanı sıra burası farklı bir kimlikle karşımızdadır. Oldukça verimli arazilere sahip olan yerleşim sahası diğer kentlerin tam tersine sosyo-ekonomik bir kimlik sergilemektedir.

Anahtar Sözcükler: Antik Dönem, Pisidia, Konut Mimarisi, Kırsal Ekonomi, Kırsal Yerleşme.

(Tekin, Mehmet, *The ancient Settlement of Yalakasar*, Master's Thesis, Isparta, 2023)

ABSTRACT

The ancient settlement of Yalakasar, whose ancient name is unknown, located 1 km east of Gökbel Village in Burdur Province, Ağlasun District, is the subject of the study. On the other hand, my honorable professor. Dr. It is a study that emerged as a result of the "North Pisidia surface Survey" conducted by Fikret Özcan. The Yalakasar settlement area, which is between a village settlement and a town, reveals the high economic strength of the rural settlements established in the Pisidia region. It is a village settlement that was established in the Hellenistic period with its public structures. In later periods, it was the center of attention due to its fertile land and proximity to the road route and continued its development. According to the data obtained, the settlement area was established in the Hellenistic period, A.D. 11. he has made his dwelling place until the end of time. Within the scope of the study, the functions, periods and construction techniques of the structures located in the Yalakasar residential area were examined in general terms. A Heroon, three watchtowers, a church, a cistern, twelve whistles and twenty-seven residential buildings were observed within the residential area. The fact that there is such a whistle compared to a rural settlement awakens the idea that this settlement site leads a life based on production. In general, olive and wine whistles, as well as grain products such as wheat, barley are also thought to be processed. We see that the residences in the Yalakasar residential area are outside the general plan scheme of the Pisidia region housing architecture. The residences found here are built as one-room or side-by-side rooms with dry stone wall knitting technique in line with purpose-scope. While the residences were being built, the terrace system was used by taking advantage of the slope of the Yalakasar hill and in general the northern walls of the structures were leaned against the main rock. In addition to the urban or rural settlements that have emerged in the Pisidia region with their military functions in general, this place has a different identity. The settlement area, which has highly fertile land, exhibits a socio-economic identity in contrast to other cities.

Keywords: Antiquity, Pisidia, Domestic Architecture, Rural Economy, Rural Settlement.

ÖNSÖZ

Değerli hocam ve tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Fikret ÖZCAN'a böyle çalışma yapabilme önerisinde bulunduğu için ve çalışmanın araştırılması sırasında zaman ve mekân gözetmeksizin gösterdiği sabır, anlayışın yanında arazi çalışmalarımızda her bir taşın ne denli önemi olduğunu bize aktaran hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Üniversite hayatıma başladığım ilk gümlerden itibaren iyi günde kötü günde her zaman yanımda olduklarını hissettiren aileme ne kadar teşekkür etsem azdır.

Yüzey araştırması ve kazı çalışmalarında beraber yan yana çalıştığımız, beraber terlediğimiz, bir yapı üzerinde saatlerce tartıştığımız ve aynı sofradan yemek yediğim değerli ekip arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Tez çalışmam sırasında bana yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşlarım Harun Doğan, Münevver Şimşek, Ömer Yiğiteli ve Ayşe Süzmen'e ayrıca teşekkürü ederim.

Mehmet TEKİN

Isparta - 2023

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI ..... **i**
YEMİN METNİ ..... **ii**
ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **v**
ÖNSÖZ ..... **vi**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
GRAFİKLER DİZİNİ ..... **x**
HARİTALAR DİZİNİ ..... **xi**
PLANLAR DİZİNİ ..... **xii**
LEVHA DİZİNİ ..... **xiii**
KISALTMALAR DİZİNİ ..... **xv**
GİRİŞ **1**

1. BÖLÜM
PİSİDİA BÖLGESİNİN TARİHİ COĞRAFYASINDA SINIRLARI ve COĞRAFYASI, TARİHİ, KONUT MİMARİSİ VE KIRSAL EKONOMİSİ

1. PİSİDİA BÖLGESİNİN SINIRLARI VE COĞRAFYASI **4**
2. PİSİDİA TARİHİ **5**
3. PİSİDİA BÖLGESİ KONUT MİMARİSİ **11**
4. PİSİDİA BÖLGESİ KIRSAL EKONOMİSİ **19**

2. BÖLÜM
YALAKASAR YERLEŞİM ORGANİZASYONU VE ŞEHİRCİLİĞİ

1. YALAKASAR YERLEŞİMİ KONUMU VE COĞRAFYASI **23**
2. YALAKASAR ÖZELİNDE KIRSAL YERLEŞİM ORGANİZASYONU **24**
3. STATÜSÜ **25**
4. ŞEHİRCİLİĞİ **25**
5. EKONOMİSİ **30**
6. YERLEŞİM DÜZENLEMESİ **31**

3. BÖLÜM
YALAKASAR ANTİK YERLEŞİMİ'NİN KAMUSAL, DİNİ ve ASKERİ YAPILARI

1. KAMUSAL YAPILARI **37**
1.1. Heroon 37
1.2. Sütunlu Yapı 40

1.3. Sarnıç 41
2. DİNİ YAPILARI 42
2.1. Kilise-1 43
3. ASKERİ YAPILAR 45
3.1. Gözetleme Kulesi-1 45
3.2. Gözetleme Kulesi-2 46

4. BÖLÜM
İŞLİKLER MAHALLESİ ve SİVİL YERLEŞİM SAHASI YAPILARI

1. İŞLİKLER MAHALLESİ VE YAPILARI 47
1.1. İşlik-1 50
1.2. İşlik-2 50
1.3. İşlik-3 51
1.4. İşlik-4 52
1.5. İşlik-5 52
1.6. İşlik-6 53
1.7. İşlik-7 53
1.8. İşlik-8 53
1.9. İşlik-9 53
1.10. İşlik-10 54
1.11. İşlik-11 54
1.12. İşlik-12 54
2. SİVİL YERLEŞİM SAHASI VE YAPILARI 55
2.1. Teras-1 Konut-1 57
2.2. Teras-1 Konut-2 59
2.3. Teras-1 Konut-3 59
2.4. Teras-1 Konut-4 60
2.5. Teras-1 Konut-5 61
2.6. Teras-1 Konut-6 61
2.7. Teras-1 Konut-7 62
2.8. Teras-1 Konut-8 63
2.9. Teras-2 Konut-9 63
2.10. Teras-2 Konut-10 64
2.11. Teras-2 Konut-11 64
2.12. Teras-2 Konut-12 65
2.13. Teras-2 Konut-13 65
2.14. Teras-2 Konut-14 66
2.15. Teras-2 Konut-15 66
2.16. Teras-2 Konut-16 67
2.17. Teras-2 Konut-17 67
2.18. Teras-2 Konut-18 68

2.19. Teras-2 Konut-19 68
2.20. Teras-2 Konut-20 69
2.21. Teras-3 Konut-21 69
2.22. Teras-3 Konut-22 69
2.23. Teras-3 Konut-23 70
2.24. Teras-3 Konut-24 70
2.25. Teras-3 Konut-25 71
2.26. Teras-3 Konut-26 71
2.27. Teras-3 Konut-27 71

5. BÖLÜM
KÜÇÜK BULUNTULAR

1. SERAMİK BULUNTULARI 73
2. SİKKELER 74

SONUÇ 75
KATALOGLAR 78
KAYNAKÇA 116
GRAFİKLER 122
HARİTALAR 123
PLANLAR 129
LEVHALAR 134
ÖZGEÇMİŞ 174

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. Yalakasar Seramik Grafiği 122

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 1. Pisidia Bölgesi Antik Dönem Haritası. 123
Harita 2. Yalakasar Antik Yerleşimi Kent Haritası 124
Harita 3. Yalakasar Lokasyon Haritası 125
Harita 4. Alanlar Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması'nı kapsamaktadır 126
Harita 5. Fırıncık Mevkii Lokasyon Haritası 126
Harita 6. Yalakasar-Kapıkaya-Sandalion Yol Haritası 127
Harita 7. Styraks Bitkisi Dağılım Haritası 128

PLANLAR DİZİNİ

Plan 1. Yalakasar Antik Yerleşim Sahası Konut Planları 129
Plan 2. Kapıkaya Antik Kenti Doğu Yerleşim Sahası Konut Planları 129
Plan 3. Ariassos Kent Planı 130
Plan 4. Pednelissos Kent Planı 130
Plan 5. Kremna Kent Planı 131
Plan 6. Sia Yerleşim Planı 131
Plan 7. Melli Plan 132
Plan 8. Fırıncık Mevkii Yerleşim Planı 133

LEVHA DİZİNİ

Levha 1. Ariassos Antik Kenti Hellenistik Dönem "L" şeklinde Konut Mimari Çizimi 134
Levha 2. Ariassos Antik Kenti Roma Dönemi Peristyl Konut Mimarisi 134
Levha 3. Kremna Antik Kenti, Kilise C'nin Batısındaki Ev 2 Plan 135
Levha 4. Pisidia Antiocheiası Cardo Maximus, Atriumlu ev Planı 135
Levha 5. Ana kayaya Oyulmuş Basamaklar 136
Levha 6. Yazyurdu Tepe, Taş Ocağı 136
Levha 7. Batı Tarım Terasları 137
Levha 8. Batı Tarım Terasları 137
Levha 9. Heroon 138
Levha 10. İşlik 1 138
Levha 11. Giriş Kapıları Dron Çekimi 139
Levha 12. Ana Giriş Kapısı Detay 139
Levha 13. Ana Giriş Kapısı Detay 140
Levha 14. Basamaklı Yol Ağı 140
Levha 15. Basamaklı Yol Ağı, Drenaj Kanalı 141
Levha 16. Gözetleme Kulesi 1 ya da Katapult Alanı 141
Levha 17. Yerleşim Sahasını İkiye ayıran Ana Teras Hattı 142
Levha 18. Teras 3 Duvar Hattı Detay 142
Levha 19. Yerleşim Sahasını sınırlandıran Teras Hattı 143
Levha 20. Yalakasar Yerleşimi, Doğu Sur 143
Levha 21. Kapıkaya AS15 Duvarı 144
Levha 22. Kuzeybatı Sur Hattı 144
Levha 23. Ezme Teknesi 145
Levha 24. Değirmen Taşı 145
Levha 25. Sandalion İşlik 4 146
Levha 26. Orta Pisidia Sagalassos Adada Yol Ağı 146
Levha 27. Melli Antik Kenti Konut Örneği 147
Levha 28. Yapı Örneği 147
Levha 29. Mahya Örneği 148
Levha 30. Ana Yol Ağı, Teras 3 148
Levha 31. Basamaklı Yol Ağı 149
Levha 32. Doğu Tepesi Kutsal Alan 149
Levha 33. Kilise 150
Levha 34. Pisidia Kalkanlı Blok 150
Levha 35. Taşınan Pisidia Kalkanlı Blok 151
Levha 36. Heroon, Blok Parçası 151
Levha 37. Sütunlu Yapı, Etrafa dağılmış Sütunlar 152
Levha 38. Sütunlu Yapı, Sütun Detay 152

Levha 39. Sarnıç 153
Levha 40. Kilise, Nef Giriş Detay 153
Levha 41. Kilise, Apsis Detay 154
Levha 42. Gözetleme Kulesi 1 154
Levha 43. Gözetleme Kulesi 2 155
Levha 44. İşlik 2, Mekanizma Yuvası Detay 155
Levha 45. İşlik 2, Biriktirme Havuzu Detay 156
Levha 46. Biriktirme Havuzu Detay 156
Levha 47. Pres Yuvası Detay 157
Levha 48. Konut-1'e ait Mekânlar 157
Levha 49. Teras 1, Mekân 1 158
Levha 50. Teras 1, Mekân 2 158
Levha 51. Teras 1, Mekân 3 159
Levha 52. Teras 1, Mekân 4, Konut 2 159
Levha 53. Teras 1, Mekân 5, Konut 3 160
Levha 54. Teras 1, Mekân 6, Konut 4 160
Levha 55. Teras 1, Mekân 7, Konut 4 161
Levha 56. Teras 1, Mekân 8, Konut 6 161
Levha 57. Teras 1, Mekân 9, Depo Yapısı 162
Levha 58. Teras 1, Mekân 10, Konut 7 162
Levha 59. Teras 1, Mekân 11, Konut 8 163
Levha 60. Teras 2, Mekân 12, Konut 9 163
Levha 61. Teras 2, Mekân 13, Konut 10 164
Levha 62. Teras 2, Mekân 14, Konut 11 164
Levha 63. Teras 2, Mekân 15, Konut 12 165
Levha 64. Teras 2, Mekân 16, Konut 13 165
Levha 65. Teras 2, Mekân 17, Konut 14 166
Levha 66. Teras 2, Mekân 18 Konut 15 166
Levha 67. Teras 2, Mekân 19 Konut 16 167
Levha 68. Teras 2, Mekân 20 Konut 17 167
Levha 69. Teras 2, Mekân 21 Konut 18 168
Levha 70. Teras 2, Mekân 22 Konut 19 168
Levha 71. Teras 2, Mekân 23 Konut 20 169
Levha 72. Teras 3, Mekân 24 Konut 21 169
Levha 73. Teras 3, Mekân 25, Konut 22 170
Levha 74. Teras 3, Mekân 26, Konut 23 170
Levha 75. Teras 3, Mekân 27, Konut 24 171
Levha 76. Teras 3, Mekân 28, Konut 25 171
Levha 77. Teras 3, Mekân 28, Konut 25 Planı 172
Levha 78. Teras 3, Mekân 29, Konut 26 172
Levha 79. Teras 3, Mekân 30, Konut 27 173

KISALTMALAR DİZİNİ

Bkz. : bakınız
çiz. : Çizim
Evn. No. : Envanter No
Kat. No. : Katalog No
KPYA : Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması
Lev. : Levha
M : Mekân
m : Metre
MÖ. : Milattan Önce
MS. : Milattan Sonra
No. : Numara
s. : Sayfa
SDÜ : Süleyman Demirel Üniversitesi
SRWS : Sagalassos Red Slip Ware
vb. : ve benzeri
vd. : ve diğerleri
yy. : Yüzyıl

GİRİŞ

Antik kırsal yerleşim araştırması kapsamında Pisidia Bölgesi'nde yer alan Yalakasar antik yerleşimi başlıklı Yüksek Lisans Tez çalışmasında Pisidia Bölgesi sınırlarında yer alan Yalakasar antik yerleşimi ele alınacaktır. Bu çalışmanın öncelikli hedefi yerleşimin bir bütün olarak değerlendirilmesidir. Böylece Pisidia bölgesindeki kırsal yerleşimlerin gelişimi ve yerleşim düzenlemesi hakkında veriler elde edilmesi amaçlanmaktadır.

Yalakasar antik yerleşimi, Pisidia Bölgesi'nde Kapıkaya Antik Kenti'ne yakınlığından dolayı muhtemelen buraya ait bir kasaba olduğu düşünülmektedir[1]. Yerleşim alanı ilk kez Stephen Mitchell ve ekibi tarafında keşfedilmiş, Heroon yapısından ve kente giriş kapısı dışında başka bir yapıya değinmemiştir[2]. Sagalassos yüzey araştırması ekibi yerleşim hakkında daha detaylı bilgi vermiştir[3]. 2019 yılında ise Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması ekibi Prof. Dr. Fikret Özcan öncülüğünde yerleşime gelerek detaylı bir çalışma yapılmıştır. Burdur İli Ağlasun İlçesi, Gökbel mahallesi Yalakasar Mevkii'nde yer alan ve adı bilinmeyen bir yerleşimdir. Antik yerleşimin kalıntıları adını da aldığı Yalakasar Tepesi'nin üzerinde ve yamaçlarında yer almaktadır. Bu tepe aynı zamanda bulunduğu vadiye hâkimliği ve Akdeniz bölgesinden gelip Pisidia Bölgesine giden yolun da hâkimi konumunda olduğundan oldukça önem arz etmektedir. Günümüze kullanılan Antalya-Isparta karayolu şimdiki haliyle kullanılmıyordu. 1940-1960lı yıllarda dahi deve kervanları Harmancık (Sandalion) yakınlarından dağ etrafından dolaşarak, Gökbel tarafına bir köprü vasıtası ile geçerek Isparta yönüne doğru ilerleme imkânına sahip oluyorlardı. Modern Antalya yolunun 20. kilometresi yakınlarındaki Dereboğazı Mevkii Antalya-Isparta yol hattındaki en büyük engellerden biriydi. Antalya yönünden gelen yolcular 1958 yılına kadar Sandalion ve Yalakasar'ı ayıran çay (Isparta Çayı) boyunca, yer yer dere yatağına paralel olarak ilerleyen yolu kullanıyorlardı. 1957-58 yıllarında buna paralel bir yol hattı yapılmış ve eski yol âtıl kalmıştır. 1970'li yıllarda Dereboğazı Yolu

[1] Fikret Özcan,vd., *Kuzey Pısıdıa Yüzey Araştırması 2019- 2020*, 2019-2020 Yılı Yüzey Araştırmaları, Ankara, 2022, C.1, s. 443-444.
[2] Stephen Mitchell, "*The Hellenization of Pisidia"*, Mediterranean Archaeology 4, 1991, s. 138
[3] Marc Waelkens, "*Report on the Survey and Excavation Campaigns of 1994 and 1995 (Sagalassos IV)"*, (ed., Jeroen Poblome), Leuven University Press, 1997, s. 31.

Yaptırma Derneği'nin öncülüğünde başlatılan Kazak 1 ve Kazak 2 tünellerinin yapımı 1986-95 yılları arasında tamamlanmıştır. Bölgenin eski hali düşünüldüğü zaman Batı Toros dağ silsilesi üzerinde yer alan, ismi hala bilinmeyen Kapıkaya Antik Kenti'nin kurulduğu yerin kuzeyindeki kentlerin güvenliği açısından ne derece önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Sandalion ve Yalakasar ise Sagalassos, Conana, Seleukia Sidera'ya da Prostanna yönüne giden yol ağının denetimini sağlamaktaydılar (**Harita-1**)[4]. Bu bölgedeki arkeolojik çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Çalışmanın özgünlüğü, arkeolojik ve tarihsel belgeler dikkate alınarak bölgede kırsal yerleşimlerin değerlendirilmesi ve yanıtlanmayı bekleyen birçok soru işareti için ipuçları taşıyacak bir öneme sahiptir.

Yerleşimde yapılan yüzey araştırmasıyla birlikte birçok yapı tespit edilmiştir. Bu yapılar arasında işlikler, kuleler, anıtsal mezar, kamusal yapılar ve sarnıç tespit edilmiştir. Pisidia Bölgesi yüksek dağlar ve sert iklime sahiptir. Pisidia Bölgesi, Akdeniz' den gelecek olan düşmanların geçiş güzergâhı üzerinde olduğu için devamlı dış tehditlere maruz kalmıştır. Bu sebeple burada kurulan kentler, kasabalar da öncelik doğal korunma altında olan alanlar tercih edilmiştir. Kurulan kentlerde askeri kimlik ön plandadır. Bu bölgede Kapıkaya ve İnler Mevkii yerleşimleri askeri kimlikli ve Sandalion ise kale yerleşimidir[5]. Bölge Helenistik dönemde itibaren yoğun kentleşme sürecine girmiştir. Roma ile beraber bölgedeki kentler tekrardan askeri kimliklerini geri almışlardır. Bu değişim Erken İmparatorluk Döneminde İmparator Agustus ile gerçekleşmeye başlamıştır. Augustus'un kurduğu koloniler tamamen askeri kimliğe sahiptir[6]. Yalakasar Antik Yerleşmesi, Kapıkaya ve Sandalion antik yerleşmeleriyle oldukça yakın bir konumda ve bu kentlerin de ortak olarak hedeflediği, Pamphylia bölgesinden bu bölgeye gelen yolun denetimi ve bölgenin güvenliği projesinin bir parçası olmalıdır[7].

Bu tezin amacı ise, Yalakasar Tepe üzerine ve eteklerine kurulan antik yerleşim sahasında ki yapıların kullanım amaçlarını ortaya çıkararak, ele geçirilmiş olan buluntularla beraber yerleşim sahasının en yoğun iskân tarih aralığını ortaya çıkarmaktır. Çalışmada ilk olarak KPYA'da tespit edilmiş mekanların işlevlerini

[4] Özcan, 2022, s.443-444.
[5] Özcan, 2022, s.437-445.
[6] Barbara Levick, "*Roman Colonies in Southern Asia Minor",* Oxford University Press, London, 1967, s.210-212.
[7] Sayın Hocam Fikret Özcan'ın 2019'dan beri alanda verdiği sözlü bilgilerden dolayı teşekkür ederim.

saptamak olmuştur. Tespit edilen mekanlar kullanım amaçlarına göre üretim atölyeleri, depolama odaları, konutlar vd. olarak gruplara ayrılmıştır. Ardından benzer örnekleriyle karşılaştırılıp yorumlanmışlardır. Daha sonra yerleşim sahasının haritası cors aleti kullanılarak çıkarılmıştır. KPYA ekibi ile 2019-2022 yılları arasında bulunmuş olan sikke ve seramik parçalarının teknik çizimler yapılıp karşılaştırmalarıyla beraber tarihlemesi yapılmıştır. Tezin diğer bölümlerinde ise Pisidia Bölgesi'nin coğrafyası, sınırları, tarihi ve bölgenin konut mimarisi hakkında araştırmalar yapılmıştır. Son olarak Yalakasar Yerleşim sahasında ki konutlar ve işlik yapıları ana konuyu oluşturmuştur. Daha sonra diğer buluntularla beraber harmanlanıp yerleşim sahasının kimliğini ortaya çıkarmamızda yardımcı olup, tarihleme kriterlerimizi oluşturmuştur.

1. BÖLÜM

PİSİDİA BÖLGESİNİN TARİHİ COĞRAFYASINDA SINIRLARI ve COĞRAFYASI, TARİHİ, KONUT MİMARİSİ VE KIRSAL EKONOMİSİ

1. PİSİDİA BÖLGESİNİN SINIRLARI VE COĞRAFYASI

Pisidia Bölgesinin sınırları, günümüzde Isparta ve Burdur illerinin tamamını ve Antalya ilinin kuzey kısmını kapsamaktadır (**Harita-1**). Antik dönemlerde Akdeniz üzerinden gelen düşman saldırılarından ve bölgeye hâkim olan egemen ülkelerin politikalarından dolayı sürekli değişken göstermiştir. Bölge farklı coğrafi özelliklerin geçiş güzergâhında bulunduğundan oldukça geniş olanı kapsamaktadır[8]. Pisidia Bölgesini, doğuda Beyşehir Gölü (Karalis Lacus), batıda Burdur Gölü (Askania Lacus) ve Söğüt Dağları, kuzeyde Sultan Dağları ve güneyinde ise Alp Dağları sisteminin devamı olan Batı Toroslar coğrafi olarak günümüzde sınırlandırmaktadır[9]. Bölgenin sınırları hakkında antik dönemin ünlü coğrafyacısı Strabon, Pisidia halkının Pamphylia, Milyas, Phrygia, Lydia ve Karia halklarına komşu olduğundan ve Pamphylia Bölgesinin üzerindeki Tauros (Toros) dağlarının zirvesinde zeytin ağaçlarıyla dolu alanlara yerleştiklerinden söz etmektedir[10].

Anadolu'nun en dağlık ve enerjik yapısına sahip bölgelerin başında gelen Antik Pisidia Bölgesi, Batı Torosların dağ silsilesinin oluşturduğu çanak içerisinde yer almaktadır. Bölgenin Kuzeybatısında Karakuş Dağları, kuzeydoğuda Sultan Dağları[11], doğuda Anamas Dağı, Kuyucak Dağı[12] hattı üzerinden güney-batıya Davraz Dağı ve Gelincik Dağı ile Boncuk Dağları, Beydağları, Eşeler Dağları, Katrancı Dağı ve Elmalı

[8] Veli Sevin, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 2001, s. 153-155.
[9] Mehmet Özsait, *İlkçağ Tarihinde Pisidia: Başlangıçtan Büyük İskender Devrinin Sonuna Kadar*, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul, 1980, s. 32.
[10] Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası*, Kitap XII-XIII-XIV, çev. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2012, XII.7. 2.
[11] Serap Ağgül, "Pisidia Bölgesi Roma İmparatorluk Dönemi Yolları", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Isparta 2019, s.6.
[12] Kadir Temurçin, "Isparta İli Ekonomik Coğrafyası", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Ankara 2004, s.9.

Dağı gibi dağ kütlelerine sahip[13],yüksekliği 1000 ile 2500 rakımdan oluşan sarp ve yüksek coğrafyaya sahiptir.

Bölgenin adını almış olduğu Bozdağ ve Emirdağ masifleri arasında yer alan çöküntülerde irili ufaklı 65 göl bulunmaktadır[14]. Tamamı Toroslar üzerinde yer alan göller arasında Beyşehir Gölü (Karalis Lacus), Acıgöl (Anaua Lacus) ve Eğirdir Gölü (Limnai Lacus), Burdur Gölü (Askania Lacus) Salda Gölü (Trogitis Lacus) yanı sıra Aksu Nehri (Kestros), Köprüçay (Eurymedon), Manavgat Nehri (Melas) antik yerleşim lokasyonunda önemli etken oluşturmuştur.

2. PİSİDİA TARİHİ

Pisidia Bölgesi Prehistorik Dönem 'den itibaren yerleşim görmüş, bünyesinde farklı medeniyetler barındırmıştır[15]. Pisidia bölgesini, batısında yer alan Göller Yöresi, doğusunda Konya, güneyinde Pamphylia ovası, kuzeyinde Burdur Gölü sınırlar. Antik kaynaklar ve lingustik çalışmalar doğrultusunda Pisidia halkının Toroslar üzerinde yaşayan Milyaslılar, Solymler, Kabalialılar, Isaurialılar ve Likyalılar ortak bir geçmişe sahip olabilecekleri ve kökenlerini, en azından MÖ 2. Bin yıldan itibaren Luvilere dayandırılabileceği düşündürülür. MÖ 5. yy.'da Pisidialıların adına rastlanmamaktadır. Bölge halkı Solymler hakkında ilk bilgilere Homeros'tan ulaşmaktayız[16]. Herodotos, kendi yaşadığı dönemde Lykialıların yaşadığı topraklar hakkında oralar eskiden Milyas olduğunu belirtir, orada yaşayan halklara da Solymler denildiğini eklemiştir[17]. Strabon, Termessosluların üst tarafında bulunan dağlara Solymos diye adlandırdığı ve kendilerine Solymoslular dediklerinden bahsederek[18] Herodotos'u destekler. Bölgenin batı kesimin öncelikle Solymos ya da Milyas olarak anıldığı anlaşılmaktadır. Pisidia Bölgesinde yaşayan halk hakkında ilk yazılı kayıt

[13] Atilla Selman Akcüre, "Burdur İl Tarım Master Planı", *İl Tarım ve Kırsal Kalkınma Master Planlarının Hazırlanmasına Destek Projesi*, Burdur, 2006, s,25.
[14] Güneş Duru, "Göller Bölgesi Neolitik Yerleşimler Üzerine Bir Deneme", *Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü,* Armağan Dizisi 2, Aybasım/Offprint, 2011, Antalya, s.169.
[15] Mehmet Özsait, *İlkçağ Tarihinde Pisidya, Başlangıçtan Büyük İskender Devrinin Sonuna Kadar*, İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları (İÜEF), İstanbul, 1980, s.63.
[16] Sanem Özgen, *Pisidia Bölgesi'nde Yunan ve Roma Dönemleri 'ne ait Kültür Varlıkları, Yunan-Roma Dönemi/Pisidia-Karia Bölgeleri*, Ege Yayınları, İstanbul, 2007, s.6.
[17] Herodot, *Herodot Tarihi,* çev. Müntekim Ökmen Remzi Kitabevi. İstanbul,1973, s, 173.
[18] Strab., 1993, XIII, IV, s,16

Xenophon'da bulunur. Kyros'un topraklarında kargaşa çıkardıkları için Pisidia halkı üzerine yapacağı seferden bahsetmektedir[19].

Büyük İskender, MÖ 334-33 yılları arasında Anadolu'yu fethetmiştir. Phrygia'ya gitmek için Pisidia topraklarına kadar gelmiştir. Burada Büyük İskender, Termessos ve Sagalassos kentlerinin yoğun bir direnişi ile karşı karşıya kalmıştır. Milyas'a geçişini sağlayan Yenice boğazında Termessoslular ile savaşa giren Büyük İskender daha sonra bu geçidi ele geçirmiş, Termessos Kentini abluka altına almıştır. Ancak burayı fethetmenin uzun süreceğini tahmin ettikten sonra burdan ayrılmıştır. Her zaman Termessoslular ile aralarında anlaşmazlık olan Selgeliler Büyük İskender'e gelerek onunla bir anlaşma yapmışlardır. Bununla beraber Selgeliler her zaman Büyük İskender'in sadık bir dostu haline gelmişlerdir[20]. Büyük İskender, bölge halkının alışık olduğu satraplık sistemini değiştirmemiş ve Phrygia'ya doğru yola çıkarken Pisidia ve Lykia Bölgelerine satrap olarak komutanlarından Nearkhos'u atamıştır. Böylece bölgelerinin iç kesimlerine ulaşamamış olan Büyük İskender burada geri kalan kentleri alacak ve bölgede asayişi sağlamış olacaktır[21]. Diodoros'un anlatımlarına göre Büyük İskender daha hayattayken Pisidia Bölgesinde sıkıntılar çıktığı bölgeye bıraktığı satrap Nearkhos'un beklentilerini karşılayamadığıdır[22]. İskender'in MÖ 323'de ölümünden sonra Büyük Phrygia satrapı Antigonos Monophthalamos yönetimine, Lykia ve Pamphylia'nın bırakılmasıyla birlikte büyük bir alan tek bir çatı altında toplanmıştır. Pisidia'nın batı kesimi Pamphylia'ya ait olduğundan bu satrapın idaresi altına girmiştir[23]. Özgürlüklerine düşkünlükleri ile tanınan Pisidia halkının Antigonos'a karşı savaşan Eumenes'in emrine paralı asker olarak girmeleri bu kanıyı destekler niteliktedir[24]. MÖ 301 yılında İpsos Savaşında Antigonos'a karşı birleşen Lysimakhos, Seleukos ve Ptolemaios savaş sonucunda toprakları kendi aralarında pay etmişlerdir. Bu birleşimde Ptolemaios, aldığı asılsız haber üzerine Suriye'ye gönderdiği için

[19] Xenophon, *Anabasis, Onbinlerin Dönüşü*, çev. Tanju Gökçöl Sosyal Yayınları, İstanbul,1998, C-I, s,11.
[20] Flavius Arrianos, *İskender'in Seferi*, çev. Furkan Akderin Alfa YayıncılıkİstanbuI,2005, C.-I 27-5, 28-1, 2- 8.
[21] Mehmet Özsait, *Helenistik ve Roma Devrinde Pisidia Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları (İÜEF), Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul,1985, s. 6
[22] Özsait,1985, s.6-7.
[23] Özsait,1985, s.6.
[24] Görkem Senem Özden, "Pisidia Bölgesi Kültür Varlıkları Envanteri: Yayınlar Üzerinden Bir Araştırma", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, İstanbul, 2005, s.6-7.

askerlerini hiçbir pay alamamıştır. Ancak Anadolu'nun büyük bir kısmı ve Toroslar dâhil olmak üzere Lysimakhos'un idaresine geçtiği bilinmektedir[25]. MÖ 281 yılında Kurupedion'da, Büyük İskender'in hayatta kalan son iki komutanının arasındaki savaşta Lysimakhos'un mağlubiyeti ile sonuçlanmıştır. Böylece Asya ve Pisidia Bölgesinde MÖ 188'e kadar sürecek olan Seleukos Hanedanının hâkimiyeti başlamıştır[26]. Büyük İskender ve ardılları Pisidia Bölgesi'nde hiçbir zaman tam bir hâkimiyet kuramamışlardır. MÖ 193 yılında Antiokhos'a karşı yapılmış olan ayaklanma yapıldığı bilinmektedir[27]. Bölgenin zorluğunu ve halkında özgürlerine düşkünlüğüne anladıktan sonra Helenistik Krallar, bölge halkı ile savaş yerine uzlaşma yolunda gitmiş olmaları gerekir. Çünkü Helenistik Dönem de inşa edilmiş, tahkimat edilmiş kentlerin, yolların hâkim noktalarına kale, garnizon ya da kuleler inşa etmişlerdir[28].

MÖ 133 Yılında III. Attalos, beş yıl saltanat sürdükten sonra bir hastalıktan dolayı hayatını kaybetmiştir. III. Attalos ölmeden önce vasiyetiyle bölgeyi Romalılara bıraktı. Roma bölgeyi eyalet olarak ilan ettiler ve bulunduğu kıtanın adının vererek Manius Aquilius tarafından Asia Eyaleti dediler[29]. Böylece *Provincia Asia* MÖ 129'da kurulmuştur[30]. Bununla birlikte Roma Anadolu topraklarına adımını atmıştır.

Ancak Roma ilk başlarda bölge halkını tanımadığı için çok fazla olaylara dâhil olmak yerine çekimser davranmıştır. Bu şekilde hem bölge halkının nabzını ölçmüş ve ortaya çıkan büyük olaylarda çözüm bulma rolü alarak kendi hâkimiyetini yavaştan hissettirmiştir. Provincia Asia eyaletinin toprakları, Mysia, Lidya, Karia ve Phrygia'nın bir kısmını kapsamaktaydı. Roma Senatosu Bergama Krallığı'nın fakir ve kontrol etmesi zor olan bölgelerini son savaşta kendilerine destek veren müttefikleri arasında dağıtmıştır[31]. Büyük Phrygia, Pontus Kralı V. Mithridates'e; Kilikya'nın bir bölümü Pisidia-Pamphylia bölgeleri Kappadokia Kralı V. Ariarathes savaşta ölünce çocuklarına bırakılmıştır[32]. Ariarathes ölünce Kappadokia Bölgesindeki gerileme

[25] Özsait,1985, s.31-37.
[26] Özsait,1985, s,36.
[27] Sevin, 2016, s.182.
[28] Serap Ağgül, "Pisidia Bölgesi Roma İmparatorluk Dönemi Yolları", s.9.
[29] Strab., XIII, IV, s.170; Özsait, 1985, s.70.
[30] Özsait,1985, s.70.
[31] Özsait,1985, s.70.
[32] Mustafa Büyükkolancı, "Pisidia Bölgesi Tapınak Mimarisi", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, İstanbul, 1996, s.19.

Pisidia Bölgesini de etkilemiştir. Oluşan otorite boşluğundan dolayı yoğun huzursuzlukların yanı sıra bölgede otorite boşluğu ile birlikte korsanlık hareketleri de başlamıştır. Dönemin ticaret merkezi olan Side'nin korsanlar için köle pazarı haline gelmiştir[33]. Korsanlık faaliyetlerine karşı önlem almak zorunda kalan Roma, MÖ 102 yılında Praetor M. Antonius, prokonsül olarak korsanlar ana yurdu olan Kilikya'ya karşı bir savaş başlatıp Kilikya dâhil olarak etrafında ilk kez toprak sahibi oldu[34]. V. Mithridates'e MÖ 120 ölünce Roma Büyük Phrygia'yı Asia Eyaletine bağlamıştır. MÖ 112/11 yıllarında V. Mithridates'e Eupator, Roma'ya karşı büyük bir harekâta başlamıştır. Romalı memurların Asia Eyaletinde vergi toplarken yaptıkları adaletsizliklerden ve idari olarak haksızlığa uğramış kentleri kendi tarafına geçirmiştir. Daha sonra korsanlarla da anlaşma yaparak, Roma ile çetin bir savaşa girişmiştir. Birçok Romalıyı katlederek Küçük Asya'nın batısına ve Yunanistan'a egemen olmuş ve Likya ve Pamphylia'ya zapt etmek için komutanı Eumakhos'u yollamıştır. General, Yenice boğazını geçip Pamphylia'ya girdiği bilinmektedir. Ancak Termessos'un kontrolünde olan boğazı geçerken Termessos'u aldığına dair kanıt yoktur[35]. MÖ 85 yılında Dardanos'ta Mithridates'e Sulla arasında yapılan barış anlaşmasıyla beraber Roma kaybettiği toprakları geri kazanmıştır. Barıştan sonra Sulla, K. Asya şehirlerinin savaş sırasında Roma'ya karşı sergiledikleri tavırları temel alarak yeniden idari ve ekonomik olarak düzenlemeler yapmıştır. Buna göre; Kilikya Eyaleti, Pamphylia'nın kıyılarından itibaren Pisidia'yı da içine alarak Phrygia'ya doğru genişlemiştir[36].

MÖ 39 yılında yapılan düzenlemeyle beraber Roma, Pisidia Bölgesi'nde kendi Cumhuriyetle yönetilirken Pisidia'da kendine bağlı krallık kurmuştur. Pisidia Bölgesinin krallığına Amyntas getirilmiştir[37]. Roma, daha önce bölgeye yolladığı idarecilerin sağlayamadığı otoriteyi sağlamak için Amyntas'ı bu göreve getirmiştir[38]. Vasal Kral Amyntas, Pisidia Antiocheia'nın Roma'ya karşı olan sempatisinden yararlanmış olacak ki bir yıl içerisinde Termessos ve Sagalassos kentlerini savaşmadan Roma hâkimiyeti altına almıştır. MÖ 39 yılında Kremna Kenti'nde darp edilmiş sikkeler üzerinden yola çıkarak bu tarihte Kremna'yı başkent yaptığı

[33] Özsait,1985, s.71.
[34] Özsait,1985, s.71.
[35] Özsait,1985, s.73; Büyükkolancı, 1996, s.19.
[36] Özsait,1985, s.74.
[37] Özsait1985, s.81.
[38] Özsait,1985, s.81; Strab., XII, VII, s.71.

görülmektedir[39]. Amyntas, Pisidia Bölgesi'nde Roma'nın çıkarları doğrultusunda toprakları genişletmeye devam etmektedir. Pisidia'nın doğusunda yer alan Homonadlar'ın üzerine düzenlediği sefer sırasında düştüğü bir pusuda MÖ 25 yılında öldürülmüştür[40]. Bunun üzerine Augustus Amyntas'ı Krallığını onun oğullarına bırakmanın Roma için çok faydalı olmayacağını düşünerek Vali Marcus Lollius'u göndererek orayı Galatia Eyaleti haline getirmiştir[41]. Eyaletin parçalarından sadece metropolislerin isimleri bilinmekte olup bunlardan biri Pisidia'dan Sagalassos'dur[42]. Roma, Amyntas ile Homonadlar sorununu tam olarak çözememiştir. Güçlü bir ordu oluştururken bir yandan da M.Ö. 6. Yy'da *Via Sebaste*'nin tamamlanması için girişimlere başlamıştır[43]. Romalı S. Quirinus bir daha Homonadlar sorunu ile karşı karşıya kalmamak için zamana yayılan ancak etkili bir yönteme başvurarak Homonadların teslim olmasını sağlamıştır. Yanına aldığı esirlerin yanı diğer kalanları eyaletin belirli bölgelerine dağıtmıştır. Daha sonra Roma ilk koloni şehri Antiocheia dışında; Colonia Iulia Augusta Felix Cremna (Cremnensium), Colonia Iulia Augusta (Prima Fida) Comama (Comamenorum), Colonia Iulia Augusta Olbasa (Olbasene veya Olbasenorum), Colonia Iulia Augusta Parlais (Colonia Julia Augusta Parlais) dört koloni şehri daha kurmuştur. Bu kentlerin ortak amacı Pisidia Bölgesi'nin romanizasyon projesine katkı sağlamaktır[44]. Roma savaş sonrasında Homonadlar tehlikesine kesin çözüm bulmuştur. Augustus zamanında Roma genişleyen topraklarında otoriteyi sağlamlaştırma için ekonomik tedbirler ve yollar yaptırarak askeri kolonilerle barış ve huzur devrini başlatmıştır. Pax Romana olarak bilinen bu devir Roma İmparatorluğunun egemenlik sürecinin hızlanmasına katkıda bulunmuştur[45].

Augustus'un izlemiş olduğu siyaseti kendinden sonra gelen İmparatorlar da devam ettirmiştir. Tiberius (MS 14-37)'un Lykonia bölgesinde *Via Sebaste* yolunda konumlandırılmış Pappa şehrinin adını Tiberiopolis olarak değiştirmesi bölgede hala

[39] Özsait, 1985, s.81-82.
[40] Özsait,1985), s.83; Strab., XII, VI, s.68.
[41] Barbara Levick, "Roman Colonies in Southern Asia Minor", *Oxford Press*, Oxford,1967, s.29.
[42] Özsait,1985, s.85.
[43] Levick,1967, s.210-212.
[44] Özsait,1985, s.95.
[45] Özsait,1985, s.96.

çalışmaların sürdüğünün göstergesidir[46]. İmparator Claudius Döneminde (MS 41-54), MS 43 yılında Pamphylia'yı Likya ile birleştirerek tek büyük bir eyalet haline getirilmiştir, Pisidia hakkında veri elde edilememiştir[47]. İmparator Nero Dönemi'nde Sagalassos Kenti'nde yapılmış olan sınır tespiti çalışmanın devamı niteliğindedir[48]. Galba Döneminde (MS 68-69) Pamphylia, Galatia Eyaletiyle birleştirilmiş olmasına karşın Vespasianus zamanına (MS 69-79) MS 72 yılında tekrardan Kappadokia Eyaleti'ne dâhil edilmiştir. Pisidia bu dönemde Lykia-Pamphylia eyaletine dâhil edilmiştir. MS 74 yılında Galatia Eyaleti, Kappadokia Eyaleti ile birleştirilmiştir[49]. MS 107-113 yılları arasında Traianus, birleşik Galatia-Kappadokia eyaletini yeniden bir düzenleme ile birbirinden ayırmıştır. Yeni düzen aslında Augustus'un yapmış olduğu düzenin aynısıdır. Galatia Eyaleti bu düzenlemeye göre İç Paphlogonia, Lykonia ve Kuzey Pisidia'yı içine alıyordu. Traianus bunu Partlarla karşılaşmadan önce aldığı bir tedbir olarak görülmektedir. İmparator Hadrian'ın bölgeye ziyareti onuruna dikilen anıtlardan bilinmektedir[50].

Antonius Pius (MS 138-161) zamanında İsavria ve Lykonia'nın güneyi Galatia eyaletinden alınıp Kilikia Eyaletine verilince Pisidia'nın sınırları Trogitis gölünün batısına kadar gerilemiştir. Bu durum Diocletianus zamanına (MS 284) kadar sınırları bozulmadan devam etmiştir[51].

MS 3. yy.'ın ortalarına kadar devam eden ve Augustus tarafından başlatılmış olan *Pax Romana*, Got, Sasani saldırıları, Depremler ve veba salgınlarıyla son bulur. Doğu Pisidia ve İsavria'da güçlenen eşkıya şefi Lydius, Kremna'yı ele geçirmiştir. Anadolu da bozulan huzuru geri kazanmak için İmparator M. Aurelius Probus (MS 276-282) Asya'ya geçmiştir. Kremna, uzun uğraşlar sonucunda alınmıştır. Daha sonra kent halkını topluca sürmek yerine veteranlar getirerek yetişkin gençler Roma ordusuna dâhil edilmiştir[52].

---

[46] David Magie, *Roman Rule in Asia Minor, to the End of the Third Century after Christ I*, Princeton University Press, New Jersey,1950, s.500.
[47] Levick,1967, s.32.
[48] Özsait,1985, s.98.
[49] Özsait,1985, s. 98, Magie,1950, s.556.
[50] Özsait,1985, s.99.
[51] Özsait M,1985, s.100.
[52] Özsait, 1985, s.100; Stephen Mitchell.-Marc Waelkens, "Cremna and Sagalassos 1987", *Anatolian Studies*,1988, vol.38, s.57.

Diocletianus (MS 284-305) imparatorluğu 12 diocese (bölgeye) ayırdı. Eyaletler bununla beraber büyük çapta tekrardan ele alınarak sınırları çizildi. Pisidia, ilk kez eyalet haline geldi. Pisidia Eyaleti, Galatya'nın güneybatısı, Lykia-Pamphylia eyaletinin kuzeyi, Asia eyaletindeki Apameia ile doğuda İsavria'ya kadar geniş bir alana yayılmıştır. Constantinius Magnus (MS 306-337) Pamphylia'nın doğusundaki şehirleri Pisidia ve İsavria arasında paylaştırmasıyla Selge tekrar Pisidia topraklarına dâhil edilmiştir. Gratianus (MS 367-383) zamanında Lykonia Eyaletine verilen topraklarla beraber Pisidia eyaleti Karalis Lymnai (Beyşehir) gölüne kadar gerilemiştir. Theodosius I (MS 392-395) zamanında Pisidia sınırları Pamphylia ve Lykonia ile Karalis Lymnai (Beyşehir) gölünün güney batısında birleşmişlerdir[53]. MS 395 yılında Roma İmparatorluğu, doğu ve batı olarak ikiye ayrılmıştır. Pisidia şehirleri MS 395 yılına kadar Roma'nın siyesi politikasından dolayı sınırları sürekli değişim göstermişlerdir[54]. MS 400 yılına gelindiği zaman Anadolu'da hem kentlerde hem de kırsal alanlar da eski pagan inancındaki tapınakların üzerine kiliseler yapılmaya başlanmıştır[55]. Hristiyanlıkla beraber Pisidia Bölgesi sınır değişiklikleri hareketliliği devam etmiştir. Hiç kuşku yok ki Pisidia Bölgesi'nin Hristiyanlığın yayılmasında aktif rol St. Paulos'tur. Bölge halkı hızla uyum sağlamış ve bu durum MS 4. yy.'la beraber resmi kilise örgütlerinin kurulmasını sağlamıştır[56]. Pisidia Bölgesinde, Sagalassos, Colonia Kremna (Çamlık-Girme Köyü), Selge (Altınkaya), Adada (Karabavlu) ve Colonia Antiocheia (Yalvaç) gibi kentleri piskoposluk merkezleri haline gelmiştir[57]. Bölgede MS 9. yy. itibarıyla Anadolu'ya giren Türkler tekrar bölgede hareketliliğin başlamasına sebep olmuşlardır.

3. PİSİDİA BÖLGESİ KONUT MİMARİSİ

Pisidia Bölgesi'nde yaşayan halk Toros Dağlarının bulunduğu coğrafya üzerinde dış dünyaya çokta açık bir yaşam sergilememiştir. Bölgede Helenistik Dönem ile birlikte bölgede yoğun bir kentleşme süreci başlamıştır. Bunu Roma İmparatorluk

[53] Özsait,1985, s.101-102.
[54] Özsait,1985, s.102.
[55] Stephen Mitchell, "Anadolu'da Antik Çağda Konut", *Geç Roma Anadolu'sunda Klasik Dönem Kent ve Yerleşmelerinin Gelişimi*, Türk Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul,1996, s.197.
[56] Ramsay, W. M, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, çev., Mihri Pektaş, M.E.B. Yayınları, İstanbul.1960, s.430; Büyükkolancı, 1996, s.23.
[57] Ramsay,1960, s,431-434.

Dönemi'nde Augustus'un bölgede askeri kimlikli koloni kentleri devam ettirmiştir. Bölge'de 18. yüzyıldan itibaren gezginler[58] çeşitli yüzey araştırmaları ve devamında kazı çalışmalarıyla beraberinde günümüze kadar gelen arkeolojik bir çalışma içerisindedir. Bölgede yapılmış olan çalışmalar genel olarak kamusal alanlar ve yapıları üzerinde yoğunlaşmıştır. Bölgede sivil mimari üzerine yüzey araştırmalarında detaylı bir şekilde inceleme yapılmıştır. Pisidia Bölgesi kentleri, Yunan polis kentlerinin ortaya çıkmasından yarım bin yıl önce kentsel olarak örgütlenmeye başlamıştır. Bölgedeki kentleşme süreci Phrygia etkisinden dolayı kaynaklanmaktadır[59]. Pisidia Bölgesi şehir gelişimi Helenistik Dönem'de agoralar etrafına anıtsal yapılar yapmaya başlamışlardır. Roma İmparatorluk Dönemi ile beraber yeniden bir kamusal imar harekâtı başlamıştır. Pax Romana ile kentler korunaklı tepelerden sınırlarının dışına doğru yayılmaya başladı. Sivil merkezler korunaklı tepelerden yaşama uygun alanlara ya da köylere kaymaya başladı. Bu imar hareketliliği Sagalassos hariç diğer Pisidia kentlerinde hızlıca yavaşlamıştır. Sagalassos da MS 3. yy.'a kadar devam etmiştir. Bölgedeki anıtsal Roma İmparatorluk Dönemi yapıları Kremna'da Hadrianus Dönemi'nde diğer kentlerde Antoninler Dönemi ve sonrasına aittir[60]. Bu gelişimlerin yanında orta büyüklükteki Pednelissos Antik Kenti, Roma İmparatorluk Dönemi inşaat tarzını benimsemeyerek Pisidia Halkının halen daha geleneklerine bağlı kaldığını göstermektedir. Ancak Antonius Pius Dönemiyle beraber bölgede tekrardan yoğunlaşan inşa patlaması özgünlüğünü korumaya çalışan kentlerde dâhil olmak üzere bütün Pisidia kentlerinde MS 3. yy. boyunca devam etmiştir[61]. Bölge kentlerinden, Ariassos, Pednelissos, Melli, Sia, Kremna, Sagalassos ve Kapıkaya genel kent düzenleri, kamusal yapı planlamaları, sivil yerleşimleri ve konut mimarisi kıyaslanarak genel hatlarıyla araştırılmıştır. Pisidia Bölgesinin dağlık coğrafyasında konutların inşa edilebilmesi için uygun alanların teraslandırılarak en küçük alanın iskâna hazır hale getirilmesi Helenistik

[58] Karl Graf Lanckoroński, *Pamphylia ve Pisidia Kentleri II.,* çev. Selma Bulgurlu Gün, Suna İnan-Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, Antalya, 2015, s.19; Ayça Özcan, "Pisidia Bölgesi'nde Roma İmparatorluğu'nun Yapı Propagandası ve Politikası", *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Ankara, 2008, s.7.

[59] Lutgarde Vandeput-Stephen Mitchell, *Sagalassos and The Pisidia Survey Project: In Secarch of Pisidia's History*, Exampli Gratia, Leuven Universıty Press, Belgium, 2013, s.100.

[60] Vandeput, Mitchell, 2013, s.102-105.

[61] Vandeput, Mitchell, 2013, s.105-107.

mimarinin tipik bir özelliğidir[62]. Bölgede teraslama sistemi ile oluşturulmuş alanlarda konut mimarisinde çok katlı yapıların inşası için uygun alanların oluşmasına olanak sağlamıştır. Teraslandırılarak oluşturulmuş alanlarda düzensiz konut inşası sebebiyle küçük yapıların işlevleri hakkında tam sonuca varamamaktayız.

Bölgedeki kentlerden ilk olarak antik ismi bilinmeyen Kapıkaya antik yerleşimi, Isparta'nın 30 km güneydoğunda, Isparta-Antalya karayolundan 23 km sonra gelen Güneyce Köyü-Çukur Köy istikametinden 3 km sonra Kapıkaya Mevkii'ndedir[63](**Harita-1**). Kentin konutları agoranın doğu ve güneybatısına konumlandırılmışlardır (**Plan-2)**. Kentin iskân tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte yapılardaki mimari işçilikler göz önünde bulundurularak MÖ 1. yy. öncesine ait olmalıdır. Doğu yerleşim sahası içinde bulunan konutlar mimari açıdan güneybatı yerleşim sahasındaki konutlara göre oldukça özenlidir. Güneybatı yerleşim sahası erken imparatorluk dönemden, geç antik döneme kadar iskân gördüğü tahmin edilmektedir. Kentin kamusal yapıları agoranın kuzeyinde konumlandırılmıştır. Bazı yapıların işlevleri belirlenmemesine rağmen büyüklüklerinden dolayı kamusal olabilecekleri düşünülmektedir. Kapıkaya antik yerleşiminde yapılar teraslama ile oluşturulmuş alanlara düzensiz yerleştirilmiş önlerinde avlu niteliği taşıyan açıklıklar bulunmaktadır[64].

Bölgedeki konut mimarisi araştırılan diğer bir kent Sagalassos'dur (**Harita-1**). 2009 yılında kazısına başlanmış olan konut yapısı büyük bir perystil ev örneğidir. Yapının ev erken evresi MÖ 1. yy'a ait olduğu en geç evresi ise MS 7. yy'a ait olduğu yapılan sondaj çalışmaları gözlemlenmiştir. MS erken 1. yy'a ait perystil avluya MS geç 1. yy. – erken 2. yy.'da konağa özel bir hamam eklenerek gelişimi devam etmiştir. MS. 2. yy.'da konağa pasajlı bir avlu daha eklenmiştir[65].

Bölgedeki konut mimarisi araştırılan önemli kentlerden diğeri de Ariassos Antik Kenti'dir (**Harita-1**). Ariassos kent alanı çubuk boğazını geçtikten sonra

[62] Fikret Özcan-Tuğba Taş-Eser Yayan, "2015 Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması", *34.Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt II, 2017, s. 365.
[63] Eser Yayan, "Kapıkaya'daki Antik Kent'in Doğu Yerleşim Alanı", *Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Isparta, 2020, s.17.
[64] Yayan, "Kapıkaya'daki Antik Kent'in Doğu Yerleşim Alanı", s.25.
[65] Marc Walkens et al, "Sagalassos 2010 Yılı Kazı ve Restarosyon Çalışmaları", 33.Kazı Sonuçları Toplantısı III. Cilt, 2011, S.33, c.3, s.247-48.

modern Antalya yolundan 1 km içeride Antalya'nın 50 km kuzey batısında yer almaktadır[66](**Plan-3)**. Ariassos kentinin kurulu olduğu vadi tabanında 7 farklı teras üzerinde[67] Roma Kamu binaları, güney batıda tiyatro, hamam, doğu yönünde uzanan kentin ana caddesi sonunda bir giriş kapısı ve güneydoğu-güneybatıya bakan yamaçlarda sivil halkın yaşadığı evler yer almaktadır. Kentin aşağı bölümünde yer alan teras duvarları üzerinde Helenistik Dönem 'den Geç Roma Dönemi'ne kadar uzanan tarih aralığında sivil halkın yaşadığı konutların yanında kamusal yapılarda yer almaktadır[68]. Kent tepesinin güneydoğu ve güneybatıya bakan yamaçlarında çok sayıda deforme olmuş ev, sarnıç ve diğer yapı kalıntıları bulunmaktadır. Güneydoğu yamacında, eğimden dolayı teraslandırılarak düzenlemiş alanlara inşa edilen iki katlı evler eğimden dolayı arka tarafından tek kata indirgenen ev sıralarını içermektedir. Aşağı geniş teraslarda iki bina arasında ve basamaklarla ulaşımın sağlandığı sığ yollar bulunmaktadır. Eğime rağmen inşa edilmiş olan evlerin önlerinde ya da yanlarında avlu niteliğini taşıyan küçük alanlar bulunmaktadır. Özellikle tepenin üst kısımlarında evlerin arka duvarını oluşturmak için ana kaya yüzeyleri dikey olarak düzlenmiştir. Sur duvarının kuzeydoğu ucuna yakın bir alanda, doğuya bakan bir sundurma, büyük bir taşa oyulmuş sarnıcı bulunan, alt katında depolama odaları bulunan "L" şeklinde beş odadan oluşan Helenistik Döneme ait konut örneği bulunmaktadır (**Levha 1**). Roma kent kapısının kuzeydoğusuna belirgin konumlandırılmış ve şehre bakan tarafında dikdörtgen bir Roma perystil konut örneği bulunmaktadır. Bulunduğu alan ve mimari özelliklerinden dolayı dönemin seçkin ailelerinden birine ait olması gerekirdi. Kemerden bir sokak direk olarak evin avlusuna açılmaktadır[69](**Levha 2**).

Bölgedeki konut mimarisi araştırılan diğer bir kent Pednelissos 'dur (**Harita-1**). Pednelissos, Toros Dağları'nın en güney eteklerinin batı yamacında, bu günkü Antalya ili Serik İlçesi Kozan köyü yakınlarındadır[70]. Kentin genel olarak yapıları agora ve çevresi Helenistik Döneme tarihlenirken, agora dışına doğru konumlandırılmış yapılar Roma İmparatorluk Dönemi ve sonrasına

[66] Stephen Mitchell, -Edwin Owens-Marc Walkens. *Ariassos And Sagalassos,* Anatolian Studies,1988, Vol.39, s.63.
[67] Stephen Mitchell, "Archaeology in Asia Minor 1985-89", Archaeological Reports, 1989-1990, s. 124.
[68] Mitchell,1989-1990, s. 127.
[69] Stephen Mitchell, "Ariassos 1990", *Anatolian Studies,* 1991, V. 41, s. 159-172.
[70] Lutgarde Vandeput-Veli Köse, "Pisidien Survey Projekt: Pednelissos 2004", *23.Araştırma Sonuçları Toplantısı*, II. Cilt, 2006, s. 353-354.

tarihlendirilmektedir (**Plan-4**). Kentin evleri genel olarak dik bir dağ yamacına teraslandırılarak yerleştirilmiştir. Konutlar genel olarak ızgara planına uygun şekilde dikdörtgen, kare planlı odaların paralel olarak birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Evlerin önlerinde avlu ya da bahçe niteliği taşıyan dikdörtgen ya da kare boş alanlar bırakılmıştır. Boşluk alanlar yapı bloğunun uzun kenarı boyunca yan yana düzenlemiştir. Bu odalar bütünü sokağa açılan kapıya ulaşmak için birden fazla odadan geçilmesi anlamına gelmektedir. Pednelissos antik kentinin bazı evleri yamaç eğiminden dolayı düzensiz ve hiçbir kalıba uymayan örnekler de içermektedir. Yamaç boyunca iki ya da dört yapı bloğunun birleştirilmesi bu yapıları oluşturmaktadır. Farklı eğimlerdeki odaların tek bir aileye mi ait olduğu tartışma konusudur. Bu şekilde bir düzensiz bir şema izlenmesi yamaçlardaki eğimlerden kaynaklandığı düşünülmektedir[71].

Bölgede konut mimarisi araştırılan diğer bir kent bölgenin önemli metropol kentlerinden Kremna'dır (**Harita-1,**). Burdur ilinin 60 km güneydoğusunda Bucak ilçesinin Toroslar üzerindeki Çamlık köyü yakınlarındadır[72]. Kremna Antik Kenti'nde ızgara planlı kent planı uygulanmaya çalışılmıştır (**Plan-5**). Kentin akropolisinin dağlık topografyası ızgara planına uygun değildir. Alanda düzenlemeler yapılmadan kamusal yapılar tepeler arasına yerleştirilip daha sonra bu yapıları paralel ya da dikey kesen sokaklar yerleştirilmiştir. Kentin kamusal yapıları iki vadinin birleştiği alana inşa edilmiştir[73]. Kremna da konutlar iki alana yayılmıştır. Büyük olan konut alanı sütunlu caddenin kuzeyinde, diğer alan ise kamu binalarının yer aldığı vadiye bakan alanda toplanmıştır. Kremna, diğer Pisidia kentleri gibi Romalılaşmak yerine konut mimarisinde eski geleneklerine devam etmiştir.[74] Kremna Kenti konut yerleşimi bölgedeki diğer kentlere göre daha düzenli şekildedir. Kentin konutları içinde beş ya da altı konut sığacak şekilde tasarlanmış insulalar içerisine yerleştirilmiştir. Kentte evler genel olarak Doğu Yunan yerleşik yerel mimari geleneklerine uygun şekilde tasarlanmışlardır. Merkezde avlu ve etrafında bir veya daha odadan oluşan prestijli

[71] Ahmet Çinici, "Landscapes of Pednelissos: Making of an Urban Settlement Image in Ancient Pisidia", *Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Ankara 2013, s. 72-74.
[72] Jale İnan, "1970 Kremna Kazısı Raporu", *Türk Arkeoloji Dergisi*,1972, S. XIX-II, s.51.
[73] İnan 1972, s.52-53.
[74] Stephen Mitchell, *Cremna in Pisidia: an Ancient City in Peace and in War*, The Classical Press of Wales, London, 1995, s. 162,163.

konutlar gözlemlenmektedir[75]. Evlerin çoğu yerel malzemeler kullanılarak inşa edilmiştir. Evlerin dış duvarları genel olarak Küçük Asya Kentlerinde yaygın olarak kullanılan kabaca sıralı kesme taş bloklarla inşa edilmiştir. Kremna konutlarının genel özelliği alanda su kaynağının bulunmamasından dolayı çatılardan toplanılan suların evlerin önlerindeki sarnıçlarda biriktiren bir sisteme sahip olmasındır[76]. Kremna Kenti batı yerleşim sahasında Kilise C'nin batısında Ev 2 olarak adlandırılan bir konut bulunmaktadır (**Levha 3**). Ev dikdörtgen formda inşa edilmiştir. Evin ortasında perystilsiz avlu bulunmaktadır. Avlunun etrafında duvarları özenli ancak iç dekorasyonu oldukça basittir[77].

Pisidia Bölgesinde, konut mimarisi araştırılmış diğer kent, Antalya Dağbeli Beldesi'ne bağlı Karaot Köyü sınırlarında yer alan Sia antik kentidir (**Harita-1**). Kent konutları, yerel kireç taşından son derece kaba moloz taşlardan şekillendirilmiş polygonal ve kesme taşlarla çeşitli stillerde ve bunun yanında ana kaya oyularak inşa edilmiştir. Konutlarda görülen harç kullanımı daha sonraki dönemlerde tadilat edilerek kullanımının devam ettiğini göstermektedir. Sia kentinin konutları iki farklı alanda konumlandırılmıştır (**Plan-6**). Sur içinde kalan konurlar ve sur dışında kalan konutlar olarak isimlendirilirken daha sonra bu iki küme de kendi içerisinde farklı gruplara ayrılmışlardır. Konutları tarihlendirirken kent suru içerisinde kalanlar erken evre dışında kalan konutlar ise daha geç evrelere tarihlendirilmektedir. Kent içinde kalan konutlar için Sia orijinal kent evresi ile tarihlendirmek daha mümkündür. Orijinal kent evresinde bulunan alanda kırk adet konut gözlemlenmiştir. Bu konutlar kendi içerisinde beş ayrı gruba ayrılmışlardır. Bu alandaki konutların inşası sırasında enerji tasarrufunda bulunmak için, konutların bulunduğu alanda kayalık üst yüzeylerinden blok taşlar kesilerek o alanlarda düzenlemiştir. Alanda çatı kiremidi parçalarının oldukça azlığı bunun için organik malzemelerin tercih edilmiş olduğunu düşündürmektedir. Bu alandaki büyük evlerinde avlu etrafına dizilmiş odalarla L şeklinde dizayn edilmiştir. Bu alandaki konutların avlusunda çatıda biriktirilen suyu toplamak için kullanılan sarnıçlar bulunmaktadır. Helenistik Sia konutlarından yola çıkarak sınıf ve sosyal statü farklılıkları gözlemlene bilinmektedir. Bu alandaki

[75] Mitchell,1995. s. 165.
[76] Mitchell,1995. s. 171.
[77] Mitchell,1995. s. 165-166.

evlerinde çoğu avlulu ve çok odalı iken bir kısmı da daha küçük konutlardan yaşamlarda sürdürmekteydiler[78]. Kent Pax Romana ile birlikte şehir surlarının dışında yapı faaliyetleri göstermeye başlamıştır. Bu dönemde şehir surlarının dışında inşa edilmiş elli dört ev tanımlanmış. Bu konutlar sura ne kadar yakınsa o kadar erkene tarihlenebilir. Bu alandaki konutlar da kendi içerisinde gruplara ayrılmışlardır. Surların dışında inşa edilmiş en eski ev grubu içen bakan ev kümesidir. İki büyük sarnıç içeren merkezi avlu etrafına yerleştirilmiş altı ya da yedi konuttan oluşmaktadırlar. Bu grubun beş metre batısında merkezi avlu etrafında on altı ya da on yedi konuttan oluşan başka bir ev kümesi bulunmaktadır. Sia kenti konutlarının genel özelliği olan içe dönük yapısını sur dışında kalan bu iki küme dışında diğer konutlarda gözlemlenememektedir. Diğer konutların hiçbiri ortak bir duvar kullanmamaktadır. Sia da surların dışında tüm evler arasında en anıtsal olan Qn2 Evi mükemmel bir dikdörtgen planlı iki katlı bir olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapıya ait kapı iki metre yüksekliğinde ve otuz metre genişliğinde, kare bir sarnıcı bulunan bir avluya açılmaktadır[79].

Bölgede araştırması yapılmış diğer bir önemli kent Pisidia'nın orta büyükteki Melli kentidir (**Harita-1**). Melli'de, şehrin Helenistik Dönemde gösterdiği gelişimin Roma döneminde de kent surları içerisinde devam etmesi, diğer Pisidia kentlerinde onu ayıran bir özelliğidir (**Plan-7**). Kentin konut yerleşim sahası ikiye ayrılmaktadır. Anıtsal şehir merkezinin güneyinde konumlanan konutlar ve kuzeybatıda konumlandırılmış konutlarıdır. Melli de konutlar inşa edilirken ana kaya yoğun olarak kullanılmıştır. Konutların yapım aşamasında aya kaya oyularak diğer duvar hatları için uygun alanlar ve düzlemler oluşturulmuştur[80]. Konutlar, merkezi bir avlu etrafında birkaç odadan oluşmaktadır. Bunun yanında daha mütevazı konutlar agoranın doğusunda bulunmaktadır. Konutların avlusunda sarnıç ve depolama alanları

[78] Thurstan H. Robinson, "City and Country in Pisidia From Classical Antiquity to the Middle Ages: Ariassos, Sia and their Territories", *Oxford Üniversitesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Oxford 2002, s.77-81.
[79] Robinson, 2002, s.108-109.
[80] Lutgarde Vandeput, et al., "Pisidia Survey Project: 'Melli' 1999", *18.Araştırma Sonuçları Toplantısı* Cilt I, 2000, s.259.

bulunmaktadır. Kuzey yerleşim sahası sokakları düzensiz olup konutlar arası ulaşım dar geçitlerden sağlanmaktadır[81].

Bölgede araştırması yapılmış, bölgenin metropol kentlerinden Pisidia Antiocheia'sıdır (**Harita-1**). Kentin Cardo Maximus Caddesi ile anıtsal çeşme binası arasındaki alanın güneybatı köşesinde konumlandırılmıştır (**Levha 4**). Konut yapılan kazı çalışmaları sonucunda MS 1. yy.'da inşa edilmiş ve MS 12. yy.'a kadar birçok yangın görmüş ve onarılıp tekrar kullanılmaya devam edilmiştir. Atriumlu evin portiko tarafında dükkânlar bulunmaktadır. Evin girişi portikolar arasında mermer döşemeli bir giriş ile avluya geçilmektedir. Atriumlu evin avlusu 12.80x12.00 m ölçülerinde ve içerisinde 3.90x3.60 m ölçülerinde atrium barındırmaktadır[82]. Konutun odaları avlunun kuzeydoğu tarafında, kuzey köşesinde hamam yapısı, güney tarafında diğer mekânları yer almaktadır. Evin güney batısında üç adet, evin içerisinde yedi adet moloz taşlarla örülmüş zemini ana kayaya oturtulmuş soğutma kuyuları bulunmaktadır[83]. Evi birden fazla katlı olarak inşa edilmiştir. Eğimden dolayı caddeye bakan kısım zemin olarak görülürken diğer bölümden ikinci görülmektedir. Alt katlar kemerli olarak inşa edilmiştir. Alt katların depolama alanı olarak kullanıldığı düşünülmektedir[84].

Pisidia Bölgesinde yapılan yüzey araştırmalarıyla bölgedeki kırsal yerleşimlerinde konut mimarisi hakkında bilgi sahibi olmaktayız. Yapılan yüzey araştırması kırsal konut mimarisini detaylı araştırmayı olumsuz etkilemektedir. Yüzeyde karşılaşılan bitki örtüsü, yoğun erozyon ve yapıların yıkıntılarından kaynaklı, konutların genel hatlarının yanı sıra duvar örgüleri ve duvar kalınlıkları hakkında genel bilgileri sahip olabilmekteyiz. Ancak zamanın getirmiş olduğu olumsuzluklara rağmen ayakta kalmayı başarabilen ünik örneklerde karşımıza çıkmaktadır. Prof. Dr. Fikret Özcan önderliğinde Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması ekibi tarafından araştırması yapılan, Eğirdir İlçesi, Yuvalı köyü (Dreskene) yakınlarında 2018 yılında tespit edilen

[81] Lutgarde Vandeput-Veli Köse, Pisidia Survey Project: Melli 2000", Anatolian Studies, 2002, V. 52, s. 150.
[82] Mehmet Özhanlı, "Pisidia Antiokheiası Kazısı 2013", *ANMED Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri*, 2014, s. 2014-12, s.14-16.
[83] Mehmet Özhanlı, "Pisidia Antiokheia Kazısı 2014", *ANMED Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri*, 2015, 2015-13, s.3-5.
[84] Mehmet Özhanlı, "Pisidia Antiokheia Kazısı 2014", *ANMED Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri*, 2016, 2016-14, s.9-10.

ve antik dönemde adı bilinmeyen kırsal yerleşimde tespit edilmiş bir adet konut örneği karşımıza çıkmaktadır[85]. Kırsal yerleşimin yapılan araştırma sonucunda konutlarının Roma İmparatorluk Dönemi ve Erken Bizans Dönemi konutlarına iyi bir örnek teşkil edebileceği anlaşılmıştır. Konutlar genel olarak toplama moloz taşlarla çift cidarlı olarak inşa edilmiştir.

4. PİSİDİA BÖLGESİ KIRSAL EKONOMİSİ

Pisidia Bölgesi dağlık alanlara sahip bir bölge olmasına karşın, verimli ovalara ve zengin su rezervlerine sahip bir bölge olarak ön plana çıkmaktadır. Bölgeyi antik dönem yazarları da aktarımlarında yer vermiştir[86]. Pisidia Bölgesi'nin bu denli zenginliklere sahip olması bölge kentlerinin de ön plana çıkmasıyla izlenebilmektedir. Roma konsülünün Pisidia Bölgesi kentleri arasındaki karışıklığı çözmek için Anadolu'ya gönderilmesinde Sagalassos ve Termessos'a kesmiş olduğu cezaların içeriğinden anlaşılabilmektedir[87].

Bölgede bulunan Kestros ve Eurymedon gibi ırmakların ve çeşitli havzalarda bulunan göllerin ve akarsuların varlığı Pisidia Bölgesi'nde görülen iklim çeşitliliğini etkilemiştir. Antik yazar Strabon aktarımlarında Eurymedon ırmağı hakkında bilgilendirmelerde bulunmuştur[88]. Irmaklar sayesinde Pisidia Bölgesi karasal iklimin yanı sıra Akdeniz ikliminin de yaşandığı bir coğrafya konumunda bulunmuştur. Bu nedenle hem karasal iklim unsurları olan tarım ve ormanlık yayılımının yanı sıra Akdeniz ikliminin getirisi olan nemli hava yapısı makilik ve meralık alanların daha verimli alanlar olmasını sağlamıştır. Bu sayede bölgede ürün çeşitliliği geniş bir yelpazede bulunmaktadır.

Bölgede geniş yayılım gösteren ormanlık alanlar antik Dönem Pisidia Ekonomisinin ana unsurlarında bir tanesidir. Persler'in Anadolu seferi öncesi gemi

[85] Fikret Özcan vd., "Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2018", *ANMED Anadolu Akdeniz Arkeoloji Haberleri*, 2019, 2019-17, s.153-155.
[86] Mehmet Özsait, 1980, s.101-103.
[87] Pol. XXI. 35-36; G. E. Bean, "Notes and Inscriptions from Pisidia", *AnSt 9*, London, 1959, s. 70; Bracke,1993, s.15.
[88] Vandeput, 1997, s.14; Mitchell, 1991, s.123.

iskeleti inşası için Pisidia'da yaşan halka[89] bu görevi vermiş olması[90] bölge halkının ormanlık rezervlerden haberdar olduğu ve üretime dayalı bir algının yerleştiği saptanmaktadır. Bu sayede bölge halkının deniz ile olan bağlantısı kurulmuş ve antik yazarların aktarımlarında bulunan denizlerde ticaret ve korsanlık yapan Pisidia halkından söz etmiş olmasıyla bölgede gemi inşası hakkında bilgi sahibi olduklarını kanıtlamaktadır.

Plinius'un aktarımlarında Pisidia'nın da kaliteli üretimlerde aralarında bulunduğu styrax (günlük ağacı) imalatında ve ticaretinden söz etmiş olması gemi inşasının yanı sıra orman ürünlerinin verimli kullanıldığını da bize göstermektedir[91]. Strabon ise bu ağaçtan bahsederken, en kıymetli üretim yerinin Pisidia kentlerinden birisi olan Selge'ye yer vermektedir[92](**Harita-7**).

Kestros ve Eurymedon ırmaklarının üzerinde yer aldığı vadiler üzerinden bölge içlerine kadar Akdeniz iklimi etkisi görülmektedir. İklimin vermiş olduğu olanaklar içinde zeytin ve üzüm yetiştiriciliği de yapılmaktadır[93].

Strabon Pisidia kentlerinden bir diğeri olan Amblada hakkında 'şarap üretimi ve bu şarabın da tıbbi panzehir olarak kullanılması' ve ihraç edilmesi hakkında bilgi sunar[94]. Pisidia iklimi gereği bağ yetiştiriciliğine uygun bir alandır. Bu nedenle günümüzde dahi üretim yapılmaktadır. Bunun yanı sıra bölgede Pırnal bitkisi yetiştiriciliği de önem arz eden ürünlerdendir[95]. Ürün boyama işlemi yapmak için ham madde niteliği taşımaktadır. Böylece bölgede açıklanamayan boyama endüstrisi muhtemelen işlev vaziyette bölge ekonomisine katkı sağlamaktaydı.

Dağların vermiş olduğu doğal savunma yetisinin yanı sıra yaylak alanların da oluşmasına zemin sağlamış ve bölge halkı bu sayede hayvancılık faaliyetlerinde de ekonomi klasmanında dâhiliyesini sunmuştur. İklimin elverdiği ölçüde yaylım alanları

[89] Diod. XI. II. 1.
[90] Mustafa Arslan, "Antik Eserler Işığında Pisidia'nın Doğal Kaynakları ve Ekonomik Durumu", *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, C. 5, No 2, Konya, 2013, s. 314.
[91] Plinius. XII. LV.
[92] Strab. XII. VII. 3., Styrax bitkisi üzerine bkz. Suzanne Amigues, Le Styrax et ses Usages antiques, Jornal des Savants 2007, s. 261-318.
[93] Okan Okdemir, "Kuzey Pisidia Bölgesi'nde Askeri Yerleşime Bir Örnek: Kapıkaya", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Isparta 2015, s. 16.
[94] Strab. XII. VII. 2.
[95] Temurçin, 2004, s.231.

bölgede geniş sahalara yayılmış ve bu sayede bölge halkı antik dönemlerden bu zamana kadar özellikle keçi ve koyun sürüleri ile alakalı hayvancılık faaliyetlerini gerçekleştirmiştir. Sofular ve çevresinde bulunan kabartmalarda küçükbaş hayvan tasvirleri bölgede hayvancılık faaliyetinin olduğunu kanıtlamaktadır[96]. Termessos'da ele geçen bir locaya ait yazıtta bölgede bulunan bir ayakkabı yapımcısının tabakçısından bahsedilmektedir.[97]

Bölge özelinde iki iklimin yaşanmasından kaynaklı olarak bitki çeşitliliği ve yayılımı da artış göstermiştir[98]. Bu sayede arıcılık alanında üretim de yapılması muhtemeldir.

Bölgede bulunan ırmakların yanı sıra akarsular ve göller de bulunmakta ve bölge hâlihazırda göller bölgesi olarak tanınmaktadır. Antik döneme ait herhangi bir yazılı kanıt bulunmuş olmasa da bölgede bulunan göl rezervlerinden yararlanılmış olması muhtemeldir. Böylece bölge ekonomisine balıkçılık faaliyetlerinin de katkısı olduğu söylene bilinmektedir. Bölgede tatlı sulara ait göller olduğu kadar acı ve tuzlu göllerinde varlığı bilinmektedir. Antik Dönem kayıtlarında Askania Gölü'nden ve burada yaşayan halkın geçim kaynaklarının genelde gölden elde ettikleri tuzların ticaretinden olduğunu belirtmişlerdir[99].

Seramik üretimi ve ticaretinin de bölge ekonomisine olan katkısı yadsımamaktadır. Sagalassos kırmızı astarlı seramiklerinin ithalatı bu duruma örnek teşkil etmektedir[100].

Bölgede antik dönemin tarım modelli tahıl, meyve ve hayvancılık Geç Antik Çağda devam ettiği görülürken bazı alanlarda bitki örtüsünde değişim başlamıştır. Bölgede zeytin ve ceviz ağaçlarının ekili olduğu alanlar yerini küçük çalılıklara, çimenlere ve bozkırlara bırakmaya başlamıştır. Bu değişim MS 10. yy.'lar da

[96] Bracke, *Pisidia in Helenistik Times*, Sagalassos I, First General Report on the Survey (1986-1989) and Excavations (1990-1991)1993, s.15-35.
[97] Broughton, 1975, s.618.
[98] Bölgede yetişen farklı bitkiler in Bkz.; Temurçin, 2004, s.212.
[99] Arr.an., I.2005, 29.
[100] Waelkens, 2007, s.689. Sagalassos'taki seramik üretimi için bkz. R. Degeest, *The Common Wares of Sagalassos. Typology and Chronology*, M. Waelkens (ed.) *Studies in Eastern Med*A3, 2000.

başlamıştır. İlk başlarda çok fazla etkilenmese de bölge daha sonraki yıllarda değişim artmıştır[101].

[101] Adam Izdebski, "The Economic Expansion Of The Anatolian Countryside In Late Antıquity: The Coast Versus Inland Regions", *Late Antique Archaeology*, Leiden, 2013, s.357-360.

2. BÖLÜM

YALAKASAR YERLEŞİM ORGANİZASYONU VE ŞEHİRCİLİĞİ

1. YALAKASAR YERLEŞİMİ KONUMU VE COĞRAFYASI

Yalakasar Antik yerleşimi, Burdur ili Ağlasun ilçesi, Gökbel mahallesinin 1 km doğusunda adını da aldığı Yalakasar tepesinin (*1016 m*) üzerine kurulmuştur. Isparta-Antalya istikametine hareket edip Sav kasabasını geçtikten sonra Dereboğazı mevkiinde Ağlasun yol ayrımından sapıldıktan sonra 2 km ileride Gökbel mahallesine ulaşılmaktadır. Bu mahalleden 1 km güneydoğusuna doğru ilerledikten sonra ulaşılmaktadır (**Harita-3**). Yerleşim sahasının kuzey doğusunda Kapıkaya Antik Kentine uzaklığı kuş uçumu 4 km, güneyinde Sandalion Kale yerleşimine kuş uçumu uzaklığı 1 km'dir (**Harita-6**). Yerleşim sahası Sagalassos Antik kentinin 18 km doğusunda, Kremna Antik Kentinin 14 km kuzeyinde yer almaktadır. Yerleşim sahasının güneyinde hemen paralelinde Ağlasun Çayı akmaktadır. Günümüz Antalya-Isparta karayolunun geçiş güzergâhının oluşturan Kazak-1 ve Kazak-2 tünellerinin güney doğusunda bulunmaktadır. Yalakasar Tepe Kapıkaya Antik kentinin de üzerinde bulunduğu Davraz dağının (*2653,2 m*) güney uzantısının son tepeliği üzerindedir. Yalakasar yerleşim sahasına Isparta'dan en rahat ulaşım Isparta-Antalya karayolundan sağlanmaktadır. Yerleşim sahası Yalakasar tepesinin eğimli arazisi ve karstik kayaçları üzerinde kurulmuştur. Kapıkaya, Sandalion ve Kremna kentleriyle doğrudan görüş mesafesindedir.

İlk çağlardan beri yerleşimlerin konumlarının belirlenmesinde iklim, coğrafya ve stratejik alanlar belirleyici rol üstlenmişlerdir. Yalakasar antik yerleşimi kurulurken önemli bir stratejik bir noktada inşa edilmiştir. Yerleşim, Yalakasar Tepe'nin üzerinde ve eteklerindedir. Tepenin yüksekliği yaklaşık 1016 m'dir. Tepe genel olarak oldukça eğimli bir araziye sahip ve oldukça sivri kayalıklardan oluşmaktadır. Bu eğimli arazi teraslandırılarak gerek savunma, tarım ve iskana uygun hale getirilmiştir. Yalakasar bulunduğu tepeden dolayı oldukça güvenli bir yaşam alanı sunmaktadır. Kuzey ve güney hatlarından bulunun uçurumların yanı sıra doğu-batı hatlarından ulaşımın

oldukça zor oluşu yaşamı daha elverişli hale getirmektedir. Yalakasar'ın bulunduğu bölgenin oldukça verimli arazileri ve su kaynaklarının bol oluşundan dolayı sulu tarıma elverişli bir alanda bulunmaktadır. Yerleşim sahasının hemen yakınında hala günümüz Gökbel Mahallesi sakinleri tarafından kullanım gören teras duvarları aynı düzenini bozmadan kullanım görmeye devam etmektedir.

2. YALAKASAR ÖZELİNDE KIRSAL YERLEŞİM ORGANİZASYONU

Antik Çağ Pisidia Bölgesi Kent yerleşim organizasyonu erken dönemden farklı olarak dönemin politik ve askeri hareketliği sebebiyle tamamı ile savunma odaklı ve kimi zaman saldırı odaklı alanlarda lokasyonu gerçekleşmiştir. Kremna, Kreitai, Prostanna, Termessos gibi kentlerin doğal korunaklı tepe üstü yerleşimler veya Sagalassos, Adada, Antiokheia, Tymbriada, Mallos, Seleukeia Sidera gibi yamaç yerleşimleri şeklindedir. Kentler teritoryumlarına bağlı olarak kent merkezleri, sanayi bölgeleri (işlik), köy, kale yerleşimleri, kule yerleşimleri ve kutsal alanlar gibi kentin savunma mekanizması ile sosyo-ekonomik faaliyetlerinin gerçekleştirilmiş olduğu kırsal alanlardan oluşmaktadır. Kırsal Yerleşim alanları genellikle vadi, ova, yamaç, tepe üstü ve yayla yerleşimleri olarak bağlı olduğu kentin jeo-stratejik noktalarda ekonomik faaliyetlere uygun yerlerde konumlanmışlardır.

Bu bağlamda Sagalassos Kenti savunma hattının doğusunda, Kapıkaya sınırları içerisinde yer alan Yalakasar Tepe bölgenin kırsal yerleşim karakteri ve sosyo-ekonomik yapısını açıklaması açısından oldukça önemlidir. Sagalassos'un güneydoğusunda, Kreitai'nin doğusunda, Kremna'nın kuzeydoğusunda Antik Via Sebaste yolunun kesişim noktası olan Çandır Kavşağının kuzeybatısında merkezi bir noktada yer almaktadır. Sagalassos'un Via Sebaste yol ağına bağlanan doğu hattı bağlantı yolu üzerinde Kapıkaya, Adada ve Tymbriada bağlantı yollarının güney batısında yer alan Harmancık Köyü yakınında Kaldırakayık Boğazı içinde geçmektedir.[102] Yerleşim alanının güney doğusunda Sandalion (Harmancık Köyü), kuzeydoğusunda Dreskene (Yuvalı Köyü), doğusunda İnler Mevkii (Aşağı Gökdere Köyü), Yukarı Gökdere Asarı (Yukarı Gökdere Köyü) ile güneyinde Dikmen Tepesi

[102] Ağgül, 2019, s.79.

Kalesi (A.Yumrutaş Köyü), Çakal Kalesi (Harmancık Köyü), batıda Dereköy Nekropolü (Dereköy Köyü) gibi kırsal yerleşim alanları bulunmaktadır. Yalakasar konumu itibari ile Sandalion Kalesi (Sivil ve Askeri Yerleşim) ve Kapıkaya Kenti arasında yer almaktadır. Antik Pisidia Bölgesi coğrafyasının dağlık ve engebeli arazi yapısına uygun olarak düzenlenmiş yamaç yerleşimlerine örnek teşkil etmektedir. Benzer örnekleri Malgacı (Hacılar Köyü), Mermerlik (Taşkapı Köyü) ve Ulalan Yerleşimi (Yukarı Güvenli Köyü) de görülmektedir. Yalakasar yerleşim sahası eğimli bir arazide üç ana teras ile zeminler yapılara uygun hale getirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu düzenlenen alan içerisinde işlikler, konutlar vb. yapılar bulunmaktadır. Yerleşim alanında yoğun olarak gözlemlenen işliklerin muhtemelen antik dönemde bulunmuş olduğu yol güzergâhı ve konumu sebebiyle üretim merkezi niteliğinde ticari faaliyetlerin yoğun olduğu bir yerleşim yeri olmalıdır.

3. STATÜSÜ

Yerleşim sahasında 48 yapı tespit edilmiştir. Günlük yaşam amaçlı sivil mimarlık yapılarının yanında agora olabilecek nitelikte alanı da bulunmaktadır. Agora alanı olarak değerlendirilen alan içerisinde sütunlu bir adet yapı bulunmaktadır. Bu yapı, yerleşim sahasının en merkezi alanında yer almaktadır. Yerleşim sahası doğu-batı yönlü 245 m iken kuzey-güney yönlü 120 m'dir. Yerleşim sahasında bulunan sivil yapılar ve kamusal yapılar göz önünde bulundurulunca burası bir *kome* yerleşimi statüsünde değerlendirilecektir. Çünkü bir yerleşimi kent olarak tanımlayabilmek için agorada ki kamusal yapıların haricinde de yapılara ihtiyaç duyulmaktadır. Yalakasar yerleşimi karakteristik özelliğinden dolayı teraslarla düzenlenmiş bir yamaç yerleşimi olarak tanımlanabilir. Konumundan dolayı Kapıkaya Antik Kentine bağlı bir köy yerleşimidir. Yerleşim sahası konumlandırıldığı alanda direk olarak Sandalion akropolü ile kuş uçumu 927 m Kapıkaya ile 3,5 km mesafededir (**harita-6**). Çevresinde olan diğer büyük kent olan Sagalassos ile 18 km, Kremna ile 15 km uzaklıktadır. Yerleşim sahasının yüzü Akdeniz Bölgesine doğru bakışımlıdır.

4. ŞEHİRCİLİĞİ

Yalakasar yerleşmesinin yerleşim planlaması yapılırken topoğrafya belirleyici rol oynamıştır. Yerleşim sahasının bulunduğu Asar Tepe, doğu-batı olarak iki tepeden

oluşmaktadır. Doğu tepesinde yerleşim oldukça azdır. Yerleşim sahası doğu tepenin etekleri ve batı tepe boyunca yayılmıştır. Bu iki tepenin birleştiği yerde vadi bir "S" çizerek yerleşimi daha da zor hale getirmiştir. Doğu tepe oldukça eğimli bir arazi yapısının yanında oldukça kayalık bir alandır. Bu özelliklerinden dolayı burası yapılaşmaya çokta uygun değildir. Doğu tepede genel olarak kutsal alanlar ve yapıları yer almaktadır. Bu tepelik bir nevi yerleşim sahasının sınırını da belirlemektedir. Batı tepeliği doğu tepeliğe nazaran eğimi azdır. Bu alan içerisinde üç ana teras ve bu teraslara destek terası ve ufak teraslama sistemiyle yapılaşmaya uygun alanlar oluşturulmuştur. Bu alanda yerleşim sahası kendi içerisinde 3 ayrı gruba ayrılmıştır. Yerleşim sahasının ikinci giriş kapısından itibaren kuzeydoğu yönünde işlikler mahallesi olarak adlandırılan mahalle, T3 hattı üzerinde kamusal yapıların bulunduğu alan ve yerleşim sahasına yayılmış sivil yapıların bulunduğu alandır. Yerleşim sahasında yapılar eğimin az olduğu alanlarla oturtulmaya çalışıldığı, ancak bunun her zaman mümkün olmadığı görülmektedir. Bu durumu ortadan kaldırmak için ana teras hatlarının arasında kalan alanlar ya da kayalık alana denk gelen yapılar için uzunluğu kısa olan teras duvarları ile zeminler uygun hale getirilmiştir. Yapı için ekstra bir teras sistemi uygulanmıştır. Bu düzenlemelerin yanı sıra yerleşim sahası içerisinde eğimden dolayı sokaklar arası geçişi kolaylaştırmak için basamaklı sokaklar kullanılmıştır (**Levha 5**). Yerleşim sahasının kurulmuş olduğu tepeliklerde bulunan kayalık alanlar yerleşim sahasındaki yapıların yapımında kullanılan taş ocağı görevi de görmüştür. Asıl taş ocağı olarak Gökbel mahallesi yakınlarında bulunan Yazyurdu Tepesi kullanılmıştır (**Levha 6**). Yerleşim sahasını kuzey ve güneyinde uçurumlar sınırlandırırken güney hattında yer yer eğimin azaldığı alanlarda T1 terası sur duvarı görevi de görmektedir. Doğu sınırında ise oldukça eğimli arazi ve kayalıkların yükseltilerinin fazla oluşu bu alanda savunulması gereken tek alanda sur duvarı ile yerleşim sakinleri kendilerini güvence almışlardır. Yerleşimin batı hattında ise kayalık alana oluşturulmuş basamaklı yol güzergahı oldukça rahat savunulabilecek bir şekilde tasarlanmıştır.

Pisidia Bölgesi'nde orta büyüklükte bir kent olan Kapıkaya Antik Kenti (**Harita-1/6, Plan-2**), şehir plancılığı ve topoğrafyası açısından Yalakasar Antik Yerleşimi ile benzer özellikler göstermektedir. Yalakasar Antik Yerleşimi Kapıkaya territoriumuna bağlı bir kırsal yerleşimdir. Kapıkaya Antik Kenti kurulurken

topoğrafya büyük bir etkendir. Yerleşim sahasındaki yapılaşma agoranın doğu, batı ve güneyinde bulunan yamaçlara yayılım göstermektedir. Yalakasar Antik Yerleşimi ve Kapıkaya Antik Yerleşiminde de arazinin her metre karesi oldukça ekonomik düşünülerek planlama yapılmıştır. Kapıkaya Antik Yerleşiminin doğu yamaçları sivil yapılaşmanın olduğu alan iken batı yamaçlarından kamusal yapılar, nekropol alanı ve sivil yapılar iç içe girmiş halde düzensiz bir yapılaşma bulunmaktadır. Kısmen burada hippodamik kent planı uygulanmaya çalışılmış olsa da arazinin durumundan dolayı çokta başarılı bir çalışma olmamıştır. Kapıkaya'daki agoranın güneybatısı market binası, doğu ve güneyinde dükkanlar, kuzeybatısında bouleuterion yer almaktadır. Doğu yerleşim sahası, büyük bir dağ silsilesi olan Ulu Tepe'ye yaslandırılarak inşa edilmiştir[103]. Şehir planlaması açısından çokta elverişli olmayan Ulu Tepe'nin etekleri teraslarla düzenlenmiştir. Teraslar büyük kaya kütlelerinin üzerine yanına gelecek şekilde tasarlanırken sağlamlığına statik açıdan dikkat edildiği göze çarpmaktadır. Bu alan içerisindeki terasların üzerinde sivil yapılar yer almaktadır. Bir yamaç yerleşimi olan Yalakasar Antik Yerleşiminde, Kapıkaya Antik Kentinde olduğu topoğrafya şehirciliğin önünde en büyük engel olarak karşımıza çıkmaktadır. İki yerleşim sahası da yapılaşmaya uygun hale getirilmek için oldukça ekonomik hareket edilmişlerdir. Bulundukları coğrafya en küçük detayına kadar düşünülerek hareket edilmiştir Oldukça yoğun teraslama sistemi uygulanmıştır. Sivil yapılaşma, sokak-konut ilişkisi bakımından Yalakasar Antik Yerleşimi ile oldukça benzer özellikler göstermektedirler. İki Yerleşim sahasında da konutların önlerinde bir avlu açıklığı bulunmaktadır. Avlu açıklığı olmayan konutların önlerinde bir sundurma ile gelen güneş ışığından maksimum verimi alma planlanmaktadır. Konutlar direk olarak sokak ile bağlantılıdırlar. Sokak bağlantıları avludan ya da sundurmalarından yapılmaktadır.

Pisidia Bölgesinde yer alan antik adı bilinmeyen İnler Mevkii Antik Yerleşimi, Isparta İli, Eğirdir İlçesi, Aşağı Gökdere Kasabası, İnler Mevkii'nde yer almaktadır[104]. (**Harita-4**) Yerleşme kuzey-güney doğrultulu bir dağ silsilesinin yamaçlarında kurulmuş dar bir koridor şeklinde alanı kapsamaktadır. Adını güney ucundaki dağ

[103] Yayan, "Kapıkaya'daki Antik Kent'in Doğu Yerleşim Alanı", s.26.
[104] Fikret Özcan, "Orta ve Kuzey Pisidia'da Yollar, Kentler ve Kırsal Yerleşmeler", *Pisidia ve Yakın Çevresinde Üretimi, Ticaret ve Ekonomi*, Isparta, 2018, s. 89-90.

yamacında bulunan bir mağaradan almaktadır[105]. İnler Mevkii Antik Yerleşimi, Yalakasar Antik Yerleşimi gibi yamaç yerleşimidir. Aralarında ilk göze çarpan ayrım İnler Mevkii Yerleşiminin kuzey hattında yerleşim sahasını sınırlayan sur duvarının bulunmasıdır. İki yerleşiminde kuruluş tarihleri yüzeydeki seramik buluntularından yola çıkarak Helenistik Döneme tekabül etmektedir. İnler Mevkii Yerleşimi askeri kimliği ile ön plana çıkarken Yalakasar sosyo-ekonomik bir kimlik sergilemektedir. İnler Mevkii Yerleşimi kuzey-güney doğrultuludur. Doğu hattını yüksek dağ silsilesi nedeniyle herhangi bir savunma yapısına ihtiyaç duyulmamaktadır. Yerleşim sahası bulunduğu eğimli araziden dolayı yoğun teraslama sistemi uygulanmıştır. Yerleşim sahası içerisinde 8 tane teras yapısı görülmektedir. Yapılar inşa edilirken ana kayalar düzleştirilmiş ve doğu duvar hatları ana kayalara yaslandırılarak doğu-batı hatlı inşa edilmeye çalışılmıştır. Yerleşimin bakı yönü batıdır. İki yerleşim sahası bu tipolojik özellikleri bakımından oldukça benzerlik göstermektedirler.

Pisidia Bölgesinde yer alan Burudur İli, Ağlasun İlçesi Harmancık Köyü yakınlarında yer alan Sandalion Kale Yerleşimi[106] de şehir plancılığı ve topografik açıdan incelenmiştir (**Harita-4/6**). Birbirine yakınlığı ve ortak bir amaca hizmet ettikleri düşünülen bu iki yerleşim sahası benzer özellikler içermektedirler. Sandalion, bir kale yerleşimi olarak kurulduğu bilinen ve Pax Romana ile birlikte kaleden dışarıya çıkan bir kırsal yerleşim haline dönüşmüştür. Oldukça verimli araziler ve içerisinde barındırdığı işlikleri ile oldukça yoğun bir üretim merkezi haline geldiği görülmektedir. Akropolünde bulunan yapıların tamamı ana kayalar oyularak inşa edilmişleridir. Kuzey duvar hatları ve zeminleri tamamen ana kayalardan oluşmaktadır. Daha sonraki evrelerinde bu yapıların bazıları işlevsel olarak değişime uğramış olmaları muhtemeldir. Daha sonraları akropolden aşağı inen yerleşim sahası bulunduğu vadide bir agora alanı oluşturulmuş güney ve doğuya doğru yoğun bir yapılaşmaya gidildiği gözlemlenmektedir. Akropolün doğu yamacında bulunan yapılaşma dini, kamusal ve mezar yapılarını izlemek mümkündür. Yerleşim sahasının içerisine düzensiz dağılmış olan işlik yapıları donanım ve inşa tekniği açısından benzerlik göstermektedirler.

[105] Fikret Özcan, vd., "Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2018", *37.Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt II, 2019, s. 101.
[106] Özcan, 2018, s.91.

Pisidia Bölgesinde, orta büyüklükte bir kent olan Melli Antik Kenti (**Harita-1, Plan**-7) yerleşiminin konutları, tipolojik açıdan Yalakasar Antik Yerleşimi ile benzer özellikler göstermektedir. Melli Antik Kentinde yapılar inşa edilirken yoğun olarak ana kayalar kullanılmıştır. Ana kayalar oyularak uygun zeminler oluşturulmuş ve duvar hatları içinde kullanım görmüşlerdir[107]. Diğer bir Pisidia Kenti olan Antalya Dağbeli Beldesi'ne bağlı Karaot Köyü sınırlarında yer alan Sia antik kentidir[108]. (**Harita-1, Plan**-6) Kent konutları, kireç taşından ve moloz taşlarla şekillendirilmiştir. Bunun yanında kesme blok taşlar kullanılırken ana kaya oyularak inşa edilmişlerdir. Konutların tipolojik olarak inşa şekilleri Yalakasar Antik Yerleşimi ile benzerlik göstermektedirler. Diğer bir Pisidia Kenti olan Pednelissos (**Harita-1, Plan-4**), Antalya ili Serik İlçesi Kozan köyü yakınlarındadır[109]. Kentin konutlarının bulunduğu alan bir dağ yamacında yoğun teraslama sistemiyle düzenlenmiştir. Evlerin önlerinde genel olarak avlu açıklı ya da bahçe niteliği taşıyan boş alanlar bulunmaktadır. Pednelissos konutları yamaç eğiminden dolayı hiçbir kalıba oturmayan örneklerde içermektedir. Sokak düzenlemesi teras sistemiyle bağlantılı olarak dar bir koridor şeklinde ya da basamaklarla yapılmaktadır. Pednelissos Antik Kenti, Yalakasar Antik Kenti teraslama sistemi ve konutların sokak bağlantılı oldukça benzerlik içerisindedir.

Yalakasar Antik Yerleşimi, şehir plancılığı ve topoğrafya açısından Doğu Likya Bölgesinde bulunan Fırıncık Mevkii Antik Yerleşimi ile benzer özellikler göstermektedir (**Harita-5**). Fırıncık Yerleşimi Antalya İli, Kemer İlçesi, Beycik Mahallesi yakınlarında bulunan ve antik ismi tespit edilemeyen Fırıncık Mevkii'nde bulunmaktadır. Phaselis ya da Olympos'a bağlı bir yer olduğu düşünülmektedir. Fırıncık Mevkii Antik Yerleşimi Helenistik Dönemde kurulmuştur. Yerleşim sahası bulunduğu vadiden dolayı iki ayrı bölüme ayrılmıştır. Vadinin oluşturduğu topoğrafyadan dolayı yerleşim sahasının bulunduğu alan "S" çizmekte ve yoğun teraslama sistemiyle yapılar için uygun zeminler oluşturularak kurulmuştur. Yerleşim sahasında yapılar genel olarak ana kayalara yaslandırılmaya çalışılmış ya da ana

[107] Lutgarde Vandeput, et al., "Pisidia Survey Project: 'Melli' 1999", *18. Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt I, 2000, s.258.
[108] Thurstan H. Robinson, "City and Country in Pisidia from classical Antiquity to the Middle Ages: Ariassos, Sia and their Territories", *Oxford Üniversitesi (Yayımlanmamış Doktora Tezi)*, Oxford, 2002, s.77-81.
[109] Lutgarde Vandeput-Veli Köse, "Pisidien Survey Projekt: Pednelissos 2004", *23. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* II. Cilt, 2006, s.353-354.

kayadan bağımsız olarak duvarlar örülmüştür. Yerleşim doğu ve batı olarak iki gruba ayrılmaktadır. Doğu yerleşim, güneydoğu-güneybatı-batı taraftan oldukça yüksek kayalıkların bulunduğu bir alana inşa edilmiştir (**Plan-8**). Bu alan içerisinde yapılar oldukça az eğimli olan alanlara inşa edilmeye çalışılmıştır. Ancak bazı alanlarında eğimden dolayı oluşan sorun teras/podyum duvarının yüksek tutulmasıyla aşılmıştır. Batı yerleşim sahasındaki yapılar birbirine yakın konumlandırılmışlardır. Yerleşim sahasını sınırlandıran kuzey-güney hatlarda yüksek eğimden dolayı herhangi bir savunma yapısına ihtiyaç duyulmamıştır[110]. Bu özellikleri göz önünde bulundurulduğu zaman Fırıncık Mevkii şehir plancılığı açısından oldukça benzerlik göstermektedir. İki yerleşim sahasında bir yamaç yerleşimdir. Yapıların yapımı teknik açıdan oldukça benzerlik göstermektedir. Kuzey-güney sınırlarında topoğrafyanın yapısından dolayı savunma yapısı ihtiyacı duyulmamaktadır. Yapılar için uygun zeminler oluşturulurken yoğun teraslama sistemi kullanılmıştır. Yalakasar Antik Yerleşiminden farklılığı olarak ilk olarak göze çarpan doğu-batı olarak ikiye ayrılan yapılaşma grubu arasında uzaklık farkının olmasıdır. Yalakasar Yerleşiminde eğimin azaldığı alanlarda doğrudan savunma duvarlarının göze bariz bir şekilde çarpıyor olması da temel farklarından biridir. Fırıncık Mevkii Antik Yerleşimi, Yalakasar Antik Yerleşimine göre daha büyük ölçekli bir yerleşim sahasıdır.

5. EKONOMİSİ

Yalakasar antik yerleşiminin kurulmuş olduğu coğrafya Akdeniz ve Karasal iklim özelliklerinin geçiş noktasında bulunmaktadır. Bu alan Akdeniz'e göre daha serin ve soğuk, Karasal iklime göre de oldukça yağışlıdır. Yerleşimin batısında bulunan Gökbel Mahallesinde halen daha günümüzde arpa, buğday ve zeytin yetiştiriciliği yapılmaktadır. Gökbel yönüne döndüğümüz zaman yerleşim alanına kadar verimli tarım ovaları karşılamaktadır. Bu ovalar arpa, buğday ve üzüm üretimi için verimli mineralleri karşılayabilecek niteliktedir. Gökbel mahallesi içerisinde gözlemlenen su kuyularından yola çıkarak hala daha günümüzde sulu tarımın rahatça yapılabildiği gözlemlenebilmektedir. Antik dönemlerde yerleşim sahasına gelen su yolunun tahminen batı yönündeki tepeliklerden başlayarak Yazyurdu Tepesinin

[110] Ahmet Çelik, "Beycik 'Fırıncık Mevkii' Antik Yerleşimi: Topografyası, Şehirciliği, Mimarisi", *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi),* Antalya, 2017, s.21-23.

eteklerinden gelen bir su künk yolunun varlığı bilinmektedir. Antik dönemde yerleşim sahası içerisinde gözlemlenen 12 adet işlik nedeniyle tarıma oldukça önem verildiği görülmektedir. Gözlemlenen işliklerden yola çıkarak Yalakasar yerleşiminde buğday, arpa, üzüm ve zeytin üretimi yapıldığı savına ulaşılmaktadır. Tarım ekonomisinin altın üçlüsü burada yetişmektedir. Yalakasar'ın ekonomisinde etkili olabilecek diğer bir unsurda Pisidia, Pamphylia geçiş güzergahında konumunun olmasıdır. Sandalion ve Yalakasar yerleşimlerinin hâkim olduğu bu yol hattından dolayı buradan geçen kervanlarla doğrudan ticaret yapma imkanına sahip olma şansına sahiptirler.

6. YERLEŞİM DÜZENLEMESİ

Yalakasar yerleşim sahasında ilk olarak bizi kentin tarım terasları karşılamaktadır. Arazinin eğimli yapısını en ekonomik yönde kullanılmak için tasarlanmış teraslar günümüzde hala aynı yapısını bozmadan kullanım görmeye devam etmektedir (**Levha 7/8**). Terasların hemen ardından kentin girişinde Heroon yapısı konumlandırılmıştır (**Levha 9**). Heroon, ana kayanın tıraşlanarak düzenlemesi ile oluşturulmuş zemin üzerinde pseudo-isodomik duvar örgüsü ile 7.00x6.00 m ölçülerindedir. Kentin girişinde bu şekilde bir mezar yapısının karşımıza çıkması bir nevi kentin koruyuculuğunu üslendiğini temsil etmektedir. Heroon yapısının giriş kapısının güneyinde ana kaya tıraşlanarak düzenlenmiş toplanma alanı bulunmaktadır. Bu toplanma alanında Geç Antik Dönemde ana kaya üzerine bir işlik inşa edilmiştir (**Levha 10**). İşlik-1 Heroon yapısının 10 m güneydoğusundadır. Yoğun makilikten dolayı sadece biriktirme havuzu ve iki duvarı gözlemlenebilmektedir. İşliğin bu alanda yapılmış olması, zamanla Heroon yapısının işlevini kaybettiğini göstermektedir. Kente giriş Heroon yapısından güneydoğu yönde yer yer gözlemlenebilen ana kaya tıraşlamaları ve basamaklarla ulaşılmaktadır. Kentin inşa edilmiş olduğu Yalakasar tepe kuzey ve güney yönlerinde sarp kayalıkların son bulduğu uçurumlarla sınırlandırılmaktadır. Kente ulaşım iki yönden yapılabilmektedir. Ana giriş günümüz Gökbel köyünü olduğu taraftan diğeri ise doğu yönünden sağlanmaktadır. Kentin ana girişi bulunduğu alanda ana kaya tıraşlanarak ve taş oturtma yuvalarıyla birlikte dar bir koridor şeklinde tasarlanmış iki ana kapıdan sağlanmaktadır. Kapıların dar bir koridor şeklinde tasarlanmalarının ana sebebi düşman geldiği zaman kente giriş yaparken toplu bir şekilde saldırmalarını önlemektir. Ana giriş (**Levha 11/12/13**),

anakayanın yan yüzünün uygun halde tıraşlanması ile tasarlanmıştır. Kapı üst kısmı muhtemel kemerli şekilde olması düşünülmektedir. Kapının genişliği 2.90 m olup ana kayada hatıl yuvaları ve sürgüler için tıraşlanmış alanlar bulunmaktadır. Kapıdan itibaren yerleşime ulaşım basamaklarla devam etmektedir (**Levha 14**). Basamaklar ortalama 1.55 m uzunluğunda, 0.50 m genişliğinde ve 0.15 m derinliğinde ana kaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Basamakların ortasında yağmur suyu için drenaj olukları oluşturulmuştur (**Levha 15**). En yakın benzer örneği Kremna antik kenti girişinde yer almaktadır. Yerleşimin savunma sistemi giriş kapısından itibaren çok sistematik başlamış bulunmaktadır. Basamakların güneybatı kısmı uçurum diğer kısmı ise tahminen yirmi metre yüksekliğinde sarp kayalardan oluşmaktadır. Olası bir saldırı halinde hem giriş kapısının önünden hem de kayalıkların üstünden gelen düşmana sert bir direniş gösterme şansı sunmaktadır. Basamakların devamında uçurum olan tarafından dar bir koridor şeklinde yan alanlarda kayalarda taş oturma sıraları gözlemlenmeye devam etmektedir. Yerleşim sahasına girmeden önce ikinci bir giriş kapısı karşımıza çıkmaktadır. İkinci giriş kapısı da ilk kapıda olduğu gibi kemerli ve dar bir koridor şeklinde tasarlandığı düşünülmektedir. Yerleşimin savunma sistemi burada bariz bir şekilde göz çarpmaktadır. Bu girişin 10 m güneydoğusunda bir adet gözetleme kulesi bulunmaktadır. Bu kule formunun bulunduğu alandan dolayı katapult noktası olduğu düşünülmektedir (**Levha 16**).

Yerleşim sahası iki tepe üzerine kurulmuştur. Yalakasar tepe kuzey-güney yönlü eğimlidir. Doğu-batı yönlerinde uzanan yerleşim sahası tepelerin "S" çizdiği yerlerde yerleşim sahasını daraltmış ve sonrasında genişlemesine sebep olmuştur. Bu "S" yapan coğrafi şartlarından dolayı kıvrılmanın olduğu alanlar yapılaşmaya çok elverişli değildir. Yerleşim sahasını batı giriş kapısından ana bir teras duvarı ile ikiye ayrılmıştır (**Levha 17**). Ana teras duvarı **Teras 3** Helenistik dönemde yerleşimin kuruluşu ile yapım tarihi aynı olmalıdır (**Levha 18**). Teras hattı, topografyanın şekline göre şekillendirilmiş olup yer yer ana kayalara yaslandırılmıştır. Bunun nedeni ilk olarak arazinin eğimden maksimum verim almak yanı sıra da olası bir kayma ya da deprem anında duvar hattını sağlamlaştırmaktır. Ana teras hattı batı-doğu doğrultuda 50 m izlendikten sonra arazinin eğiminde dolayı kollara ayrılmaktadır. Ana teras hatları (T1, T2, T3) inşa edilirken uzunluklarından ve arazinin eğiminden dolayı kayma tehlikesi yaşamamak için önlemler alınmıştır. Ana teras hatları, yer yer ana

kayalara oturtulmuş, destek terasları yapılmış ya da yapıların kuzey duvar hatlarıyla sağlama almaya çalışılmıştır. Bu hatlardan yerleşim sahasını alanın güneyinde en alt kotta **Teras 1** olarak adlandırdığımız teras hattı sınırlandırmaktadır (**Levha 19**). Bu teras hattından sonra tahmini 50 m uçurum vardır. Bu hat batı-doğu yönde 146 m uzunluğunda izlenebilmektedir. Bu hat kırsal yerleşimin doğu yönünde eğim biraz azaldığı için aslında sur duvarı görevi de görmektedir. Yerleşim sahası içerisinde birden fazla teras hattı gözlemlenmektedir. Bu hatların ilk olarak amacı konutlar ve çeşitli yapıların zeminini oluşturmak ve diğer yapım amacı yerleşim sahasının eğiminden yararlanarak olağan bir savaş durumunda düşman yerleşim sahasının içerisine girdiği zaman üst kotlara kaçarak savaş anında yüksekte olmanın avantajını kullanmaktır. Teras hatları oluşturulurken tek amaç için inşa edilmedikleri gözlemlenebilmektedir. Yalakasar yerleşimi bir yamaç yerleşimidir. Güney ve kuzey hatları dik kayalıklardan dolayı tahkimata ihtiyaç duyulmamaktadır. Ancak Yerleşim sahasının güneydoğu sınırında ve kuzeybatı kısmı tahkim edilmiştir. Doğu sınırında olan savunma duvarı devşirme malzemeler kullanılarak geç antik dönemde inşa edilmiştir (**Levha 20**). Duvar işçiliği açısından en yakın örneği Kapıkaya antik kentinde kuzey sur duvarında vardır (**Levha 21**). Duvar hattı arazinin eğiminden dolayı "S" çizerek devam etmektedir. Diğer duvar hatları birden fazla amaç doğrultusunda inşa edilmiştir. Bu duruma en güzel örnek yerleşim sahası içerisinde konumlandırılmış olan teras hatlarıdır. Yapıların alanları için zemin oluşturma, konutların ön ya da arka duvar hatları yerine kullanılma, alanın eğiminden dolayı kaymaları engelleme ve savunma amaçları örnek gösterilebilir. Diğer bir sur duvarı ise Yalakasar batı tepenin kuzeybatı yamacında Heroon yapısının üst kotlarında yer almaktadır. Yerleşim sahasının aslında en zayıf olduğu nokta bu alandır. Toplama moloz taşlarla harç kullanılarak inşa edilmiş sur duvarı inşa tekniğinde harç kullanılmıştır. Bu sur hattı da diğer surda olduğu gibi geç antik dönemde inşa edilmiştir. (**Levha 22**) Yerleşim sahasının en üst kotunda herhangi yapı olmayan düz bir alan bulunmaktadır. Bu alan kentin bir nevi akropol görevini gördüğü düşünülmektedir. Yerleşim sahasına ikinci giriş kapısından girdiğimiz zaman kuzey yönünde ilk olarak bizi iki katlı bir işlik karşılamaktadır. İşlikler mahallesi diye adlandırdığım bu mahalleye bu işlik yapısından doğu yönde ana kayaya oyulmuş basamaklar yardımı ile ulaşılmaktadır. Bu alan içerisinde in situ halde büyük bir ezme

taşının yanı sıra çeşitli nedenlerle bir alt kota yuvarlanmış olan değirmen taşı bulunmaktadır (**Levha 23/24**). İşlikler mahallesinde işlik, depolama alanı ve konut olarak ayrımı yapılmış olan yapılar birbirlerine yakınlığından dolayı işlevsel olarak nitelikleri belirlenebilmiştir. İşlikler genel olarak ana kaya tıraşlanarak oluşturulmuş dikey duvar hatları üzerine fulkrum yuvalarıyla tespit edilebilmiştir. (**Levha 25**) İşliklere en yakın örnek Sandalion Antik Yerleşiminde bulunan İşlik 4 olarak adlandırılan, ana kayaya oyulmuş tek baskı kolu pres yatağının bulunduğu işlik gösterilebilir[111]. Bunların haricinde bir adet ezme teknesi ve ezme taşı gözlemlenmiştir. Yalakasar Antik Yerleşimi, Kapıkaya territoriumuna bağlı bir *kome* olduğu tahmin edilmektedir. Yalakasar Kenti sakinleri yetiştirip satışa hazır hale getirdiği ürünlerini satmak için Kapıkaya da ki agorayı kullanmış olmaları muhtemeldir. Kapıkaya Antik Kentinde yaşamış olan ticaretle ilgilenen yerli halk ile takas veya karşılığında aldıkları farklı ürünlerle geçimlerini sağlamış oldukları düşünülmektedir. İkinci bir durum ise, antik dönemde güneyden gelen kervanların Pisidia Bölgesine girebilecekleri bir yolun kentin çok yakınlarında geçmiş olması ticaret yapabilme ihtimallerinin yüksek olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Yol ağı (**Levha 26**), Sagalassos'dan başlayarak Ağlasun çayı boyunca Kapıkaya 'ya oradan da Sütçüler İlçesi üzerinden Adada kentine bağlanan ağdır[112]. Yalakasar yerleşim sahasında, eğimin yanında evlerin konumlandırılmasında kayalık alanlarında rolleri büyük ölçüde belirleyici olmuştur. Evler genel olarak konumlandırılırken ana kayalar tıraşlanarak oturtulmuştur. Bunun en belirgin örneği Pisidia Bölgesi'nde Melli antik kentinde görülmektedir (**Levha 27**). Yerleşimin en büyük problemlerinden birisi de yapıların işlevlerinin saptanması olmaktadır. Kırsal bir yerleşim alanı olduğu için perystil ya da Atriumlu ev planlarına rastlamamaktayız. Genel olarak evler ve depolama alanları yan yana inşa edildikleri için aralarındaki farkı anlamak için kazılarının yapılması gerekmektedir. Merkezi bir ocak ve tek göz bir odadan ya da yan yana odalardan oluşan konutlar olduğu tahmin edilmektedir. Yalakasar yerleşim sahasındaki konutlar genel olarak toplama moloz taşlarla çift cidarlı olarak tasarlanmıştır. Konutların zeminlerinde genel olarak buluntulardan yola çıkarak taban tuğlası ya da ana kaya olan zeminin tıraşlanarak kullanıldığı gözlemlenmektedir. Çatı

[111] Fikret Özcan vd., "Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2019-2020", *Yüzey Araştırmaları*, C-I, Ankara, 2022, s.430.
[112] Ağgül, 2019, s.76.

elemanı olarak pişmiş topraktan kiremit, mahya ve organik malzemelerin kullanıldığı gözlemlenmektedir (**Levha 28/29**).

Yalakasar yerleşiminin sahası içerisindeki ulaşımı ilk olarak sahanın düzenlemesinde kullanılan teras hatları kullanıldığı düşünülmektedir (**Levha 30**). Bunun yanı sıra konutlar arası ulaşım anakayaya oyulmuş basamaklar ve mekânlar arasında boşlukların seğirdim yolu gibi kullanılmıştır **(Levha 31)**. Yerleşim sahasında belirlenmiş iki adet toplanma alanı bulunmaktadır. Bunun ilki ikinci kapı girişinin tahmini 50 m güneydoğusunda inşa edilmiş sütunlu yapı olarak bilinen ama işlevi tahmin edilemeyen yapının batısında düz bir alan boşluk bırakılmıştır. Yapılaşmanın yoğun olduğu ve eğimin olmadığı bu alanın boş bırakılmasının tek sebebinin bu yapının işlevinin bir nevi market binası ya da stoa benzeri bir yapı olduğunu düşündürmektedir. Diğer bir toplanma alanı 36 S 0299051 UTM 4167854 koordinatlarında gözlemlenen muhtemel kamusal yapı olarak işlevi düşünülen yapının olduğu alandır. Yoğun makilikten dolayı bu alana girip tam olarak işlevini saptayamamaktayız. Yalakasar yerleşim sahası içerisinde yoğun makilik nedeniyle gözlemlenemeyen iki alan bulunmaktadır. Bu alanlar hakkında herhangi bilgi sahibi olamamaktayız.

Yerleşim sahası içerişinde 36 S 0299184 UTM4167908 koordinatlarında yerleşimin doğu zirvesinin eteklerinde basamaklarla ulaşımı sağlanan bir kutsal alan olduğu düşünülen bir alan bulunmaktadır (**Levha 32**). Bu alan ana kaya tıraşlanması ile oluşturulmuştur. Ancak zaman içerisinde kaçak kazıcıların kayalık alanı patlatmaları nedeniyle tam olarak işlevi çözülememiştir. Bu bulunan alanın 100 m güneybatısında bir kilise konumlandırılmıştır (**Levha 33**). Kilisenin apsisinde yapılmış olan kaçak kazıdan dolayı ana zeminin bazı bölümlerinin ana kayanın tıraşlanması ile oluşturulduğu gözlemlenebilmektedir. Herhangi bir mozaiği gözlemlenememektedir. Kilise duvarlarında herhangi bir devşirme malzeme kullanımı yoktur. Kilise çift cidarlı ve toplama moloz taşlarla inşa edilmiş olup bazı duvar hatları ana kayanın üzerinden geçmektedir. Bu ana kayaların herhangi bir işlem görmemiş olması yapıldığı dönemde kent içerisinde yaşayan halkın maddi durumunun çok da iyi olmadığını göstermektedir. Kentin akropol olarak nitelendirilen alanının doğusunda bir mağara gözlemlenmiştir. Mağaraya çıkan yol hattının çok azı kısmı gözlemlenebilmektedir. Yol hattında gözlemlenen alan ana kayanın tıraşlanarak basamaklarla ulaşım

sağlandığı gözlemlenmektedir. Bu yol hattının devamında mağara etrafındaki alan zemin tıraşlanarak düzenlenmiş bir toplanma alanı vardır. Mağaranın antik dönemde kutsal bir işlevinin yanı sıra depolama alanı olarak kullanım gördüğü düşünülmektedir. Mağaranın üst kotlarında ana kayaların üzerinde yuvalar bulunmaktadır. Yerleşim sahasının doğu girişinde Geç Antik Dönem'de inşa edilmiş bir adet sur hattı gözlemlenmektedir. Sur hattının yapılış nedeni Geç Antik Dönem'de o alandan bir saldırı sonucunda yapılmış olduğu düşünülmektedir. Bunu sur için kullanılan devşirme malzemelerden anlaşılmaktadır.

Yalakasar antik yerleşimi Pisidia Bölgesinde stratejik olarak konumu önemli bir yere sahiptir. Antik dönemde Batı Toros dağlarının uzantısı olan bölgede konumlandırılmış olan Kapıkaya antik kentinin konumunun ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Kuzeydeki kentlerin güvenliği açısından bu bölgede kurulmuş olan askeri kimlikte olan Kapıkaya ve territoriumunda bulunan kale yerleşmeleri Pisidia Bölgesinin güvenliği açısından büyük önem teşkil etmektedirler. Kapıkaya'nın territoriumunda bulunan İnler Mevkii, Sandalion kale yerleşimi bu savı destekler niteliktedir. Yalakasar antik yerleşimi ise bu askeri kimlikteki yerleşimler arasında askeri kimlik taşımayan ve tam tersi sahip olduğu tarım arazileri ve yerleşim sahası içerisinde bulunan işlikler mahallesi ile bir sanayi yerleşimi olma özelliği taşımaktadır.

3. BÖLÜM

YALAKASAR ANTİK YERLEŞİMİ'NİN KAMUSAL, DİNİ ve ASKERİ YAPILARI

1. KAMUSAL YAPILARI

1.1. Heroon

Yalakasar Mevkiinin batı tepesinin batısında 36 S 0298914 UTM 4167928 koordinatlarındaki alana kuzey-güney yönlü olarak konumlandırılmıştır **(Levha 9)**. Anıtsal mezar yapısının içerisinde herhangi bir lahit mezara ait bir mermer parçası gözlenmemiştir. Bundan dolayı belki de bu mezar anıtının içerisinde bir mezar yoktu. Tamamen bir ritüel amaçlı yapılmış bir mezar anıtı olabilir. Eğer içerisinde bir lahit varsaydı bile şu anda yerinde yoktur. Mezar anıtı iki kademeli bir podyum üzerine inşa edilmiştir. Alt kottaki podyum 8.90 m uzunluğunda ölçülebilen bir uzunluğa sahiptir. İkinci podyum ise anıtın zeminin oluşturan blok taşlar üstte ve altını irili ufaklı moloz taşlarla düzenlemiştir. Anıt düzgün kesilmiş blok taşlarla pseudo-isodom duvar tekniği ile örülmüştür. Yapıya ait giriş yapının güney duvarının güneybatı köşesinde bulunmaktadır. **(Levha 34)** Yapıya ait olan blok parçaları zaman içerisinde Yalakasar yerleşim sahasına yakın olan Gökbel Mahallesi sakinleri tarafından teras hatlarına çeşitli araçlar yardımı ile taşınmıştır. Yapının alınlığında bulunduğu düşünülen Pisidia kalkanı ve bir kılıç kınının betimlenmiş olduğu blok yapının tahmini 100 m güneybatısında bulunmaktadır **(Levha 35)**. Yapıya ait olan blok taşlarında alanda bulunan diğer teras hatlarında oldukları gözlemlenmektedir **(Levha 36)**. Bu blok taşların yerinden taşınmasının temel nedeni günümüzde köylülere ait olan tarım teraslarının kullanıma elverişli hale getirmektir. Mezar anıtının sonradan 10m güneydoğusuna yapılmış olan bir işlikten zamanla işlevini kaybettiği gözlemlenmektedir. En yakın örneği Sagalassos kuzeybatı Heroon 'dur[113]. Geç Antik Dönem 'de sur içerisine dâhil edilen yapı daha sonradan bir kule görevi görmüştür. Diocletianus 'un üçüncü yüzyılda yapmış olduğu reformlarla beraber artık vergi

[113] Marc Walkens, vd., *"The Northwest Heroon at Sagalassos*", Sagalassos V Report on the Survey and Excavation Campaings of 1996 and 1997, s.577.

sistemi İmparatorluğun serbest çalışan tarımsal nüfusunun çoğu köylere yönelimi arttırdı. Kentliler artık köylüleri köle statüsüne kadar indirgemeye başladılar. Bunun akabinde köylerde yaşayan halk tamamen tarıma ve hayvancılığa yönelerek köylerde geçimlerini sağlama telaşına düştüler. Yapmış olduklarını anıtlar zamanla işlevsel özelliğini kaybetmeye mecbur hale gelmişlerdir[114].

Yapı 7.00x6.00 m ölçülerinde korunan yüksekliği batı duvar hattında 1.85 m ve duvar kalınlığı 0.45 m'dir. Yapının temeli iri moloz taşlar kullanılarak sabitlenmiş ve düzgün kesilmiş blok taşlar ile pseudo-isodom duvar tekniği ile inşa edilmiştir. Yapı içerisinde batı duvarında in situ halde 3 sıra blok taş dizisi gözlemlenmiştir. Güney duvarının batı ucunda girişin olduğunu gösteren kapı eşiği tespit edilmiştir. Eşikte iki kenet yuvası bir kilit dilinin oturması için yuva bulunmaktadır. Kapının hareket esnasında yapmış olduğu aks çizgisi ile bitiş arasındaki uzunluk 43 cm'dir. Kenet yuvası 8x7 cm ölçülerinde olup 6 cm derinliktedir. Kilit dili yuvası 11x6 cm ve 3 cm ölçülerinde ve 3 cm derinliktedir. Eşiğin gözlemlenebilen genişliği 66 cm uzunluğu 1,48 m'dir. Girişin 1,00 m güneyinde alınlık köşe parçası yer almaktadır. Parça 1,05 m uzunlukta olup, 50 cm genişliğindedir. Alınlığın kenet yuvası 34 cm derinlikte olup 30x30 cm ölçülerindedir. Ön yüzünde yer alan silmenin toplam uzunluğu 34 cm'dir. Yapı bulunduğu konum itibariyle doğu yönünden toprak ve taş akıntılarına maruz kalarak tahribata uğramıştır. Diğer bir tahribat nedeni ise yapı içerisinde tespit edilen kaçak kazı çukurudur. Alanda çok sayıda çatı kiremidi parçası vardır. Alanda bu denli görülen çatı kiremitleri bize üst yapı hakkında bilgi vermektedir.

Bu anıt tipleri bireysel bir anlam içerdiği için belirli bir tipoloji aramak çok anlam ifade etmemektedir. Bu yapı, Knidos aslanlı anıt ya da Ephesos Oktogon gibi anıtları andırmaktadır. Pisidia Bölgesinde Sagalassos Kuzeybatı Heroon, Ariassos Kuzeybatı Heroon, Termessos'taki agoranın güneydoğu köşesinde bulunan Heroon (kahraman Mezarı) gibi anıtlar mimari birimlerin kullanımı açısından benzerlik göstermektedir.

Pisidia Bölgesindeki antik Dönemin önemli kentlerinden Ariassos Antik Kentinde bulunan Heroon yapısı kentin nekropol alanında yer almaktadır. Nekropol, yerleşmenin batı yamaçlarında ve aşağıdaki vadiye, batıya bakan etkileyici bir

[114] Robinson, 2002, s. 143.

manzaraya sahiptir. Bu alanda inşa edilmiş Heroon, ana kayaya oturtulmuş podyumlu bir zemine 8.8x5.5 m ölçülere sahiptir. Yapının alt kademesinde bir mezar odası bulunmaktadır. Yapı içerisinde düzgün kesilmiş blok taşlarla beşik tonozlarla yapı desteklenmiştir. Heroon yapısı inşa tekniği ve tipoloji açısından net tarih vermemektedir. Bundan dolayı, MS 3.-4. yy.'larda meydana geldiği kabul edilen ekonomik ve sosyal gerileme döneminden önce inşa edilmiş olması gerekmektedir[115].

Bölgedeki diğer önemli antik yerleşim olan Sagalassos Antik Kentinde yer alan Kuzey Batı Heroon, yerleşim merkezinin üst kısmında, Dor Tapınağının kuzeydoğunda inşa yapılmıştır. Heroon, güneye eğimli kaya üzerine inşa edilmiş ve kesme blok taşlarla kaidesi desteklenmiştir. Orta frizinde dans eden kızlarla dekore edilmiştir. Anıt dekorasyon özellikleri açısından Erken İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmektedir. Geç Antik Dönemle beraber özelliğini yitirmiş olan anıt sur duvarları içerisine dahil edilmiştir[116].

Karya Bölgesinde yer alan Knidos Antik kentinde, Liman Caddesinde yer alan Heroon yapısı, dükkanların arasında inşa edilmiştir. Bulunduğu alandaki yapılar genel olarak dikdörtgen planlı iken bu yapı kareye yakın bir planda inşa edilmiştir. 5.25x7.7 m ölçülere sahip yapıda kapı açıklığı bulunmamaktadır. Bir stylobat üzerine yerleştirilmiş olan yapı iki plaster ve iki sütunla anıtsal cepheye sahiptir. Heroon yapısının mimari elemanları ve yapım tarzı göz önünde bulundurulunca Roma İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmektedir[117].

Tipolojik olarak Ariassos, Sagalassos ve Knidos Antik Kentlerinde bulunan anıtsal mezar yapıları incelenmiştir. Yalakasar Antik Yerleşiminde bulunan Heroon yapısı ile benzer özellikler barındırmaktadırlar. İnşa teknikleri açısından, bütün yapılar kaya zeminine oturtularak bir podyum oluşturulmuştur. Daha sonra tapınak mimarisi taklit edilerek inşa edilmişlerdir. Üç yerleşim sahasında yer alan heroon yapıları Roma İmparatorluk dönemine tarihlendirilmişlerdir. Anadolu'da Roma İmparatorluk Döneminde Yunan şehirlerine atfedilen geçmişe dönük kültürel ritüel yapıları MS 1.-

[115] Sarah Cormack, "A Mosuelium at Arissosi Pisidia", *Anatolian Studies*, Ankara, Vol.39,1989, s.31-40.
[116] Stephen Mitchell and Marc Waelkens, "Sagalassus and Cremna 1986", Anatolian Studies, Vol. 37,1987, s. 39.
[117] Mehmet B. Tosunlar vd., "Knidos B Kilisesi'nde Bulunan Emeviler Dönemi Kitabeleri ile Liman Caddesi'nde Bulunan Heroon Yapısının Tahribatsız Yöntemlerle Analizi", *35. Arkeometri Sonuçları Toplantısı,* Diyarbakır, 2019, s.482.

2. yy.'larda inşa edilmeye başlanmıştır[118]. Yalakasar Antik Yerleşiminde bulunan Heroon yapısı Roma İmparatorluk Dönemine tarihlenmesi gerekmektedir. İşlevsel açıdan anıtları incelersek örneğin Sagalassos Kuzeybatı Heroon'u onu hak etmiş bir kişi için ritüeli ima etmenin yanında farklı bir işlev olarak buraya ait kişinin zenginliğini de ifade ediyor olabilir[119]. Diğer bir örnek Termessos'da bulunan Heroon, bulunduğu konum ve içerisinde bir kişiye ait mezar buluntusunun olmamasından dolayı Zeus Solymeus kutsal alanı olduğu düşüncesini ortaya çıkarmaktadır. Ariassos nekropolünün merkezinde bulunan mezar anıtı, barındırdığı mimari öğelerden, ölülerin kahramanlaştırılmasına ilişkin Yunan tapınak mimarisinde yapılmış Klasik-Geç Klasik, Helenistik Dönem Lykia tipi podyumlu mezarların öncülerindedir. Burada betimlenen kişi kent görevlisi ya da aristokrasisinden biri olabilir[120]. Yalakasar yerleşim sahasında bulunan Heroon ise şehrin girişine konumlandırılmış olması işlevsel olarak, yerleşim sahasının kurucusu, halk arasında sevilen bir görevli ya da zenginlerinden birisine adanmış olabilir. Konumlandırılmasından dolayı anıtın yerleşim sahasının koruyuculuğunu üstlendiği söylenebilir.

1.2. Sütunlu Yapı

Yalakasar yerleşim sahasında 36 S 0298993 UTM 4167227 koordinatlarında sütunlarla çevrelendiği düşünülen yapı bulunmaktadır. Teras 3 yapısına destek amaçlı yapılmış olan teras hattı bu yapının kuzey duvar hattını oluşturmaktadır (**Levha 37**). Yapı, 10.40x4.10 m ölçülerindedir. Sütunlu yapının zemini anakaya tıraşlanması ile oluşturulmuştur. Sütunlu yapının bulunduğu alana Teras 3 duvarı hattında bir giriş kapısı ile giriş sağlanmaktadır. Bundan dolayı yapı doğu-batı doğrultu olma ihtimali yüksektir. Teras hattına göre yapı 2 m alt kotta yer almaktadır. Bu duvar hattı kör kalmaktadır. Yapının bulunduğu alan yerleşim merkezinin merkezi konumundadır. Diğer alanlar göz önünde bulundurulacak olursa, yapının bulunduğu alan agora oluşturabilecek nitelikte bir yerdir. Etrafında yoğun makilikten gözlemlenemeyen birçok yapı vardır. Bu yapılar büyüklerinden ve mimari özelliklerinden dolayı kamusal bina özelliği göstermektedirler. Stoa benzeri bir yapı olarak gözümüze çarpan bu

[118] Christof Berns, "The Tomb As A Node Of Public Representation Intramural Burials in Roman Imperial Asia Minor", *2èmes RENCONTRES D'ARCHÉOLOGIE DE L'IFÉA*, İstanbul, 2011, s.231
[119] Walkens, vd.,1996 and 1997, s.583.
[120] Cormack, "A Mausolium at Arissosi Pisidia", s.38.

yapıya ait olan sütunlar alt kottaki diğer mekânların içine yuvarlanmıştır. Sütunlu yapının bulunduğu alan yerleşim sahasının agora alanı olabilecek nitelikteki tek alanıdır. Diğer alanlarda insanların rahatlıkla hareket edebileceği başka bir alanı yoktur diğer alanların hepsi oldukça eğimli ve kayalıklarla kaplıdır. Yapıya ait yerleşim sahası içerisinde 5 adet sütun bulunmaktadır. Sütunlardan üç tanesi **T2K10** yapısı içerisinde biri **T2K11** yapısı içerisinde diğeri ise kendi içindedir (**Levha 38**).

Antik Dönem yapı tiplerinden biri olan stoa, kör bir cephesi olan diğer cephesinin de sütunlarla çevrili olduğu bir yapı tipidir. Genel olarak agoralarda, hamamlarda ve gymnasiumlarda kullanılmıştır. Antik çağ yazarlarından Vitruvius stoayı kötü hava koşullarından insanların saklanmak için kullandığı alan olarak betimlemiştir[121]. Helenistik Dönem 'de kent merkezi agoralar olmaya başlamıştır. Halk agoralarda günlük işlerin yapıldığı, mahkeme ve meclisin toplandığı, ticaretin yapıldığı yapı stoalar olmaya başlamıştır. Hellenistik Dönem'de agoralarda terasların durumuna meydanlara stoalar eklenmeye başlanmıştır. Stoa yapısına en güzel örnek Atina agorasındaki Kral II. Attalos'un halka hediyesi olan Attalos Stoasıdır. Roma İmparatorluk Dönemi'nde ise stoalar hemen hemen her yapı tipine uygulanmıştır. Dini yapılar, kamusal yapılar gibi birçok alanda karşımıza çıkmaktadır. Anadolu'da en güzel örnek Bergama Zeus Sunağı önündeki sütunlarla çevrili alan bu kullanıma örnek olarak verilebilir. Geç Antik Dönem ile beraber stoa kullanımı çok bir farklılık göstermeden devam etmiştir. Geç Antik Dönem 'de stoa kullanımına en güzel örnek Side kazılarında ortaya çıkarılan gymnasium'un güney stoasıdır[122]. Pisidia Bölgesinde buna örnek olarak Pisidia Antiocheia Augustus Tapınağı, Kremna Hadrianus Tapınağı, Sagalassos Antonius Pius Tapınağı gösterilebilir.

1.3. Sarnıç

Yerleşim sahasında işlikler mahallesi olarak adlandırılan mahalle içerisinde İşlik 3 yapısı ile batı duvar hattı bitişik olarak inşa edilmiş sarnıç yapısı 36 S 0299014 UTM 4167873 koordinatlarındadır (**Levha 39**). Sarnıç, 3,50x2,60 m ölçülerinde toplama moloz taşlarla beyaz harç kullanılarak inşa edilmiştir. Sarnıcın duvarları çift cidarlı ve cidar kalınlığı 0,61 m ölçülerindedir. Korunan en yüksek duvar hattı güney

[121] Vitr., VI-VII, s.4.
[122] Yurtsever, 2017, s.55.

duvarında ve yerden yüksekliği 1 m'dir. Etrafında bulunan işliklerle konum olarak yakınlığından dolayı bu yapının bir bütünlük oluşturmaktadır

2. DİNİ YAPILARI

Anadolu topraklarında Hristiyanlığın görülmesiyle beraber dinsel çerçevede Hristiyan gruplaşmalar, bölge üzerinde erken dönemlerde ortaya çıkmıştır. Aziz Paulos'un seyahatlerinde Pisidia'ya uğramış olması bölgede Hristiyan algısının yerleştiğinin kanıtıdır. Daha öncesinde Roma İmparatorluğunun Hristiyanlığı resmi din olarak kabul etmesi ve Hristiyan olmaya gruplar arasında çıkacak karışıklıkların önüne geçmek için birtakım düzenlemeler yapılmıştır. Hristiyanlıkta erken, orta ve geç olmak üzere üç ana bölümde incelendiği ve erken evresine ait dini bir yapının bulunmadığı günümüz araştırmalarıyla saptanmaktadır.

Erken dönem dini yapıları muhtemelen cemaat ya da bireyler tarafından kiralanmış ve ibadet merkezi niteliği taşıyan konutlar, prestijli yapılar gibi kapalı alanların haricinde akarsu ve tepelik alanlarda da yapılması önde bulunan kanıdır. Pisidia Bölgesi'nde, prestijli tepeler üzerinde bulunan tapınakların bir dönüşüm geçirerek kiliselere evrilmeleri muhtemeldir. Kentlerde ve kırsallarda yoğun olarak bu dini yapıların karşımıza çıkmasının nedenidir.

Erken Bizans dini yapıları yukarıda da belirttiğimiz üzere konutların kiralanması ya da hayırseverler tarafından dini ritüeller için bağışlanması durumlarını içerirken bilinen en eski sürece tarihlenen yapı, Anadolu'da Fırat'ın kenarında Dura Europos'da bulunmaktadır[123]. Hristiyanlığın orta Bizans sürecine girmesiyle yapılarda köklü bir değişim olarak konut mimarisinde de belirtmiş olduğumuz megaronların düzenlenmesiyle apsisin eklendiği ve nartheks kısmının ana girişten apsis önünde bulunan ana nefe ulaşmadan önceki ön hazırlık veya bekleme alanı olacak şekilde düzenlenmesiyle oluşturulmuştur. Constantinus'un resmi din olarak Hristiyanlığı kabul etmesinden sonra Anadolu'da nitelikli dini yapıların ortaya çıktığı ve cemaatin kalabalığına göre yapıların ebatlarının ayarlandığı bilinmektedir. Anadolu'nun birçok coğrafyasında şapel ve kiliselerin bulunması bu durumu açıklamaktadır[124].

[123] Koch., 2015, s.17-18.
[124] Koch,2015, s.19-30.

Constantinus Dönemi kilise mimarisi merkezi plana sahip olup nefler oluşturularak yuvarlak formda apsisin eklenmesiyle birlikte ana strüktürünü kilise tamamlamıştır. Constantinius Dönemi 600 yıl kadar bir zaman dilimini kapsamakta ve Geç Bizans Dönemi yerini almıştır. Bu dönem yapıları dehliz izli tip planlı yapılar, yonca planlı yapılar, kapalı planlı yapılar ve tek nefli yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Pisidia Bölgesi kentlerinde ve kırsal yerleşimlerinde Geç Bizans Dönemi izleri taşıyan çok sayıda dini yapı bulunmaktadır. En güzel örnek teşkil eden dini yapı yonca motifli kilise modelidir[125]. Kent statüsünde olmayan ancak yoğun nüfusa sahip kırsal organizasyonlarda kapalı ve tek nefli kilise yapıları karşımıza çıkmaktadır. Tez kapsamında incelemiş olduğumuz Yalakasar mevkiinde bulunan muhtemelen Hristiyanlığın son evresine ait olan kilise yapısı son dönem tipolojisinde oluşturulmuştur.

2.1. Kilise-1

Doğu-batı aksında 18x8 m ölçülerinde inşa edilmiş kilise; yerel kayaçlardan yararlanılarak tıraşlanmış ve yapı elemanı olarak moloz taşlar kullanılarak kuru taş duvar örme tekniğinde inşa edilmiştir. Yerel strüktür mimari yapısına sahip olan kilise yoğun tahribat, bitki örtüsü ve moloz yığıntısı sebebiyle eğer mevcut ise bölümleri net bir biçimde izlenememektedir. Kilise yapısı oluşturulurken Pisidia kent üslubu devam ettirilmiş, kuzeybatı köşesi ana kayanın tıraşlanmasıyla kilise duvarı oturtulmuş ve duvar hattı yer yer örgü yapılarak devam ettirilmiştir. Yapının batısında küçük bir toplanma alanı ana kaya olan zemin düze bir şekilde tıraşlanarak toplanma alanı oluşturulmuştur. Yapıya giriş batı kısımda bulunan 1,30 m ölçülerinde bir kapı ile sağlanmakta olup Nartheks kısmına ulaşılmaktadır. Nartheks bölümünden kilise nefine 1,20 m ölçülerinde bir kapı oluşturulmuş ve nefe giriş sağlanmıştır (**Levha 40**). Nartheks ölçüler 8x3.60 m'dır. Nef bölümü doğal koşullar ve yoğun tahribat sebebi ile net bir şekilde incelenememektedir. Genel hatlarıyla incelenebilen nef kısmı apsise dik bir açıyla kesişim yapan duvar hattının çıkıntısına dayalı olarak net izlenimde bir kilise kronolojisine dayanılarak ikinci yan nefi sahip olması muhtemeldir. Genel olarak

[125] Doğan Demirci, "Aksu Zindan Mağarası, Bazilikal Planlı ve Triconchos Apsisli Manastır Kilisesi Üzerine Bir Değerlendirme", *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Isparta, 2016, s.183-214.

yapının ölçüleri referans alındığında iki yan bir ana neften oluşmaktadır. Nef bölümünün ölçüleri 9x3,5 m‘dir. Nefle apsis arasında herhangi bir örgüye yer verilmemiş olup kutsal mekânın ön izlemesi yapılır tarzda bırakılmıştır. Apsis yapısı ise kaçak kazı erozyonu gibi doğal ve insan kaynaklı tahribata uğramış ancak apsisin ortasında ana kayanın tıraşlanarak küçük bir podyum oluşturduğu saptanmıştır. Podyumun ölçüleri 3x2 m’dir. Apsisin ölçüleri 2.5x1.5 m’dir (**Levha 41**). Apsiste ruhban sınıfın oturma alanları inşa edilmiş olup muhtemelen oturaklar ahşap kullanılarak oluşturulmuşlardır. Günümüz yapısı içerisinde sadece oluşturulmuş olan oturma basamaklarının temel formu gözlemlenmektedir.

Genel olarak kilise yapısında küçük bir kitleye hitap edecek alan değerlendirilmiş ancak yapı malzemeleri ve tekniği zengin nitelikte izlenim sunmamaktadır. Yapının ana kayadan yararlanılarak ve dönem mimarisi olan Pisidia konut ve kamusal yapı tekniğinden izler taşıdığı ve muhtemelen Hristiyanlığın üçüncü evresindeki dini yapı tipolojisine dâhil edilmelidir. Doğu-batı aksta konumlandırılmış kilise yapısı, plan şeması olarak çevre bölgelerde inşa edilmiş dini yapılarla benzerlik taşımaktadır. Konumlandırılan alanın düzenlenmesi, tıraşlanmış şekilsiz moloz taşların kullanımı ve çevre ile olan ilişkisi göz ardı edilmeden inşa edilen yapıların tamamı apsis, nef, narthex kısımlarına sahiptir.

Mersin ili, Bozyazı ilçesi idari sınırlarında Anemurium antik kentinin territoriumunda kalan ve Pullu II Örenyeri olarak adlandırılan alanda Pullu Kilisesi de plan şeması olarak Yalak Asar Komesi’nde bulunan kilise yapısı ile benzer unsurlar taşımaktadır. 27x14 m ölçülerinde, üç nefli erken dönem kiliselerine örnek teşkil etmektedir[126]. Yerleşim sahasında bulunan kilise ile yapım aşamasında benzer özellikler göstermektedir. İki kilisenin de zeminler ana kaya kütlesine oyularak inşa edilmiştir. Ancak aralarında bariz faklar da bulunmaktadır. Bazilikal planlı bir kilise olan Pullu II kilisesi tarihleme açısından da daha erken tarihlere tarihlenmektedir.

Antalya’nın Demre İlçesi sınırlarında inşa edilmiş Sura Antik Kenti’nde yapılmış 3 Numaralı kilise olarak adlandırılan yapı, üç apsisli tek nefli, toplama moloz

[126] Kenan BEŞALTI-Suat ŞAHİN, “Dağlık Kilikya Kıyılarında Bir Erken Bizans Kilisesi: Pullu Kilisesi Kazı Çalışmaları ve İlk Bulgular”, *Amisos,* C.5, S.5, 2018, s.360-363.

taşlarla yapılmıştır. MS 11.-12. yy.'lar da yapıldığı düşünülen kilise[127], Yalakasar yerleşiminde bulunan kilise inşa tekniği ve form açısından benzer özellikler barındırmaktadır. İki kilisede tek nefli ve giriş kapılarının önünde bir toplamı alanı vardır. Tek nefli olmaları diğer bazilikal planlı kiliselerden ayıran en büyük ortak özellikleridir.

Ionia Bölgesinde yer alan Priene Antik Kenti Doğu nekropol Bazilikasının 15 m kuzeyin yapılmıştır. 7.20x22.80 m ölçülerinde olan yapı batı-doğu doğrultulu olarak kuzey ve güney hatları kayalara yaslandırılmıştır. Dikdörtgen planlı ve tek nefli olarak form göstermektedir. Duvar hatlarının yapımında birçok devşirme malzeme bir arada kullanılmış ve zemin mozaik kaplamadır. Yapı, MS 4. yy. sonlarına MS 5. yy. başlarına tarihlendirilmektedir[128].

Yukarıda ele alınan kiliselerden yola çıkarak yerleşim sahasında bulunan kilise oldukça geç bir döneme tarihlemek oldukça mümkün görünmemektedir. Basit planlı dikdörtgen bir yapı örneği olan kilise inşa edilirken oldukça özensiz davranılmıştır. Kilisenin duvarlarının üzerine bindirildiği kaya kütleleri olduğu gibi bırakılmıştır. Sosyal-ekonomik olarak çöküş dönemde yapıldığının kanıtlar niteliktedir. Bundan dolayı MS 5. yy.'dan erken tarihte inşa edilmiş olmaması gerekmektedir. İnşa tarihi açısından MS. 7.-9. yy.'lar arasında olması muhtemeldir.

3. ASKERİ YAPILAR

3.1. Gözetleme Kulesi-1

Yerleşim sahasının doğu tepe noktasının zirvesinde 36 S 0299184 UTM4167908 koordinatlarında yer almaktadır (**Levha 42**). Gözetleme kulesi bulunduğu konum itibari ile Kapıkaya Antik Kenti kuzeydoğu yönünde, Sandalion güneydoğu yönünde ve Kremna ise güney yönünden doğrudan görüş mesafesindedir. Kule, ana kaya tıraşlaması ile oluşturuluş bir zemine sahiptir. Genel olarak kulenin

[127] Neslihan Kılıç, "Sura (Soura) Antik Kenti Bizans Dönemi Dini Mimarisi", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı (YayımlanmamışYüksek Lisans Tezi),* İstanbul, 2019, s.107.

[128] Ferdi Alataş, "Priene Antik Kenti Doğu Nekropol Şapeli", *Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dali Arkeoloji Bilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Bursa, 2022, s. 17-38.

duvar hatları yoğun tahribata uğramıştır. Kule, 9x7.50 m ölçülerindedir. Kulenin duvar örgüsü, düzenli kesilmiş blok taşların arasına statiği oluşturmak için ufak moloz taşlar entegre edilmiştir. Kulede Geç Antik Dönemde bir onarım vardır. Gözetleme kulesine basamaklı yol ağı ile ulaşılmaktadır. Basamaklar ortalama 1x0.30 m ölçülerinde ve 0.25 m yüksekliğindedir. Basamaklar doğal tahribat nedeniyle belirli aralıklarla izlenebilmektedirler. Kulenin batı kısmında ana kayaya oyulmuş 0.70x0.50 m ölçülerinde ve 0.20 m derinliğinde iki adet kenet yuvası bulunmaktadır. Bu yuvaların kule yapısı ilgili bir mekân için kullanılmıştır.

3.2. Gözetleme Kulesi-2

Yerleşim sahasının batısında ufak bir tepelik üzerinde 36 S 0298820 UTM 4168032 koordinatlarında konumu bulunmaktadır (**Levha 43**). Kule, 10.70x9.80 m ölçülerindedir. Kule yapısı düzensiz moloz taşlarla kuru taş duvar örme tekniği ile inşa edilmiştir. Kulenin duvar hatları çift cidarlı ve cidar kalınlığı 0.70 m'dir. Kule yapısı iki bölmelidir. İlk bölme 10.70x2.60 m ölçülerinde diğer bölmesi ise 10.70x7.20 m ölçülerindedir. Kuleye giriş güney duvar hattında zeminde ana kayaya kapı eşiği ile sağlanmaktadır. Bu gözetleme kulesi Sagalassos yönü ile bakışımlıdır.

4. BÖLÜM

İŞLİKLER MAHALLESİ ve SİVİL YERLEŞİM SAHASI YAPILARI

1. İŞLİKLER MAHALLESİ VE YAPILARI

Tez konusunun önemli bir kısmını oluşturan işlik yapıları bu başlık altında bir araya getirilecektir. Yapım teknikleri ve kullanım amaçlarına uygun şekilde açıklanacaktır. Yalakasar yerleşim sahasına ikinci giriş kapısından girildiği andan itibaren aslında bir nevi işlikler mahallesine giriş yapılmaktadır. Kapının kuzeyinde hemen konumlandırılmış olan iki katlı işlik yapısıyla beraber basamaklı yol ile **Teras 3**'e bağlanan seğirdim yoluyla işlikler mahallesine ulaşım sağlanmaktadır. İşlik yapıları genel olarak kuzey duvarları ve zeminleri ana kayaya yaslandırılarak oluşturulmuştur. Diğer duvar hatları ise kuru taş duvar örgü tekniğinde çift cidarlı inşa edilmişlerdir. Yerleşim sahasının bulunduğu eğimli araziden yararlanılarak bazı işliklerin inşası sırasında alt kotta bulunan alan havuz üst kottaki alan ize ezme işleviyle alakalı mekanizmaları barındırmaktadır. Yerleşim sahası içerisinde baskı kolu pres yuvasına benzer yuvaların bulunduğu birden fazla yapı bulunmaktadır. Ancak zemin seviyesini göremediğimiz ve amacının tam olarak ne olduğunu saptayamadığımızdan birden fazla işlik olarak kullanılmış ya da zamanla işlevini değiştirmiş olan birden fazla yapı bulunmaktadır. Yapılan çalışmada tespit edilen 12 adet işlik yapısı yerel kireç taşından yapıldıkları tespit edilmiştir. Yapıların genel olarak formları ve boyutları belirli bir standarda göre yapılmamıştır. Yapıların kazıları yapılmadığından strüktürleri hakkında tam bilgi sahibi olamamaktayız.

Zeytin yağı üretiminde öncelikle zeytin taneleri yaprak ve dallarından arındırılmaktadır. Daha sonra zeytin taneleri kırılarak işlem devam edilmektedir. Bu işlemler yapılırken farklı donanımlar kullanılmaktadır. Şarap üretiminde ise bağlardan toplanmış olan üzümlerin şırasının çıkarmak için bir torbaya konularak presleme işlemi yapılmaktadır. Presleme işlemi ayaklar vasıtasıyla ya da mekanizmaya bağlı bir kalas yardımıyla yapılabilmektedir. Şarap işliklerinin açık alanlarda yapılmasının sebebi ise oldukça basittir. Güneş ışığında kalan şıra fermantasyon sürecinin

hızlanması ve su kaybıyla beraber şeker oranının artması sağlanarak şarabın kalitesi arttırılmaktadır. Su oranı düşmüş olan şıranın şeker oranı artar ve şıra oldukça yoğunlaşır alkol oranının yükselmesine sebep olur. Zeytin yağında ise bu süreç tam tersi işlemektedir. Güneş ışınları, çıkarılmış olan yağın asit seviyesini yükselterek kalitesinin düşmesine sebep olur. Bundan dolayı zeytin işleyen çiftçilerin kapalı bir mekâna ihtiyaç duyması gerekmektedir. Yalakasar antik yerleşiminde işlikler olarak sınıflandırılmış yapılarda birbirinden farklı donanımlar bulunmaktadır. Genel olarak kullanılan form dikdörtgen formlu pres yatakları ve ona bitişik olarak kullanılan toplama çukuru ya da presleme zemini bulunan tipler vardır. Ana kayaya oyulmuş pres yataklarında dörtgen formlu yuva **İ2, İ3, İ7, İ8, İ9, İ10, İ11, İ12** yapılarında bulunmaktadır. Bunun yanında toplama havuzu tespit edilmiş olan işlikler, **İ1, İ2, İ,10**'dur. Üst üste iki pres yuvası bulunan işlikler **İ11**'dir. **İ4** olarak adlandırılan yapı büyük bir mortarium formunu barındırmaktadır. **İ5** olarak adlandırılan yapıda karşımıza çıkan merkezi kırma delikli orbis formu bir kalas yardımıyla tekne içerisinde uygulanan güç ile dönerek kırma işlemi gerçekleştirilmektedir. Ezme düzlemleri **İ-2** ve **İ-12**'de dikdörtgen formda olup diğer yapıların ezme düzlemleri hakkında bilgi sahibi değiliz. İşlik yapılarında fulkrum yuvaları genel olarak tek gözlüdür. Yerleşim sahasında **İ-4** ve **İ-5** yapısı zeytin işliği diğer işlikler ise şarap ya da zeytin işliği olarak kullanılmışlardır. Üretim donanımları bakımından işliklerde iki ürününde ezme işlemi yapılabilmektedir. Aralarındaki nadir fark yukarıda da belirttiğim gibi üzümün suyu çıkarıldıktan sonra açık bir ortamda güneş ışığına ihtiyaç duyarken, zeytinin yağı çıkarıldıktan sonra kapalı bir ortamda olması gerekmektedir. Yalakasar Antik Yerleşiminde bulunan işlikler Diocletianus'un reformundan sonra oluşan kırsal yerleşim sahalarında üretime yönelmenin akabinde artmış olması muhtemeledir. Bundan yola çıkarak yerleşim sahasında yer alan işlikler Roma İmparatorluk Dönemine tarihlenebilir.

Pisidia Bölgesinde işliklere örnek olarak Seleukeia Sidera Antik Kentinde bulunan açık alanda kayaya oyulmuş baskı kollu presler; Kat.No: 1, Kat.No: 2, Kat.No: 3 Kat.No: 7, Kat.No: 9, Kat.No: 10, Kat.No: 11 Kat.No: 12, Kat.No: 13 yapıları tek fulkrum yuvasından oluşmaktadır. Yerel Kireç taşından ana kayaya

oyulmuş olan yapılar da belirli bir standarda göre inşa edilmişlerdir[129]. Yalakasar yerleşim sahasında bulunan, **İ2, İ3, İ7, İ8, İ9, İ10, İ11, İ12** yapıları ile teknik açıdan benzer özellikler göstermektedir. Yukarıda katalog numaraları ile belirttiğim şarap presleri üretim donanımları açısından birbirlerine benzerlik göstermektedir.

Kapıkaya Antik Kentinde bulunan şarap işliği tek fulkrum yuvası bulunmaktadır[130]. Sandalion Antik Yerleşiminde bulunan zeytin işliği üretim donanımları bakımından örnek teşkil etmektedir[131]. Karya Bölgesinde Keramos antik kentine bağlı antik dönem kırsal yerleşimlerine ev sahipliği yapan Muğla ili Milas ilçesi Karacağaç Köyünde bulunan fig. 23 numaralı işlik[132] ve Pınarköy' ünde bulunan fig. 17 numaralı işlik[133], Olba Territoryum'unda bulunan Özköy Antik Yerleşiminden Kat.No.7-8-9-10-11-12-15 numaralı işlikler fulkrum yuvası ve teknik özellikleri açısından benzerlikler göstermektedir[134].

Dağlık Kilikia Bölgesinde, Işıkkale Antik Yerleşimi'nde bulunan 6 adet işlik, Yalakasar'da ki işliklerle benzer donanımlara sahiptir. Işıkkale'de bulunan zeytin atölyeleri, Yalakasar'da olduğu gibi birbirine yakın konumda yer almaktadır. Üretim donanımları, baskı yuvaları, mortarium, kırma taşları ve vida taş donanımlarından oluşmaktadır[135]. Baskı kolu yuvaları form olarak birbirine benzer ancak inşa tekniği açısından farklıdır. Yalakasar'da yuvalar ana kayalara oyulurken, Işıkkale'de bu kalın duvar örgülerine yapılmıştır. Işıkkale'de bulunan Kat.No.A1 numaralı İşliği, Yalakasar'da ki Kat.No.11 numaralı işlikle benzer donanımlara sahiptirler. İki işlik yapısı da çift baskı kolu yuvalarından oluşan bir mekanizmaya sahiptirler. İki yapı da form olarak dikdörtgendir. Işıkkale'de ki işlik zeytin işliği iken Yalakasar'da olan

---

[129] Ahmet Mörel, "Seleukeia Sidera'da Tarımsal Üretimin Arkeolojik Kanıtları" *Pisidia ve Yakın çevresinde Üretim, ticaret ve ekonomi*, Isparta, 2020, s.58-60.
[130] Fikret Özcan, vd., "Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2016", *35.Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt I, Bursa, 2017, s.459-460.
[131] Fikret Özcan, vd., "Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2017", *36.Araştırma Sonuçları Toplantısı*, Cilt II, Çanakkale, 2018, s.77.
[132] Abuzer Kızıl, "Keramos'un Kuzeyinde Yapılan Yüzey Araştırmalarında Tespit Edilen Zeytinyağı İşlikleri", *Antik Çağda Anadolu'da Zeytinyağı ve Şarap Üretimi*, Sempozyum Bildirileri, Mersin, 2008, s.264.
[133] Kızıl, 2018, s.262.
[134] Ahmet Mörel, "Dağlık Kilikia Bölgesinde Özköy Antik Yerleşimi: Arkeolojik Buluntular, Bölgesel Yerleşim Düzenlemesi ve Tarımsal Organizasyon Açısından İncelenmesi", *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*, Mersin, 2016, s.32-35.
[135] Özlem Düzenli, "Kırsal Yerleşim Düzenlemesi Açısından Dağlık Kilikia/ Isauria Bölgesindeki Işıkkale Antik Yerleşimi", *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı*, Mersin 2013, s.23-28.

işliğin ezme düzlemini göremediğimiz için tam olarak ne için kullanıldığını bilmemekteyiz. Dağlık Kilikia Bölgesi'nde Karadedeli Aşağıdünya yerleşiminde bir obruk içerisinde bulunan sekiz adet baskı kolu pres yuvalı üretim donanımları, anakayaya oyulmuş atölyeler için örnek teşkil edebilecek korunmuşluğa sahiptirler. Yeniyurtkale, Karadedeli Aşağıdünya, Yonuzlu ve Kabaklı'da bulunan merkezi çöküntülü mortar formlu tipteki işliğe örnek teşkil etmektedirler. Tekerlek formlu kırma taşına da; Erdemli Hayrat, Köşkerli, Esenpınar Örentepe, Erdemli Şahar, Şömek Özköy yerleşimlerindeki tipler de örnek teşkil etmektedirler[136].

Orta Likya'nın dağlık kesiminde yer alan Muğla'nın Demre İlçesinde Belören Köyü girişinde kayalık alana inşa edilmiş işliklerden, İşlik 2, İşlik 4, İşlik 5, İşlik 6 olarak adlandırılan işlikler tek pres yuvalı işliklere örnek teşkil etmektedir. İşlik 1 ve İşlik 3 ise biriktirme havuzu bulunan Yalakasar'daki İ1'e örnek teşkil etmektedir[137].

1.1. İşlik-1

Yerleşim sahasının batı girişinde Heroon yapısının 20 m güneydoğusunda 36 S 0298917 UTM 4167923 koordinatlarındadır. **İ-1** (**Harita 2, Kat.No.1**) yapısı Heroon yapısının zamanla işlevini kaybetmesinden sonra inşa edilmiştir. Heroon yapısının güneyinde bulunan toplanma alanındaki tıraşlanmış alan üzerinde duvar konumlandırılmıştır. İşlik-1 yapısının duvar hatları yoğun bitki örtüsünden dolayı ölçülememiştir. Daire şeklinde ki biriktirme havuzu 0.95 m çapında, 0.50 m yüksekliğindedir. İşlik yapısının forumundan dolayı bir şarap işliği olduğu düşünülmektedir.

1.2. İşlik-2

İkinci girişi kapısının 1 m kuzeyinde 36 S 0298966 UTM 4167844 koordinatlarındadır. **İ-2** (**Harita 2, Kat.No.2**) yapısı bir şarap işliğidir. İki katlı olarak inşa edilmiş olan yapının kuzey, batı ve zemini tamamen ana kaya tıraşlanması ile oluşturulmuştur. İşliğin ilk katında zeminde ana kayaya tıraşlanarak düzenlenmiş

[136] Ümit Aydınoğlu, *Dağlık Kilikia Bölgesinde Antik Çağda Zeytin Yağı ve Şarap Üretimi: Üretimin Arkeolojik Kanıtları*, Ege Yayıncılık, İstanbul, 2009, s.29-41.
[137] Bülent İşler, "Orta Likya'daki Karabel Yerleşiminde Tarımsal Üretime Yönelik Mimari Bulgular", *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/10, Ankara 2014, s. 703-706.

alanda tahrip edilmiş mekanizma oturtma yuvası yapılmıştır (**Levha 44**). Tahrip edilen yuvanın korunmuş yüksekliği 15 cm ve genişliği 40 cm ölçülerindedir. Mekanizma yuvasının güneyinde bulunan canalis recta ölçüleri, yüksekliği 15 cm, genişlik 10 cm ve derinliği 9 cm'dir. Kuzey duvarında ana kaya tıraşlanarak düzenlemiş alanda tahrip edilmiş bir adet fulkrum bulunmaktadır. Zeminden 87 cm yükseklikte, 15x7 cm ölçülerinde, 13 cm derinliğindedir. İlk kattaki işliğin kuzeydoğu köşe birleşim yerinde murç izlerini izlemek mümkündür. İşliğin üst katında ana kaya tıraşlanarak zemin düzlenmiş ve kuzeyinde dikdörtgen formlu biriktirme havuzu bulunmaktadır (**Levha 45**). Havuz, 70x90 cm ölçülerinde ve 70 cm derinliğindedir. Teknenin içerisinde güneye bakan kısmında iki adet kenet yuvası bulunmaktadır (**Levha 46)**. Birinci yuva 6x6 cm ölçülerinde ve 4 cm derinliğindedir. İkinci yuva 4x5 cm ölçülerinde ve 2 cm derinliğindedir. Biriktirme havuzunun 15 cm güneyinde, 30 cm derinliğinde, 25 cm yüksekliğinde, 50 cm genişliğinde bir pres yuvası yer almaktadır (**Levha 47**). Teknenin batısında 45 cm uzunluğunda, 15 cm yüksekliğinde 50 cm genişliğinde bir oturma zemini bulunmaktadır. Oturtma zemininin 2.70 m kuzeyinde, 25 cm uzunluğunda, 35 cm genişliğinde, 15 cm yüksekliğinde ikinci bir oturtma zemini bulunmaktadır. Teknenin kuzeyinde, 1.75x1.70 m'lik alan tıraşlanarak düzenlenmiştir. Bu alanın kuzeyinde bir hatıl yuvası yer almaktadır. Hatıl yuvası 23x25 cm ölçülerinde, 12 cm derinliğindedir. Kuzeybatı profil 1,50 m yüksekliğinde ana kaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Üst kattaki işliğe ulaşmak için kayanın doğu yüzeyinde ana kaya kabaca tıraşlanmıştır. İki basamağın toplam yüksekliği 1.00 m'dir. Tanımlanan alanın güneydoğusundaki alt kotta işliğin kuzey duvarının yüksekliği 2.10 m gözlemlenen alanın doğu-batı doğrultulu duvarı 3.50 m genişliğinde, 4.10 m uzunluğundadır.

1.3. İşlik-3

İ-2 yapısının 10 m kuzey doğusunda 36 S 0298981 UTM 4167854 koordinatlarındadır. **İ-3** (**Harita 2, Kat.No.3**) yapının batı ve kuzey duvarları ana kayanın düzenlemesi ile oluşturulmuştur. Yapının güney duvarı 10.80 m, doğu duvarı 5.30 m'dir. Yapının güney ve doğu duvarı moloz taşlarla çift cidarlı örülmüş, 0.70 m'dir. Batı duvarında zemin tıraşlanarak oluşturulmuş bir mortarium görevi gören alan oluşturulmuştur. Bu alanın çapı 2.50 m'dir. Bu duvarın üzerinde zeminden 1 m

yüksekliğe sahip bir adet fulkrum yer almaktadır. Fulkrum, 32x23 cm ölçülerinde, 5 cm derinliğindedir. İşlik yapısının 1.20 m'lik bir üst kotunda 6.50x3.10 m ölçülerinde ana kaya tıraşlanması ile yapılmış bir mekân bulunmaktadır. Bu mekânın güneybatı köşesinde üstte akıtma kanallarının bulunduğu ve zeminde biriktirme havuzu bulunmaktadır. Kuzey kısımda yer alan mekânın batı ve kuzey duvarlarında farklı yüksekliklerde ve farklı boyutlarda hatıl yuvaları bulunmaktadır.

1.4. İşlik-4

İ-3 yapısının takriben 20 m doğusundan 36 S 0299004 UTM 4167867 koordinatlarında konumlandırılmıştır. **İ-4** (**Harita 2, Kat.No.4**) 6.10x5.90 m ölçülerinde toplama moloz taşlarla yapılmış bir yapı vardır. Yapının cidarı yoğun akından dolayı gözlemlenememiştir. Yapı içerinde deforme olmuş büyük bir mortarium bulunmaktadır. Mortarium, dıştan dışa 1.70 m, içten içe 1.35 m çapında, 50 cm derinliğinde ve iç profili derinliği 4 cm'dir. Mortarium üzerinde buğday öğütme, zeytinyağı çıkarma gibi işlemler yapılabilmektedir.

1.5. İşlik-5

İ-2 yapısının doğusunda 36 S 0299048 UTM 4167891 koordinatlarında konumlandırılmıştır. **İ-5** (**Harita 2, Kat.No.5**) yapısı kuzey ve güney duvarları 6.80 m ölçülerindedir. Kuzey duvarı ana kaya tıraşlanarak oluşturulmuş ve ölçülebilen yüksekliği 3.70 m'dir. Kuzey duvarı üzerindeki, üst yapıya ait taş oturtma zemini 1m uzunluğundadır. İşlik yapısı iki mekândan oluşmaktadır. Doğudaki mekân 7.15 m, batıda ki mekân 5.10 m ölçülerinde ve duvar kalınlığı 70 cm'dir. Batı duvarında deforme olmuş bir drenaj kanalı bulunmaktadır. Kanal, 1.40 m uzunluğunda, genişliği 15 cm, derinliği 4 cm ölçülerindedir. Drenaj kanalının yanında bir kenet yuvası bulunmaktadır. Yuva, 12 cm derinliğinde, uzunluğu 15 cm, genişliği 4 cm'dir. İşliğin kuzeyinde akıntı sebebiyle bir alt koda taşınmış bir orbis bulunmaktadır. Orbis, 1 m çapında olup ortasında 17x16 cm ölçülerinde ve 30 cm derinliğinde mekanizmaya ait bir yuva bulunmaktadır. Orbis, zeytinlerin kırma için kullanılan mekanizma parçasıdır.

1.6. İşlik-6

İ-6 (**Harita 2, Kat.No.6**) yapısının batı duvarı **İ-5**'in duvarı ile ortak kullanılmaktadır. Yapı, 36 S 0299059 UTM 4167895 İşlik yapısı 9.30x7.50 m ölçülerindedir. Batı duvarında ana kaya tıraşlanarak düzenlemiş alan 2.80 m uzunluğundadır. Diğer duvarlar moloz taşlarla oluşturulmuştur. Yapının duvar kalınlığı 70 cm'dir. Yapının batı duvarında düzlenmiş alanda 30x30 cm ölçülerinde, 10 cm derinliğinde ve zeminden yüksekliği 30 cm olan bir fulkrum bulunmaktadır.

1.7. İşlik-7

Yalakasar mevkiinin kuzey yamaçlarında 36 S 0299115 UTM 4167893 koordinatlarında konumlandırılmıştır. **İ-7** (**Harita 2, Kat. No. 7**)'nin kuzeybatı köşesinde bulunan ve ana kaya tıraşlanarak düzenlenmiş olan duvarı korunmuştur. Bu köşenin yüksekliği 2.70 m'dir. Korunan köşenin batı profilinde 27x25 cm ölçülerinde, 15 cm derinliğinde bir adet fulkrum bulunmaktadır. Ana kayanın güney profilinde 33x29 cm ölçülerinde, 18 cm derinliğinde oturma zemini bulunmaktadır.

1.8. İşlik-8

İ-6'nın takriben 5 m kuzeydoğusunda 36 S 0299068 UTM 4167887 koordinatlarında konumlandırılmıştır. **İ-8** (**Harita 2, Kat.No.8**) yapısı, 8x3 m ölçülerindedir. Yapının kuzey ve doğu duvarları ana kaya tıraşlanması ile düzenlenmiştir. Yapının kuzey duvarında bir adet fulkrum bulunmaktadır. Fulkrumun zeminden yüksekliği 1 m'dir. Ölçüleri 40x30 cm, derinliği 15 cm'dir.

1.9. İşlik-9

Yalakasar yerleşim sahasının kuzey yamacında 36 S 0299140 UTM 4167874 koordinatlarında konumlandırılmıştır. **İ-9** (**Harita 2, Kat.No.9**) yapısı 10.20x4.50 m ölçülerindedir. Yapı çift cidarlıdır ve duvar kalınlığı 75 cm'dir. Yapının kuzey duvarı ana kaya tıraşlanarak düzenlenmiştir. Bu duvar hattında iki fulkrum bulunmaktadır. Yerden yükseklikleri 1.30 m'dir. İlk fulkrum 25x20 cm ölçülerinde ve 10 cm derinliğinde, ikinci fulkrum 15x10 cm ölçülerinde ve 5 cm derinliğindedir. İşliğin kuzey duvarında üst kısmında muhtemelen üst yapıyı desteklemek için yapılmış 30x25

cm ölçülerinde ve 10 cm derinliğinde bir adet hatıl yuvası bulunmaktadır. Yapı içerisinde üst yapıya ait çatı kiremidi parçaları bulunmaktadır.

1.10. İşlik-10

Yalakasar mevkiinin kuzeydoğu yamaçlarında 36 S 0299148 UTM 4167877 koordinatlarında konumlandırılmıştır. **İ-10** (**Harita 2, Kat.No.10**) yapısı 6.70x3.70 m ölçülerindedir. Yapı iki kademeli olarak ana kaya tıraşlaması ile oluşturulan alanda yapılmıştır. Kademeler arası kod kuzey duvarından 1.80 m sonra güney yönünde başlamakta ve 68 m yükseklik farkı vardır. Üst kotta bulunana yerden yüksekliği 50 cm olan 27x26 cm ölçülerinde ve 18 cm derinliğinde bir fulkrum bulunmaktadır. Bu alan pres işleminin uygulandığı alandır. İşliğin doğu duvarında düzenlemiş ana kaya üzerinde dört adet hatıl yuvası bulunmaktadır. Yuvalar 25x25 cm ölçülerinde ve 10 cm derinliğindedir. Bu yuvaların üst yapıyı destekleme amacıyla yapıldığı tahmin edilmektedir. İşliğin güney kısmı yoğun tahribattan nedeniyle strüktürü gözlemlenememektedir. Ancak bu alanda bir biriktirme havuzu olduğu düşünülmektedir.

1.11. İşlik-11

İ-11 (**Harita 2, Kat.No.11**) yapısı **M4**' ün takriben 5 m kuzeydoğusunda 36 S 0298993 UTM 4167785 koordinatlarında konumlandırılmıştır. İşlik yapısının gözlemlenen kuzeybatı duvarı 6.15 m ve güneybatı duvarı 2.35 m ölçülerinde olup ana kaya tıraşlanarak yapılmıştır. Diğer iki duvar kaçak kazı ve bitki örtüsünden dolayı gözlemlenememektedir. İşlik yapısının güneybatı duvarında 25x20 cm ölçülerinde, 15 cm derinliğinde bir fulkrum bulunmaktadır. Yapının kuzeybatı köşesi kaçak kazı çukuru sebebi ile gözlemlenmektedir. Burada zemin ana kaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Zeminde mekanizmayı destekleme amacıyla yapılmış 35x25 cm ölçülerinde, 8 cm derinliğinde mekanizmaya ait yuva bulunmaktadır.

1.12. İşlik-12

Yalakasar mevkiinin doğu yamacında bulunan **T-1**'in üzerinde 36 S 0295548 UTM 4152650 koordinatlarında konumlandırılmıştır. **İ-12** (**Harita 2, Kat.No.12**) yapısı, 10.40x7.20 m ölçülerinde, duvar kalınlığı 80 cm olup toplama moloz taşlar ve

kuzey duvarının tamamı, doğu ve batı duvarları kısmen ana kaya tıraşlanması ile oluşturulmuştur. Yapı içerisinde üst üste iki adet fulkrum bulunmaktadır. Alta kottaki fulkrum 14x9 cm ölçülerinde, 10 cm derinliğindedir. Üst kottaki fulkrum 40x27 cm ölçülerinde ve kısmen tahrip olmuştur. Yapıda üst yapıyı destekleme amacıyla yapılmış ölçüleri 20x20 cm ve 30x40 cm arasında değişen altı adet hatıl yuvası bulunmaktadır. Yapı içerinde bir adet vida ağırlık taşı bulunmaktadır. Taş yoğun deforme olmuş durumdadır. Alanda yoğun toprak akıntısı olduğundan zeminin hakkında bir bilgi sahibi olamamaktayız.

2. SİVİL YERLEŞİM SAHASI VE YAPILARI

Tez çalışmasının temelini yerleşim sahasında kuzey-güney olarak alana yayılmış olan konut yapıları oluşturmaktadır. Yerleşim sahası yapılaşmaya uygun hale getirmek için teraslama sistemiyle düzenlenmiştir. Yapılmış olan teras sistemi ile yapılar için uygun zemin hazırlanmıştır. Yerleşim sahası içerisinde yapılar genel olarak kuru taş duvar örme tekniği çift cidarlı olarak ve kuzey duvar hatları genel olarak ana kaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Yerleşim sahası üç büyük teras hattıyla alanlara ayrılmıştır. Yerleşim sahasındaki konutlar isimlendirilirken en alt kotta bulunan terastan itibaren sırayla **Teras-1, Teras-2** ve **Teras-3** olarak isimlendirilmişlerdir. Terasların oluşturduğu düzlemlere göre konutlar isimlendirilmiştir. Yerleşim sahasındaki konutlar genel olarak bulundukları eğimli araziden dolayı kuzey-güney yönlü, kuzey duvar hatları anakayaya yaslandırılarak inşa edilmişlerdir. Konutlar genelde tek ya da yan yana odalar olarak inşa edilmişlerdir. Konutlar, cidarları oldukça kalın yapılmıştır. Kuzey duvar hatlarında gözlemlenen yuvalarda göz önünde bulundurulunca ahşaptan ikinci bir katın varlığından söz edebiliriz. Kuru taş duvar örme tekniğiyle örülen duvarların arasına kesme blok taşlar statik açıdan yerleştirilmiştir. Konutların bulundukları eğimli arazi göz önünde bulundurulunca güney duvar hatları sağlam olması amacıyla ya anakaya üzerine denk getirilmeye çalışılmış ya da güney duvarlarında kesme blok taşlar kullanılarak yapılar sağlama alınmıştır. Konutların giriş açıklıkları genel olarak güney duvar hatlarında ya da doğu duvar hatlarında yer almaktadır. Girişlerinin önlerinde bir avlu açıklığı bulunmaktadır. Eğer avlu açıklığı bırakacak kadar alanı yoksa yapının alanı ekonomik kullanmak adına buraya bir sundurma yaparak alanı kullanışlı hale

getirdikleri tahmin edilmektedir. Bir kırsal yerleşim sahası olan Yalakasar'ı daha iyi anlayabilmek için büyük kent konut tiplerinden biraz uzaklaşmak gerekmektedir. Burada amaç hayatta kalmak için eldeki imkânları en zaruri şekilde değerlendirmektedir. Bulunduğu alanda kırık bir "S" çizen yerleşim sahası içerisinde gözlemlenebilen 27 adet konut yapısı konumlandırılmıştır. **(Plan-1)**.

Antik Dönemde kurulmuş olan şehirler düzenli ve düzensiz olarak iki ayrı grupta toplanabilmektedir. Ancak kırsal yerleşimler göz önünde bulundurulduğu zaman düzenli bir yapılaşma göz önünde bulundurmak oldukça zordur. Kırsal yerleşimlerde amaç ellerinde olan alanı en ekonomik şekilde değerlendirip en yüksek verimi elde etmektir. Düzensiz kurulan kentlerde, yapılar, sokak ve yollar arazinin durumuna ve kişilerin isteklerine şekil değiştirebilmektedir[138]. Yalakasar Antik yerleşimi kurulurken ilk başlarda bir plana tabi tutulmuştur. Yerleşim sahasının bulunduğu tepe eğiminden dolayı teraslarla düzenlemiştir. Bu teraslarla oluşturulan alanlara yapılar, sokaklar ve yollar belirli bir plana göre yerleştirilmiştir.

Orta büyüklükteki Pisidia Kentlerinde biri olan antik adı bilinmeye Kapıkaya Antik Kenti, konutları, teras sistemi ve sokak düzenlemesi açısından Yalakasar Antik Yerleşimine referans niteliği taşımaktadır (**Plan-2**). Yerleşim sahasının eteklerine kurulmuş olduğu Ulu Tepe'nin sert eğimli olan arazisinin yapılaşmaya uygun hale getirmek için düzensiz 10 adet terasla düzenlenmiştir. Bu alan içerisine inşa edilmiş olan konutlar, kaya zeminler oturtulmuş ve/veya yaslandırılmıştır. Yapılan konutların sokak ile bağlantıları avlu ya da sundurmadan yapılmaktadır[139].

Orta Pisidia'da yer alan Kremna Antik Kenti'nin teritoryumunda bulunan Karadiğin Tepe'de yer alan antik yerleşimin konutlarının düzenlemesi ve tipoloji oldukça benzerlik göstermektedir. Evlerin yapı şemaları belirli bir kalıba uymayan, tek göz odalardan oluşmaktadır. Mekanların çoğu birbirinden bağımsız olarak inşa edilmiştir. Ana temelleri kayaya oturtulmuş olan mekanların arasında oldukça basit ve ufak boyutlu yapılarda yer almaktadır. Diğerleriyle kıyaslandığı zaman depolama evlerin arasında küçük depoların yer aldıklarını göstermektedir[140]. Diğer bir Kremna

[138] Akarca, 1998, s. 29.
[139] Yayan, "Kapıkaya'daki Antik Kent'in Doğu Yerleşim Alanı", s.26-42.
[140] Hüseyin Metin, "Rural Settlement Organization in the Central Pisidia in Ligt of Karadiğin Hill (Southwest Turkey)", *Mediterranean Archaeology and Archaeometry,* Vol.20, No.2, 2020, s.89.

Antik Kenti teritoryumunda yer ala İnarası Antik Yerleşimi de Karadiğin Tepe'de yer alan Antik yerleşim ile benzer özellikleri barındırmaktadır. İnarası'nda yer alan tek katlı dikdörtgen planlı yapı, bölgedeki kırsal konut mimarisi açısından oldukça nadir örneklerdendir[141].

Pisidia Bölgesinde konutlara örnek olarak Melli Antik Kentinde bulunan konutların kuzey duvar hatlarında yoğun biçimde anakaya kullanılması açısından benzerlik göstermektedir[142](**Plan-7**). Isparta'nın Eğirdir İlçesi Yuvalı Köyüne bağlı olan Dreskene Antik Yerleşiminde bulunan tek göz odadan oluşan basit planlı konut Pisidia Bölgesi konut mimarisi için nadir örneklerden biridir. Dreskene Antik Yerleşiminde inşa edilmiş konutlar genel olarak kaya zeminlere oturtulmuş ve/veya yaslandırılmıştır. Toplama moloz taşlar ya da kesme blok taşlarla kuru taş duvar örme tekniğinde inşa edilmişlerdir. İki yerleşim sahası yapılarının inşa tekniği açısından oldukça benzerlik göstermektedirler[143].

Doğu Likya'da yer alan Fırıncık Antik Yerleşiminde, arazinin yapısı mimari olgunun oluşumunda hayati oynamıştır (**Plan-8**). Doğu yerleşim sahasında büyüklü küçüklü yapıların arasında tek göz odadan oluşan yapılar da yer almaktadır. Burada coğrafi yapının kayalık olması teraslama ve yapıya uygun zemin açma sırasında bu kayaların bloklara dönüştürülerek kullanımına olanak sağlamıştır. Yapıların hemen hemen hepsi çift cidarlı, zeminleri kayaya oturtularak inşa edilmişlerdir. Duvar tekniği açısından birden çok teknik bir arada uygulanmıştır. Yapılar arası ulaşım sokak ve basamaklı sokaklarla sağlanmaktadır[144].

2.1. Teras-1 Konut-1

Yerleşim sahasının ikinci giriş kapısının takriben 100 m güneyinde yer alan **T1** hattının 4 m kuzeyinde 36 S 0298981 UTM 4167797 koordinatlarında **T1K1** konumlandırılmıştır (**Harita 1, Levha 48**). Konut, yan yana iki **M1** ve **M2** yapısının birleştirilmesi ile oluşturulmuştur (**Levha 49/50**). Bir aileye ait olduğu düşünülen

[141] Hüseyin Metin, "Rural Settlement Organization in the Central Pisidia in Ligt of Karadiğin Hıll", s.88.
[142] Lutgarde Vandeput-Veli Köse, Pisidia Survey Project: Melli 2000", Anatolian Studies, 2002, V. 52, s. 151.
[143] Fikret Özcan vd., "Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2018", ANMED Anadolu Akdeniz Arkeoloji Haberleri 2019, 2019-17, s.153-155.
[144] Ahmet Çelik, "Beycik 'Fırıncık Mevkii' Antik Yerleşimi", s.30-31.

mekânlar topluluğunun geçimlerini sağladıkları **M3** (**Harita 1, Levha 51)** depolama alanı olarak kullanılmakta ve **İ12** yapısında üretim yapılmaktadır. Doğu yönünde bulunan ilk **M1**'in, güneydoğu duvarı 6.30 m, kuzey doğu duvarı 3.40 m, güneybatı duvarı 4.30 m ve kuzeybatı duvarı 8.50 m'dir. **M1**'in güneydoğu duvarı ile **M2**'nin güneybatı duvarı ortak kullanılmıştır. **M2**'nin güneydoğu duvarı 4,60 m uzunluğunda gözlemlenebilmektedir. İkinci odanın kuzeybatı duvarı çift cidarlı olup, cidar kalınlığı 44 cm'dir. Yapının kuzeydoğu duvarı doğal bitki örtüsü nedeni ile gözlemlenememektedir. Güneybatı duvarının güneyinde 2,00 m uzaklıkta duvar hattı daha gözlemlenmektedir. Duvar hattı ana kayaya oturtularak kesme blok taşlar ile örülmüştür. Bu duvar hattı üzerinde 95 cm uzunluğunda, 58 cm yüksekliğinde 40cm gözlemlenebilen eninde kapı eşiği vardır. Eşik üzerinde iki kenet yuvası bulunmaktadır. Eşiğin batısında 5 cm çapında, 2 cm derinliğinde yuva, eşiğin ortasında 3 cm derinliğinde 4 cm uzunluğunda 2 cm eninde bir kenet yuvası daha vardır. Bu duvar hattı **T1K1** için ön avlu olabilecek ve giriş sağlayabilecek niteliktedir. Konutun sokak ile bağlantısı avludan yapılmaktadır. Girişin güney yönde olması sokak ile bağlantısı ile güneş ışınlarından gelen ısının belirli oranda kesilerek, gelen güneş ışınlarından yararlı faydalanmaya olanak sağlamaktadır. Odalar arası geçişin kullanıldığı kapıyı yoğun moloz akıntısından dolayı gözlemleyememekteyiz.

M1'in güneydoğu köşesinden başlayarak **T1** yapısını sınır alan bir mekân daha bulunmaktadır. Bu **M3**'ün, kuzeybatı duvarı ana kayanın tıraşlanmasıyla oluşturulmuş olup 6,90 m uzunluğundadır. Yapının, güneybatı duvarı 5,50 m, güneydoğu duvarı 10,60 m uzunluğundadır. Yapının güneydoğu duvarının doğu köşesinde 5,00 m'lik kısmı doğal tahribata uğramıştır. Kuzeydoğu duvarı ise 4,60 m uzunluğundadır. Bu alanın bir depolama alanı olabileceği düşüncesi oldukça kuvvetlidir. Çünkü bu yapının 5 m güneybatısında konumlandırılmış olan **İ-12** yapısı bulunmaktadır. **İ-12** yapısı ile bağlantılı olan bu yapı aynı ana kaya hattında yer almaktadır. Depolamaya ait olan mekânın güneydoğu duvarına bitişik olarak konumlandırılmış farklı kotlarda bir teras hattı bulunmaktadır. Bu terasların yapım amacı ilk olarak alanın yapıların bulunduğu zemini desteklemek ikinci amacı ise yapılar arası bir ulaşım ağının bir parçası olması gerekmektedir. Alan 5,40x1,55 m ölçülerinde ve alan içerisinde 0.50 m korunmuş yüksekliğe sahip 1,50 m genişliğinde iki teras bulunmaktadır. Bu alanda ki yapılaşma içe dönük bir yapı sergilenmektedir.

2.2. Teras-1 Konut-2

T1'in güneybatı sınır noktasının 10 m batısında 36 S 0298995 UTM 4167794 koordinatlarında **M4** yapısı konumlandırılmıştır. **T1K2** (**Harita 1, Levha 52**) olarak isimlendirilmiş konut yapısı, kuzey-güney yönlü inşa edilmiştir. Konut içerisinde çok fazla moloz akıntısı olduğundan dolayı tam olarak strüktürü hakkında bilgi sahibi olamamaktayız. Konut güneydoğu duvarı 7,75 m, kuzeydoğu duvarı 6,70 m, güneybatı duvarı 6,70 m, kuzeybatı duvarı 7,75 m uzunluktadır. Konut duvar hatları çift cidarlı olarak örülmüş ve cidar kalınlığı 80 cm'dir. Yapının korunagelmiş en yüksek noktası 0.66 m'dir. Güneydoğu duvarında yer alan en iyi korunagelmiş bloğun yüksekliği 66 cm, uzunluğu 63 cm, genişliği 30 cm'dir. Yapının duvar hatları kesme blok taşların yanı sıra toplama moloz taşlarla kuru duvar örme tekniğinde inşa edilmiştir. Konutun giriş kapısının yeri akıntıdan dolayı saptanamamakla beraber güneydoğu duvarı üzerinde olması gerekmektedir. Yapının güneydoğu duvarının önünde ön avlu niteliğini taşıyan bir alan bulunmaktadır. Konutun sokak ile bağlantısı avludan yapıldığı tahmin edilmektedir. Yapının doğusunda 3,40 m içeriden güney yönüne 5,78 m uzunluğunda teras hattı bulunmaktadır. Bu teras hattı konutun oturtulmuş olduğu zeminin kaymasını engellemektir. Konutun güneydoğu duvarının bittiği nokta yamacın sınır noktasına denk gelmektedir. Pisidia Bölgesinde bulunan Kapıkaya Antik Kenti'nin doğu yerleşim sahasında bulunan Konut 1 olarak adlandırılan yapısı (**Plan-2**)[145], Doğu Likya'da yer alan Fırıncık Antik Yerleşim sahasında bulunan D-1 yapısı [146], T1K2 yapısı ile benzer tipolojik özellikler göstermektedirler. İki yapı karşılaştırıldığı zaman tek göz oda, hibrit planla karşımıza çıkmaktadır.

2.3. Teras-1 Konut-3

K2 'nin kuzeyinde ve Sütunlu yapının güneyinde 36 S 0298992 UTM 4167805 koordinatlarında kuzey-güney yönlü bir **M5** yapısı bulunmaktadır. **T1K3** (**Harita 1, Levha 53**) olarak isimlendirilmiş olan konutun duvar hatları bitki örtüsü ve yoğun moloz akıntısından dolayı tam olarak gözlemlenememektedir. Konutun tahribata uğramış olan duvar örgüsünü in-situ taşlar sayesinde gözlemleyebilmekteyiz. Konutun gözlemlenen ölçülebilen güney duvar uzunluğu 6,70 m, batı duvarı 6,60 m'dir. Doğu

[145] Yayan, "Kapıkaya'daki Antik Kent'in Doğu Yerleşim Alanı", s.25.
[146] Ahmet Çelik, "Beycik 'Fırıncık Mevkii' Antik Yerleşimi", s.33.

duvarı, 5.60m. 'dır. Korunagelmiş en yüksek duvarı hattı güney duvar hattında 0.80 m'dir. Konut yapısının giriş kapısı muhtemel kuzey duvar hattında olması gerekmektedir. Yerleşim sahasının kuzey-güney yönlü olarak eğimli olmasından dolayı genel olarak konutların giriş kapıları güney duvarları üzerine konumlandırılmaktadır. Güneyden gelen güneş ışığından verimli kullanabilme ve sokak ile bağlantısının en rahat olacağı alan güney duvar hattında bulunmaktadır. Kremna Antik Kenti teritoryumunda bulunan İnarası Antik Yerleşimde yer alan tek göz odadan oluşan basit planlı konut[147], T1K3 ile benzer tipolojik özellikler barındırmaktadır. Duvar örgüsü bakımından farklılık gösterse de iki yapı plan olarak Pisidia Bölgesi kırsal mimarisi hakkında bize net veriler vermektedir. Fırıncık Mevkii Antik Yerleşiminde yer alan D-5 yapısı ise T1K3 yapısı plan olarak benzerlik göstermektedir[148]. Eğirdir'in Yuvalı Köyünde yer alan Dreskene Antik yerleşiminde yer alan konut örneği, duvar işçiliği ve inşa tekniği açısından benzer özellikler taşımaktadır[149].

2.4. Teras-1 Konut-4

K3'ün doğusunda 36 S 0299003 UTM 4167809 koordinatlarında **M6** inşa edilmiştir. **T1K4 (Harita 1, Levha 54)** olarak isimlendirilmiş olan konutun iç detayları yoğun makilik ve moloz akıntısından dolayı gözlemlenememektedir. Konutun, kuzeydoğu duvar hattı 5,80 m, güneydoğu duvar hattı 4,00 m, güneybatı duvar hattı 3,80 m, kuzeybatı duvar hattı ise 6,60 m uzunluğundadır. Konutun yüzeyde gözlemlenen en yüksek noktası güneydoğu duvarında dört sıra taştan 1.21 m yüksekliğindedir. Konutun duvarları toplama moloz taşlardan kuru taş duvar örme tekniğinde çift cidarlı olarak örülmüş olup duvar kalınlığı 0.65 m'dir. Konutun, güneydoğu duvarının güney ucundan doğuya doğru 5,80 m uzunluğunda çift cidarlı bir teras hattı gözlemlenmektedir. Doğu hattının ucundan kuzey yönüne doğru 2,00 m gözlemlenebilen bir teras hattı daha bulunmaktadır. Cidar kalınlığı güneydoğu duvarından ölçülmüş olup, 70 cm'dir. Korunmuş yükseklik ise 60 cm'dir. Bu teras hatlarıyla yapı etrafında bir avlu alanı oluşturmak planlanmıştır. Teras duvar hatların

[147] Hüseyin Metin, "Rural Settlement Organization in the Central Pisidia in Ligt of Karadiğin Hill", s.88.
[148] Ahmet Çelik, "Beycik 'Fırıncık Mevkii' Antik Yerleşimi", s.44.
[149] Fikret Özcan vd., "Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2018", s.153-154.

ile oluşturulan bu alan konutun sokak ile olan bağlantısını da ortaya çıkarmaktadır. Güney yönünden olacak olan giriş kapısı ve avlu alanı güneş ışınlarından karşılanan ışının verimli kullanıldığını göstermektedir. Teras duvarları ile bir veranda alanı oluşturulmuştur. Bu alan içerisinde aile fertleri günlük işlerini halledebilecekleri sosyal alan ihtiyacını karşılamış olmuşlardır.

2.5. Teras-1 Konut-5

Yerleşim sahasında **K5**'ün 7 m kuzeyinde 36 S 0298991 UTM 4167816 koordinatlarında **M7** inşa edilmiştir. **T1K5** (**Harita 1, Levha 55**) olarak isimlendirilmiş olan konut yapısının güneydoğu duvarı 7,90 m, kuzey duvarı 9,00 m ve yapının batı duvarının gözlemlenebilen uzunluğu 5,30 m'dir. Yapının diğer duvar hattı yoğun makilikten dolayı gözlemlenememektedir. Konut yapısının aynı zamanda **T2** yapısına destek amacıyla yapılmış teras hattı kuzey duvarını oluşturmaktadır. Bu durum yerleşim sahası içerisinde uygun olan her alanın nasıl ekonomik kullanıldığına bir örnektir. Yapının iç strüktürü hakkında moloz akıntısı ve bitki örtüsünden dolayı bilgi sahibi olamamaktayız. Bu konut yapısından genel yerleşim sahasındaki konutlardan farklı olarak kuzey duvar hattının anakaya tıraşlanarak oluşturma yerine bir destek terasının konut yapının duvar hattı olması dikkat çekmektedir. Konut yapısının sokak ile bağlantısı güney duvar olması gerekmektedir. Güneyden gelen güneş ışınlarını kontrol edebilme amacı ve genel olarak yerleşim sahasındaki konutların formundan yola çıkarak bu kanıya varmaktayız. Yerleşim sahasındaki konutların birbirleri ile olan sokak bağlantıları ya teras duvar hatları üzerinden ya da konutların güney duvar hatlarının önündeki seğirdim yolu ile sağlanmaktadır. Pisidia Bölgesi'nde Dreskene Antik Yerleşimde yer alan 36 S 0317276 UTM 4275543 koordinatlı yapı[150], inşa tekniği, duvar örgüsü ve plan açısından oldukça benzerlik göstermektedir.

2.6. Teras-1 Konut-6

Yerleşim sahasının doğu yamacında **T1** hattında 36 S 0299030 UTM 4167810 koordinatlarında yoğun bitki örtüsü ve moloz akıntısından dolayı strüktürü tam

[150] Fikret Özcan vd., "Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2018", s.153-154.

gözlenemeyen çift bölmeli **M8** inşa edilmiştir. **T1K6** (**Harita 1, Levha 56**) olarak isimlendirilen bulunduğu merkezi yerden dolayı bu konut yapısında yaşayan kesimin yerleşim sahasındaki zengin kesimden olduğu düşünülmektedir. Konut yapısı kuzey-güney yönlü olarak çift bölmeli inşa edilmiştir. Yoğun bitki örtüsü ve moloz akıntısından dolayı konut yapısının tam olarak strüktürü gözlemlenememektedir. Konut 11,70x4.10 m ölçülerindedir. Konutun ilk bölmesi 5.20x4.10 m, diğer bölmesi 6,50x4.10 m ölçülerindedir. Yapının doğu ve güney yönlerindeki duvar hatları çift cidarlı ve 0,70 cm cidar kalınlıklarına sahiptir. Ancak diğer iki duvar gözlemlenememektedir. Konut yapısının giriş kapısı sokak ile bağlantısından dolayı güney duvar hattında olması gerekmektedir. Güney duvarındaki giriş kapısının 3,00 m doğusunda bulunan depolama amacıyla kullanılan mekân bu savı destekler niteliktedir. Konut ile depolama mekânı arasında kalan alan ise ön avlu olma niteliği taşımaktadır. Bu alanda bir veranda ile günlük işlerin icra edildiği bir sosyal alanı ifade etmektedir. Konut yapısının sokak ile bağlantısı hakkında daha fazla bilgi sahibi olamamaktayız.

Yerleşim sahasının doğu yamacında 36 S 0299037 UTM 4167819 koordinatlarında **M9** (**Harita 1, Levha 57**) yapısı inşa edilmiştir. Depolama amacıyla kullanılan yapı, 7,10x4,30 m ölçülerinde, çift cidarlı ve cidar ölçüsü 70cm ölçülerindedir. Yapı **T1K6** yapısının bir parçasıdır. Depolama yapısının genel strüktürü hakkında yoğun moloz akıntısı ve bitki örtüsünden dolayı fazla bilgi sahibi olamamaktayız. Pisidia Bölgesinde Kapıkaya Antik Kenti'nin doğu yerleşim sahasında bulunan Konu 4 olarak adlandırılan yapı[151], Doğu Likya'da yer alan Fırıncık Antik Yerleşiminde yer alan D-8 yapısı[152] ile inşa planı açısından oldukça benzer özellikler göstermektedir. İki yapı formu da yan yana iki odadan oluşan bir yapıdadır.

2.7. Teras-1 Konut-7

Yerleşim sahasının doğusunda 36 S 0299028 UTM 4167820 koordinatlarında kuzey-güney yönlü dikdörtgen formda **M10** yapısı inşa edilmiştir. **T1K7** (**Harita 1, Levha 58**) olarak isimlendirilen konut yapısı çift bölmeli olarak 11,90x3,80 m ölçülerindedir. Konut yapısının ilk bölmesi 5,50x3,80 m ölçülerinde ve diğeri ise

[151] Yayan, "Kapıkaya'daki Antik Kent'in Doğu Yerleşim Alanı", s.29.
[152]Ahmet Çelik, "Beycik 'Fırıncık Mevkii' Antik Yerleşimi", s.53.

6,40x3,80 m ölçülerindedir. **T2** duvar hattı konutun kuzey duvarını oluşturmaktadır. **T2** hattı bu konut yapısında da **T1K5**'de olduğu gibi yapının kuzey duvarını oluşturarak teras duvarlarının diğer bir kullanım amacını karşımıza çıkarmaktadır. Konutun giriş kapısı, sokak ile bağlantısı düşünüldüğü zaman güney duvar hattında olması gerekmektedir. Yapı içerisinde teras hattından gelen yoğun moloz akıntısından dolayı strüktürü hakkında fazla bilgi sahibi olamamaktayız.

2.8. Teras-1 Konut-8

Yerleşim sahasının doğu yamacında **T1**'in 1,50 m kuzeyinde **T2**'nin 1,70 m güneyinde 36 S 0299092 UTM 4167839 koordinatlarında kuzey-güney yönlü kare formda **M11** yapısı bulunmaktadır. **T1K8** (**Harita 1, Levha 59**) olarak isimlendirilen yapı diğer konutlarda olduğu gibi kuzey duvarı anakaya tıraşlanarak 4,60x4,60 m ölçülerinde oluşturulmuştur. Kuzey duvar hattının ölçülebilen yüksekliği 1,20m'dir. Konut yapısının giriş kapısı ve sokak ile olan bağlantısı güney duvar hattından olması gerekmektedir. Konut yapısının genel strüktüründen yoğun bitki örtüsü ve moloz akıntısından dolayı fazla bilgi sahibi olamamaktayız.

2.9. Teras-2 Konut-9

Yerleşim sahasında 36 S 0298783 UTM 4167227 koordinatlarında **M12** inşa edilmiştir. Mekân 5,80x4.20 m ölçülerindedir. **T2K9** (**Harita 1, Levha 60**) olarak isimlendirilen mekânın kuzey duvar hattı ana kaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Mekânın doğu duvarında üst yapıyı destekleme amacıyla yapılmış olduğu düşünülen iki adet hatıl yuvası bulunmaktadır. Yuvalar, 23 cm eninde 12 cm genişliğinde ve 6 cm derinliğindedir. Yuvalar arası mesafe 2.30 m'dir. Yapının doğu duvar hattında korunagelmiş en yüksek noktası 6 sıra taş örgüsünden olup 45 cm'dir. Konut yapısı çift cidarlı tasarlanmış olup cidar kalınlığı 78 cm'dir. Konut yapısının giriş kapısı, sokak ile bağlantısı ve güneş ışınlarından verimli kullanabilme amacıyla güney duvar hattında olması gerekmektedir. Konut yapısı bulunan hatıl yuvalarından dolayı iki katlı bir yapı olabilme ihtimali taşımaktadır. Ancak verilerin yeterli olamamasından kaynaklı sadece bu bir tahmin Yapı içerisinde oldukça fazla moloz akıntısı bulunduğundan yapının genel strüktürü hakkında daha fazla bilgi sahibi olamamaktayız.

2.10. Teras-2 Konut-10

Yerleşim sahasında 36 S 0298972 UTM 4167834 koordinatlarında, **M13** inşa edilmiştir. **T2K10** (**Harita 1, Levha 61**) olarak isimlendirilen konut yapısı, 9,60x8.30 m ölçülerindedir. Yapı kuzey-güney doğrultuludur. Konut yapısının duvar hatları düzensiz moloz taşlarla kuru taş duvar örme tekniğiyle yapılmıştır. Konutun duvarları çift cidarlı olarak inşa edilmiştir. Konut yapısının korunan en az deforme olmuş duvar hattı kuzeybatı duvarıdır. Bu duvar hattının korunan yüksekliği 90 cm olup cidar kalınlığı 77 cm'dir. Konutun giriş kapısı ve sokak ile bağlantısı güney duvar hattında olması gerekmektedir. Yerleşim sahasın içerisinde elde edilen verilerden yola çıkarak seğirdim yolları genel olarak konutların güney duvarların birbirlerine bağlanmaktadır. Batıya bakan duvarları genel olarak kör cephe, kuzey duvar hattı anakayaya da teras duvarlarına yaslanmaktadır. 84,70 m²'lik oturum alanına sahip olan konutun içerisinde oldukça fazla moloz akıntısın bulunmasından dolayı yapının strüktürü hakkında daha fazla bilgi sahibi olamamaktayız.

2.11. Teras-2 Konut-11

Yerleşim sahasında 36 S 0298982 UTM 4168826 koordinatlarında, **M14** yapısı inşa edilmiştir. **T2K11** (**Harita 1, Levha 62**) olarak isimlendirilen konut yapısı **T3** duvar hattı ile **T2** duvarı hattı arasında 8,50x6,10 m ölçülerindedir. Yapının duvar hattı çift cidarlı olarak tasarlanmıştır. Konut yapısının cidar kalınlığı hakkında moloz akıntısı ve deformasyondan dolayı gözlemlenememektedir. Giriş kapısı ve sokak bağlantısı, civarında bulunan diğer konutların giriş kapıları ve sokak ile bağlantıları temel alınarak güney duvar hattında olması gerekmektedir. Yapının kuzeybatı duvarı ana kayanın tıraşlanmasıyla yapılmıştır. Yapının kuzeybatı duvarında üst yapıyı desteklemesi amacıyla deforme olmuş 3 adet hatıl yuvası bulunmaktadır. Bu yuvalar sundurma çatı mekanizmasını destekleme amacıyla yapılmıştır. 51.80 m² kapalı alana sahip olan konutun genel strüktürü hakkında moloz akıntısı ve bitki örtüsünden dolayı bilgi sahibi olamamaktayız.

2.12. Teras-2 Konut-12

Yerleşim sahasında, 36 S 0298992 UTM 4167828 koordinatlarında **M15** mekânı inşa edilmiştir. **T2K12 (Harita 1, Levha 63)** olarak isimlendirilmiş olan konut kuzey-güney yönlü olarak kuru taş duvar örme tekniğinde avlulu olarak inşa edilmiştir. Konut yapısı 8,15x5,70 m ölçülerinde çift cidarlı ve cidar kalınlığı 66 cm'dir. Konut yapısının kuzey duvar hattı ve zemin anakaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Diğer duvarlar inşa edilirken kuru taş duvar örme tekniği kullanılmıştır. Yapının güneybatısında 6,50x4,40 m ölçülerinde bir ön avlu bulunmaktadır. Avlunun zemini anakaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. 46,45 m² kapalı alana sahip olan yapının giriş kapısı güneybatısında bulunan avludan olması gerekmektedir. Bu avlu ile konutun sokak ile bağlantısı ve buradaki veranda ile güneş ışıklarından ekonomik yönde faydalanma amaçlanmıştır. Avlu, günlük işlerin yapıldığı ve diğer konut sahipleri ile kendini sosyalleştirdiği alan olarak tercih edilmektedir. Yapının genel strüktürü yoğun moloz akıntısından dolayı gözlemlenememektedir.

2.13. Teras-2 Konut-13

Yerleşim sahasının 36 S0299004 UTM 4167828 koordinatlarında **M16** yapısı bulunmaktadır. **T2K13 (Harita 1, Levha 64)** olarak adlandırılan konut yapısı **K12**'nin 3 m doğusunda ve sütunlu yapının da güneydoğusunda inşa edilmiştir. Konut yapısının bulunduğu merkezi konum ve yapım tekniğinin diğer konut tiplerinden ayrı olmasından dolayı yerleşim sahasında yaşayan üst tabakadan bir aileye ait olduğu düşünülmektedir. **K13**, 9,20x10,00 m ölçülerinde kesme blok taşlardan üst üste bindirme tekniği ile yapılmıştır. Konut kuzey-güney yönlü olarak inşa edilirken yerleşim sahasının genel konutlarında yapıldığı gibi kuzey duvar hattı anakaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Konut yapısının korunagelmiş en yüksek noktası güneydoğu duvar hattında 85cm ve cidar kalınlığı 90 cm'dir. Konut yapısı Yalakasar yerleşim sahasındaki diğer konutlara nazaran yapım tekniği açısından oldukça özenli inşa edilmiş durumdadır. 92 m² kapalı alana sahip olan konutun giriş kapısı antik dönem şartları, bulunduğu coğrafi konum ve sokak ile irtibatı düşünülürse güney hattında olmalı, girişten hemen sonra ufak bir avlu niteliği taşıyan bir açıklığı bulunması gerekmektedir. Kuzey hattı anakayadan dolayı, batı hattı ise bu sebeplerden

dolayı kör bırakılmış ya da bir pencere açıklığı olması gerekmektedir. Avlu alanın günlük işlerin yapıldığı muhtemelen sundurmalı bir şekilde yapıdaydı.

2.14. Teras-2 Konut-14

Yerleşim sahasının 36 S 0298960 UTM 4167644 koordinatlarında **M17** inşa edilmiştir. **T2K14 (Harita 1, Levha 65)** olarak adlandırılan konut yapısının tam olarak strüktürü yoğun moloz akıntısı ve bitki örtüsünden dolayı gözlemlenememektedir. Konutun doğu duvar hattında gözlemlenebilen uzunluk 4,90 m ve kuzey duvarı **T2**'ye yaslandırılmış olup uzunluğu 5,20 m'dir. Konut yapısı kuzey-güney yönlü olarak inşa edilmiştir. Konutun korunan en yüksek duvar hattı doğu duvarında ve 1,80 m'dir. Konut moloz taşlarla kuru taş duvar örme tekniğiyle çift cidarlı olarak inşa edilmiştir. Cidar kalınlığı doğu duvar hattında 93 cm'dir. Buranın giriş kapısı ve sokak ile bağlantısı, yerleşim sahasındaki diğer örneklerden yola çıkarak güney duvar hattında olması gerekmektedir. Sokak ile bağlantısını giriş kapısının önünde muhtemelen bulunan bir avludan gerçekleştirmektedirler.

2.15. Teras-2 Konut-15

Yalakasar yerleşim sahasında 36 S 0298948 UTM 4167635 koordinatlarında, **T2**'ün 6 m doğusunda **M18** yer almaktadır. **T2K15 (Harita 1, Levha 66**) olarak isimlendirilen yapı kuzey-güney yönlü olarak dikdörtgen formda inşa edilmiştir. Yapı kuru taş örme tekniğiyle toplama moloz taşlar kullanılarak inşa edilmiştir. Konut yapısının kuzeydoğu duvarı anakaya tıraşlanarak oluşturulmuş ve 6,60 m uzunluğundadır. Konutun doğu duvarı 5,60 m uzunluğunda, çift cidarlı ve cidar kalınlığı 75cm'dir. Yapının güneybatı duvar aksında 1,04 m genişliğinde, 75 cm korunagelmiş yükseklikte, 64 cm derinlikte bir kapı aralığı bulunmaktadır. Güney batı duvarının kapıya kadar olan uzunluğu 3,60 m'dir. Yapının korunagelmiş en yüksek noktası gene bu duvar hattı üzerinde 1,23 m'dir. Yerleşim sahasındaki konutların giriş kapılarından farklı olarak bu konutun giriş kapısı batı duvar hattındadır. Yapı inşa edilirken bulunduğu zemindeki eğimden dolayı en kolay sokak ile bağlantısı en kolay bu yönden yapılmasından dolayıdır. Burada güney duvarı kör bırakılmış olması gerekmektedir. Girişin önünde sundurmalı ufak bir avlu açıklığı bulunması gerekmektedir. Bu açıklık sayesinde aile bireyleri günlük işlerin, halledip

sosyalleşebileceği alana sahip olmaktadırlar. Konut yapısının içerisinde olan yoğun moloz akıntısı ve bitki örtüsünden dolayı genel strüktürü hakkında tam olarak bilgi sahibi olamamaktayız.

2.16. Teras-2 Konut-16

Yerleşim sahasında, 36 S 0299028 UTM 4167841 koordinatlarında **T2K10** yapısının doğusunda **M19** yer almaktadır. **T2K16** (**Harita 1, Levha 67**) olarak adlandırılan yapı kuzey-güney yönlü olarak inşa edilmiştir. Yapının kuzey duvar anakaya tıraşlanarak oluşturulmuş ve diğer duvar hatları toplama moloz taşlarla kuru taş örme tekniği ile inşa edilmiştir. Kuzey duvar hattında anakayada bulunan iki adet hatıl yuvası üst yapıyı destekleme amacıyla yapılmıştır. Hatıl yuvalarından yola çıkarak sundurma tarzında çatısı olması gerekmektedir. Yapının genel strüktüründe yoğun moloz akıntısı ve bitki örtüsünden dolayı bilgi sahibi olamamaktayız. Kuzey duvarı, 4,60 m ve güney duvarı ölçülen uzunluğu 4,05 m'dir. Kuzey duvarında anakayadan ölçülebilen yükseklik 2.52 m'dir. **T2K16** yapısının giriş kapısı ve sokak ile olan bağlantısı güney duvar hattında olması gerekir. Sokak ile olan bağlantısı güney duvar hattında olması gereken bir avlu açıklığı sağlamış olması gerekmektedir.

2.17. Teras-2 Konut-17

Yerleşim sahasında 36 S 0299024 UTM 4167821 koordinatlarında kuzey duvar hattı **T2**'ye yaslandırılmış **M20** yapısı bulunmaktadır. **T2K17** (**Harita 1, Levha 68**) olarak isimlendiren konut yapısı kuzey-güney yönlü olarak inşa edilmiştir. **K17** yapısının inşa tekniğinde diğer yerleşim sahasındaki yapılardan farklılık göze çarpmaktadır. Bu yapıda toplama moloz taşlardan kuru taş duvar örme tekniğinin yanında bazı duvar hatlarında kesme blok taşlar kullanılmıştır. Yapının genel strüktürü hakkında yoğun moloz akıntısı ve bitki örtüsünden dolayı bilgi sahibi olamamaktayız. İki bölmeli yapı olan **K17** yapısı 15,60x4,80 m ölçülerindedir. Konutun ilk mekânı 4,80x4,90 m ölçülerindedir. Diğer mekânın kuzeybatı duvarı 10,90 m uzunluğunda ancak diğer hatları yoğun makilikten dolayı gözlemlenememektedir. Yalakasar konutlarında ki bu yapım tekniği bazı konutlarda karşımıza çıkmaktadır. Devşirme olarak kullanılan kesme blok taşlarla duvar örgüsü oluştururken herhangi bir duvar inşa tekniği kullanmak yerine tamamen statik amaçlı kullanım gözümüze

çarpmaktadır. Blok taşların aralarına moloz taşlar kullanılarak duvar hattının daha sağlam olması amaçlanmıştır. Konutun sırtı kuzey yönlü bakı yönü ise güney olması gerekmektedir. Bundan dolayı sokak ile bağlantısı güney duvar hattında olması gerekmektedir. Güney duvar hattında bir avlu açıklığı ile sokak ile bağlantı da kurulmuş olması gerekmektedir. Giriş kapısının önünde muhtemelen sundurmalı bir avlu ile seğirdim yoluna geçiş yapılıyordu. Yerleşim sahasındaki sokak kültürü bulunduğu coğrafyadan dolayı oldukça eğimli ve dar geçişlerle mümkün olmaktadır.

2.18. Teras-2 Konut-18

Yerleşim sahasında 36 S 0299053 UTM 4167835 koordinatlarında **M21** yapısı bulunmaktadır. **T2K18** (**Harita 1, Levha 69)** olarak adlandırılan konut yapısı diğer konut yapılarında olduğu gibi kuzey-güney yönlü olarak tasarlanmıştır. Konut yapısı, 6,70x6,90 m ölçülerinde kareye yakın bir formdadır. 46,20 m² kapalı alana sahip olan konut yapısı kuru taş duvar örme tekniğinde çift cidarlı ve güney cidar kalınlığı 80 cm uzunluğunda ve korunan yüksekliği 1,40 m'dir. Konut güney bakılıdır. Ancak bulunduğu alanda güney duvarının önünde olan eğimden dolayı giriş kapısı ve sokak ile olan bağlantısı doğu duvar hattında olması gerekmektedir. **T2K18** yapısının genel strüktürü hakkında yoğun moloz akıntısından dolayı bilgi sahibi olamamaktayız.

2.19. Teras-2 Konut-19

Yerleşim sahasında **T2** yapısı ile düzenlenmiş alan içerisinde 36 S 0299053 UTM 4167835 koordinatlarında **M22** yapısı bulunmaktadır. **T2K19** (**Harita 1, Levha 70**) olarak adlandırılan konut yapısı 6,50x4.15 m ölçülerinde çift cidarlı ve cidar kalınlığı 70 cm'dir. Toplama moloz taş ve kesme blok taşlarla oluşturulmuş duvar hatları, temel seviyesinde gözlemlenebilmektedir. Yapının korunagelmiş en yüksek duvar hattı güney duvarında ve 60 cm yüksekliğindedir. 26,90 m² kapalı alanı sahip olan yapının giriş kapısı ve sokak ile olan bağlantısı doğu duvar hattında olması gerekmektedir. Girişin hemen önünde olması gereken avlu açıklığı olması gerekmektedir. Güneşten gelen ışınlarının ısısından faydalanabilmek için ve seğirdim yolu ile bağlantısından dolayı bu kanıya varmaktayız. **K19**'un genel strüktürü hakkında fazla bilgiye yoğun moloz akıntısından dolayı bilgi sahibi olamamaktayız.

2.20. Teras-2 Konut-20

Yerleşim sahasında 36 S 0299092 UTM 4167846 koordinatlarında gene strüktürü tam olarak gözlemlenemeyen **M23** yapısı bulunmaktadır. **T2K20** (**Harita 1, Levha 71**) olarak adlandırılan konut yapısı kuzey-güney yönlü olarak, toplama moloz taşların yanı kesme blok taşlarla oluşturulmuştur. Yapım tekniği açısından bu yapının üst tabakadan aileye ait olduğu düşünülmektedir. **T2K20** yapısı 6,50x6,00 m ölçülerinde kuru taş örme ve üst üste bindirme tekniğinde dikdörtgen formda inşa edilmiştir. Duvarların yapım tekniğinde çift cidar ve cidar kalınlığı 70 cm olarak tasarlanmıştır. Konut yapısının korunagelmiş en yüksek noktası güneydoğu köşe noktasında 1.50 m'dir. Bu yapısının giriş açıklığının güney duvar hattında olması gerekmektedir. Kuzey duvar hattı anakayaya yaslandırılmış olan konut yapısının girişinin önünde diğer yerleşim sahasındaki konutlarda olduğu gibi bir avlu olması gerekmektedir.

2.21. Teras-3 Konut-21

Yerleşim sahasının ana terası olan **T3** üzerinde 36 S 0299051 UTM 4167854 koordinatlarında **M24** inşa edilmiştir. **T3K21** (**Harita 1, Levha 72**) olarak adlandırılan yapı kuzey-güney yönlü olarak inşa edilmiştir. **T3K21** yapısı 12,40x4,50 m ölçülerinde çift yapım tekniği ile bir arada kullanılarak yapılmıştır. Toplama moloz taşlarla kuru taş duvar örme tekniğinin yanında kesme blok taşlarla üst üste bindirme tekniği kullanılmıştır. Kesme blok taşların işçiliklerinin çok iyi olmamasından dolayı statiği oluşturabilmek için aralara moloz taşlarla duvar hatları desteklenmiştir. **T3K21** yapısının güney duvarında kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapı açıklığı 85cm genişliğindedir. **T3K21** yapısının güney yönünde bir avlu niteliği taşıyan alan bulunmaktadır. Ancak bu alanın genel strüktürü hakkında yoğun moloz akıntısından dolayı bilgi sahibi olamamaktayız. **T3K21** yapısının Yalakasar Tepe'nin batı kısmından gelen yol ağı ile direk bağlantılıdır.

2.22. Teras-3 Konut-22

Yerleşim sahasının 36 S 0299103 UTM 4167852 koordinatlarında **M25** yapısı**, T3** üzerindeki seğirdim yolu ile bağlantılıdır. **T3K22** (**Harita 1, Levha 73**) olarak

adlandırılan konut yapısı 5,60x4,80 m ölçülerinde, inşa tekniğinde kuru taş duvar örme ve üst üste bindirme tekniği bir arada kullanılmıştır. Duvarlarda statik oluşturmak için blok taşların arasına ufak moloz taşlar sıkıştırılmıştır. Konutun giriş açıklığı güney duvar hattında ve önünde avlu ya da sundurmalı olması gerekmektedir. Yapının genel strüktürü hakkında yoğun moloz akıntısı ve bitki örtüsünden dolayı fazla bilgi sahibi olamamaktayız.

2.23. Teras-3 Konut-23

Yerleşim sahasında **T3** duvar hattı üzerinden seğirdim yoluyla ulaşılan 36 S 0299125 UTM 4167849 koordinatlarında **M26** konumlandırılmıştır. **T3K23 (Harita 1, Levha 74**) olarak adlandırılan konut yapısı 9,50x7,30 m ölçülerinde yapılmıştır. Konut yapısının korunagelmiş en yüksek noktası batı köşesinde 95 cm'dir. Konut yapısının güney duvar hattında bir kapı açıklığı bulunmaktadır. Kapı açıklığı 70 cm uzunluğundadır. Bu açıklıktan bir ön avlu niteliği taşıyan 5,00x2,00 m ölçülerinde alan bulunmaktadır. Bu alanın güney yönünde bir kapı açıklığı bulunan bir açıklık bulunmaktadır. Açıklık alanın güney hattında bir kapı açıklığı alanı bulunmaktadır. Konutun içerisinde yaşayan kişilerin sosyalleşmesi için kullanılan alan güney duvar hattından direk ana teras **T3** duvarına açılmaktadır. Sosyal sınıf farklılıkları göz önüne alındığı zaman bu konut yapısında yaşayan kişilerin zengin halk tabakasından oldukları ortaya çıkmaktadır.

2.24. Teras-3 Konut-24

Yalakasar Yerleşim sahasının 36 S 0299131 UTM 4167840 koordinatlarında **M27** yapısı inşa edilmiştir. **T3K24 (Harita 1, Levha 75**) olarak isimlendirilen konut yapısı kuzey-güney yönlü olarak inşa edilmiştir. Konut yapısı, 7,00x6,10 m ölçülerinde toplama moloz taşlarla ve kesme blok taşlarla inşa edilmiştir. Duvar tekniği açısından statik amaçlı ufak moloz taşlar kullanarak yapının statiği amaçlanmıştır. Konut yapısının korunagelmiş en yüksek duvar hattı güney duvarında ve 1,00 m'dir. Yapı çift cidarlı ve cidar kalınlığı 70 cm'dir. Güney duvar hattında büyük moloz taşların kullanılmasının nedeni eğimli yamaca doğru olan duvar hatlarının daha sağlamlaştırma amacı güdülmüştür. Yapının genel strüktürü hakkında yoğun moloz akıntısından dolayı daha fazla bilgi sahibi olamamaktayız.

2.25. Teras-3 Konut-25

Yerleşim sahasının 36 S 0298981 UTM 4167838 koordinatlarında **T3**'ün üzerinde **M28** inşa edilmiştir. **T3K25** (**Harita 1, Levha 76**) olarak adlandırılan yapı kuzey-güney yönlü olarak inşa edilmiştir. Konut yapısının kuzey duvar hattı ve zemini anakaya tıraşlanarak oluşturulmuştur (**Levha 77**). Konut yapısının diğer duvar hatları moloz taşlar kullanılarak kuru taş duvar örme tekniğinde, çift cidarlı olarak inşa edilmiş ve duvar kalınlığı 70 cm'dir. Konut yapısının kuzey duvar hattında 3 adet hatıl yuvası bulunmaktadır. Soldan sağa doğru 1. Ve 3. hatıl yuvası 30x30x40 cm ölçülerindedir. Diğer yuva ölçüsü tahribattan dolayı ölçülememektedir. Konut yapısının içerisindeki hatır yuvalarının tam olarak işlevi saptanamamıştır. Ancak işlik olabilmesi için başa bir bulguda bulunmamaktadır. Yapının güney duvar hattında bir giriş açıklığı bulunması gerekmektedir. Bu girişin önünde avlu açıklığından ziyade bir sundurma olması daha muhtemeldir. Direk açılacak bu girişten avlu açıklığına yetecek bir alan bulunmamaktadır.

2.26. Teras-3 Konut-26

Yerleşim sahasının 36 S 0298990 UTM 4167843 koordinatlarında **M29** yapısı yapılmıştır. **T3K26** (**Harita 1, Levha 78**) olarak adlandırılan konut yapısı kuzey-güney yönlü ve kuzey duvar hattı anakaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Konut yapısı yan yana iki mekândan oluşmaktadır. Mekânların genel ölçüleri 9,40x4,80 m ölçülerindedir. İlk mekân 5,50x4,80 m ölçülerinde ikinci mekân ise 3,90x3,70 m ölçülerindedir. Büyük olan mekân aile bireylerinin günlük rutin işlerini yaptığı oda iken diğer mekân ise daha çok ardiye görevi gören bir mekândır. Kuzey duvar hattı ve mekânları ikiye ayıran orta duvar hattı anakaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Bu duvar hatlarının üstünde taş oturma sıraları yer almaktadır. Üst yapı mekanizmasını destekleme ve duvar örgüsünün sağlamlığı açısından direk anakayadan yararlanılmıştır.

2.27. Teras-3 Konut-27

Yerleşim sahasında 36 S 0298996 UTM 4167944 koordinatlarında **M30** yapısı inşa edilmiştir. **T3K27** (**Harita 1, Levha 79**) olarak adlandırılan konut, 9,70x4,60 m

ölçülerinde kuzey-güney yönlü olarak inşa edilmiştir. Konut yapısının kuzey ve batı duvar hattı anakaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Konut yapısının güney duvar hattında 1,45 m genişliğinde, korunmuş yüksekliği 80 cm, derinliği 72 cm olan bir giriş açıklığı bulunmaktadır. Giriş açıklığının önünde bir avlu niteliği taşıyan alan bulunması gerekmektedir. Bu avlunun güney duvar hattından sokak ile bağlantısı olmalıdır. Konutun batı ve kuzey duvar hatları kör bırakılmış olmalı çünkü konut güneydoğu bakılıdır. Yapının güney duvar hattında büyük blok taşların tercih edilmesi bulunduğu coğrafyadaki eğimden kaynaklıdır. Eğime sahip olan duvarların sağlama alınması amacı taşınmıştır. Bu duvar hatları oluşturulurken genel olarak anakayaların konutların köşe ya da eğimli duvar hatlarının zeminlerinde olması düşünülmüştür.

5. BÖLÜM

KÜÇÜK BULUNTULAR

1. SERAMİK BULUNTULARI

Yalakasar Yerleşmesinde tez çalışması kapsamında 294 adet seramik parçası istatistik değerlendirmede kullanılmıştır. Bölgedeki paralel örnekleri ile karşılaştırılmalı tarihlendirilmeleri yapılmıştır (**Grafik-1**).

Yerleşim sahasında incelenen seramikler arasında en erken buluntular bir adet Demir Çağı'na tarihlendirilen günlük kullanım işlevli çanak parçası, bir örnek ile temsil edilen *Akhamenid kâse* parçası[153] (Kat. No. 1), Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen Batı Yamacı tekniğinde dekore edilmiş yerel bir çanak ve sarmaşık motifi ile dekore edilmiş kâse[154] (Kat. No. 2) formlarıdır.

Pax Romana ile Roma İmparatorluk Dönemi'nde yerleşmede iskanın devam ettiğini seramik buluntuları ile söylemek mümkündür. MS 1. yy.'a tarihlendirilen buluntular %1, MS 1 yy.-3 yy.' tarihlendirilen buluntular (Kat. No. 3) %4, MS 1 yy.-MS 4. yy.'a tarihlendirilen buluntular (Kat No. 4-9) %29, MS 2. yy.-MS 3. yy.'a tarihlendirilen buluntular %1, MS 2. yy.-MS 4. yy. tarihlendirilen buluntular %1, MS 2. yy.-MS 5. yy. tarihlendirilen buluntular %1, MS 3. yy.-MS 4. yy. tarihlendirilen buluntular (Kat. No. 10-12) %1 oranlarına sahip günlük kullanım, sofra kabı, mutfak kabı, saklama kap parçalarına ait kâse, tabak, çanak parçalarından oluşmaktadır.

Geç Roma İmparatorluk Dönemine ait buluntular yerleşmedeki en yoğun buluntu grubunu oluşturmaktadır. MS 4. yy.-MS 6. yy. tarihlendirilen buluntular (Kat. No. 13-21) %42 oranına sahip sofra kabı ve servis kabı parçalarına ait kâse, tabak ve çanak formlarıdır. MS 2. yy.-MS 5. yy. tarihlendirilen buluntular %4 oranına sahip mutfak ve sofra kabı parçalarıdır. MS 4. yy.-MS 7. yy. tarihlendirilen buluntular %9

[153] Çokay-Kepçe, Recre, 2005, Fig.27, s. 94.
[154] Rotroff, 1997, Fig. 79, Kat.No. 1278.

oranına sahip çoğunlukla şarap taşımak ya da depolamak amacıyla kullanılan *oinophoros*[155] parçalarına ait kap parçalarıdır.

Bu dönemlere tarihlendirilen seramik buluntuları bölgedeki Sagalassos kırmızı astarlı seramikleri[156] ile büyük oranda benzerlik göstermektedir.

Geç Antik Dönem'e tarihlendirilen MS 8. yy.-MS 11. yy. tarihlendirilen buluntular %7 oranına sahip günlük kullanım ve saklama kap parçalarına ait çanak formlarıdır.

2. SİKKELER

Yalakasar yerleşiminde Prof. Dr. Fikret Özcan önderliğinde yürütülen KPYA'da bulunmuş olan 3 adet sikke bulunmaktadır. Sikkeler genel olarak M.S 4.-5. Yüzyıllar arasına tarihlenen Geç Roma İmparatorluk sikkeleridir. Bu sikkelerin bulunduğu tarih aralığından yola çıkarak insan popülasyonunun bu tarihler arasında yoğun bir şekilde olduğu ortaya çıkmaktadır. Bulunan **Kat.No.1** numaralı sikke; II. Constantius zamanına tarihlenmiş ve Konstantinopolis'te basılmıştır. **Kat.No.3** numaralı sikke; çelenk içerisinde bulunan haç ters tipi nedeniyle MS 5. Yüzyılın sonlarına tarihlenmektedir. Geriye kalan **Kat.No.2** numaralı sikke ise deformasyondan dolayı tanımlamamıştır. Ancak bu sikkelerde muhtemelen MS 4. Ve 5. Yüzyıllar öncesine tarihlenebilmektedir[157].

[155] Talloen P.-Poblome, J., "The Age of Specialization. Dionysus and the Production of Wine in Late Antiquity: A View from Sagalassos (Sw Turkey)", OLBA XXVII, 2019, s. 433-434

[156] Poblome, J. Sagalassos Red Slip Ware. Typology and Chronology, ed. MarcWaelkens, Brepols,1999.

[157] Hüseyin K..-E. Tütüncü, "The Coin Finds From Surveys Of North Pisidia And The Excavations At Timbriada And Zindan Monastery" (Yayın Aşamasında)

SONUÇ

Tez çalışmasının kapsamında, Pisidia Bölgesi'nde kendisine yer edinmiş olan Yalakasar antik yerleşimi için, antik dünyanın genelinden Pisidia özeline inerek yerleşim sahasının stratejik konumu, ekonomisi ve konutları hakkında detaylı araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmaya göre yerleşim sahası stratejik konumu açısından verimli ovalara sahip olması ve su kaynaklarının yeterli olması ayrı yeten bir ulaşım ağının yakınında olmasından dolayı oldukça rağbet gören bir yerleşim sahası haline gelmiştir. Yalakasar ekonomisi içerisinde barındırdığı tarıma elverişli alanlarının bir hayli fazla olması ve sulak arazilerinin günümüzde bile köylüler tarafından aynı amaç doğrultusunda kullanıldığını göstermektedir. Antik dönemlerde yapılan tahıl işçiliği, zeytin yetiştiriciliği, şarap yapımı ve hayvansal ürünlerden elde edilen ürünlerle dokumacılık oldukça gelişmiş durumdaydı. Yerleşim sahasın içerisinde gözlemlenmiş olan işlik yapıların fazlalığı yerleşim sahasında yaşayan insanların geçim kaynaklarının hangi yönlerde olduğunu basitçe ortaya çıkarmaktadır. Bunların yanında yaşadıkları coğrafyanın oldukça zorluk çıkaran durumlarıyla karşı karşıya kalmışlardır. Antik dönem konut mimarisinde inşa edildiği dönem, coğrafya ve kültürleri inşa teknikleri açısından önemli etkenler ortaya çıkarmaktadır. Yerleşim sahasının konumlandırıldığı Yalakasar Tepe aslında yerleşime çokta olanak sağlayan bir coğrafyaya sahiplik yapmamaktadır. Yerleşim sahası oldukça dik eğimli araziye konumlandırılmaya çalışırken, terasla sistemine başvurmuşlardır. Yerleşim sahası üç ana **T1, T2, T3** terası üzerine konumlandırılmıştır. Tek başına yapılmış olan teras hatları yeterli olmadığı için destek teraslarına başvurmak zorunda kalmışlardır. Yer yer yerleşim sahası içerisinde ana teras hattına destek amacıyla yapılmış destek teraslarına destek amacıyla yapılmış üçüncü bir hattı daha gözlemlemek mümkün olmaktadır. Ancak, duvar hatları çok fazla tahribata uğramış olduğu için gözlemlemek çokta mümkün olmamaktadır. Yerleşim sahası içerisinde konutlar için yapılan teras hatlarının kuruluş tarihi Helenistik Dönem izler taşısa da tarihleme konusunda çok fazla detay vermemektedir. Kurulmuş olan teraslar üzerine konut mimarlığı açısından perystil, ya da büyük bir avludan oluşan konutlar yer almamaktadır. Konut yapıları genel olarak tek ya da yan yana iki oda dan oluşan önlerinde avlu açıklığı bulunan ya da sundurmalı yapılardan oluşmaktadır. Yalakasar yerleşimdeki bu gruba uyan

T1K1‘dir. Yapıların zeminleri ve kuzey duvar hatları genel olarak ana kaya tıraşlanması ile oluşturulmuş kuzey-güney yönlü inşa edilmişlerdir. Yapıların geneli tek odadan oluşmaktadır. Yapıların zeminlerinin inşa tekniği açısından ana kaya tıraşlandıktan sonra zemin döşemesi olarak taban tuğlalarının kullanılmıştır. Yapıların eğimli arazide yapılmış olmasından dolayı güney duvar hatlarında sağlamlaştırma amacıyla büyük moloz taş ya da kesme blok taşların kullanıldığı gözlemlenmektedir. Yalakasar yerleşim sahası konutlarını genel olarak tek katlı inşa edildikleri gözlemlenmektedir. İkinci katın varlığı tam olarak tespit edilemese bile bazı yapılarda üst yapıyı destekleme amacıyla yapılmış yuvaların varlığı bilinmektedir. Bu yuvalar yardımıyla ikinci katın varlığını tahmin edebilmek oldukça zordur. Ancak yapıların çatı sistemleriyle alakalı yapıların içerisindeki buluntular bize bilgi sunmaktadır. Üçgen şekilli çatı ya da düz eğimli çatı sistemlerinin kullanıldığı bilinmektedir. Yapıların çatılarının inşası sırasında kullanılan organik ürünler yani, odun, sazlık gibi materyallerin yanı çatı kiremidi ve mahya kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yapıların strüktürlerini genel olarak detaylı bir şekilde gözlemlenememektedir. Bunun en başlıca sebebi yerleşim sahasının inşa edildiği tepenin eğiminden dolayı üst kotlarda olan yapılardan moloz akıntısının fazla olması ve maki bitki örtüsünün yerleşim sahasını çoğunluğunu kaplamış olmasıdır. Yalakasar yerleşim sahasındaki konutların inşa teknikleri ya da planlarından yola çıkarak yapım tarihi hakkında bilgi vermek oldukça zordur. Kuru taş duvar örgüsüyle toplama moloz taşlarla örülmüş olan konutlar biz tarihleme konusunda herhangi bir bilgi verememektedir. Ancak yüzeydeki çatı kiremidi, günlük kullanım seramikleri bize yerleşim sahasının MS 1. yy. ile MS 11. yy.’lar arasında tarihleme vermektedir. Diğer bir küçük buluntu grubuna giren sikkelerden yolarak MS 4.-6. yy.’lar yoğun iskân gördüğü ortaya çıkmaktadır. Yerleşim sahasının girişinde konumlandırılmış olan Heroon yapısı Pisidia Bölgesi’nde diğer benzeri yapılarla duvar tekniği ve inşa tekniği açısından karşılaştırıldığı zaman Erken İmparatorluk Dönemi’nde inşa edilmiş olduğunu göstermektedir.

İlk başlarda korunma amacıyla inşa edilen ilk konut örnekleri aslında hala ilk amacını değiştirmeden kullanıma devam edilmektedir. Ancak antik zamanlardan beri inşa teknikleri ve yeni isteklerin doğrultusunda gelişimini devam ettirmektedir. Yalakasar yerleşim sahasında bulunan konutların inşa tekniği ve planı açısından Pisidia Bölgesi Kentlerinde nadir rastlamaktayız. Ancak yerleşim sahasının kullanışı

teraslama sistemi açısından Ariassos antik kentinde olduğu gibi sivil mimarinin bulunduğu alan teraslama sistemiyle düzenlenerek alanlar oluşturulmuş. Diğer bir Pisidia kenti Melli ile konutların zeminlerinin kuzey duvarlarının ana kayalara oturmuş olarak inşa edilmesi benzerlik göstermektedir.

Yalakasar yerleşim sahasını bulunduğu tepelik alandan dolayı bariz bir sur hattına ihtiyaç duymamıştır. Yalakasar Tepe (*1016 m*) kuzeyinde 200 m'yi bulan güneyinde 50 m'yi bulan uçurumlarıyla yerleşim sahasını iki yönden ulaşılmaz hale getirmiştir. Yerleşim sahasının batısında bulunan girişten gelmek isteyen düşmanları çetrefilli bir yürüyüş rotasıyla beraber eğimli arazi beklemektedir. Yerleşim sahası kuruluşunun ilk yıllarında bu girişinin olduğu alanda herhangi bir sur yapısı inşa etmemişlerdir. Ancak Geç Antik Dönem'e gelindiğinde bu alanda 34 m'lik devşirme malzemelerle bir sur inşa etmişlerdir. Yerleşim sahası içerisindeki teras hatları aşağıdan yukarıya doğru aslında sur görevi de görmektedir.

Sonuç olarak Yalakasar yerleşim sahası Helenistik Dönem'de kurulup aralıksız olarak MS 11. yy.'a kadar yerleşim görmüştür. Yerleşim sahası içerisindeki konutlardan yola çıkarak bu tarihlemeyi yapmamız mümkün görünmemektedir. Ancak yerleşim sahasının düzenlemesi için kurulan teraslar, Heroon yapısından ve yüzeydeki buluntulardan yola çıkarak tarihlendirme yapabilmekteyiz. Konutların ilk evreleri hakkında herhangi bir bilgi sahibi olamamaktayız. Gözlemlenen konutlar genel olarak Geç Antik Dönem'e tarihlenebilmektedir.

KATALOGLAR

İşlik Katalogları

Kat. No: 1

Env. No: İşlik-1

Konum: Heroon yapısının 20m. güneydoğusundadır.

Üretim Donanımı: Ana kayaya oyulmuş yarım daire formlu toplama fıçısı

Dönem: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009; İşler 2014

Tanım: Dökme teknesi, ana kayaya oyulmuş yarım daire formundadır. Dökme teknesinin çapı 0.95m. korunan yüksekliği 0.50m. ve duvar kalınlığı 0.20m'dir. Dökme teknesinin kuzeyinde aksı kaymış şekilde moloz taşlarla ile örülmüş batı yönünde kesişen duvar hattı görülmektedir. Ancak bitki örtüsünden dolayı ölçüm yapılamamaktadır. Yoğun makilik ve toprak dolgusundan dolayı yapı hakkında tam fikir sahibi olmamaktayız.

Fotoğraf:

Kat. No: 2

Env. No: İşlik-2

Konum: İkinci giriş kapısının güneyinde

Üretim Donanımı: Ana kayaya oyulmuş baskı kollu pres

Dönem: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009

Tanım: Ana giriş kapısından takriben 3m. sonra güney-kuzey yönde ana kaya tıraşlanarak iki katlı inşa edilmiştir. İşliğin ilk katında zeminde ana kaya tıraşlanarak düzenlenmiş alanda tahrip edilmiş bir biriktirme bulunmaktadır. Tahrip edilen havuzun korunmuş yüksekliği 0.15m. ve genişliği 0.40m. ölçülerindedir. Biriktirme havuzunun güneyinde bulunan canalis recta ölçüleri, yüksekliği 0.15m, genişlik 0.10m ve derinliği 0.09m'dir. Kuzey duvarında ana kaya tıraşlanarak düzenlemiş alanda tahrip edilmiş bir adet fulkrum bulunmaktadır. Zeminden 0.87m yükseklikte, 0.15mx0.07m ölçülerinde, 0.13m derinliğindedir. İlk kattaki işliğin kuzeydoğu köşe birleşim yerinde murç izlerini izlemek mümkündür. İşliğin üst katında ana kaya tıraşlanarak zemin düzlenmiş ve kuzeyinde dikdörtgen formlu biriktirme havuzu bulunmaktadır. Havuz, 0.70x0.90m ölçülerinde ve 0.70m. derinliğindedir. Teknenin içerisinde güneye bakan kısmında iki adet kenet yuvası bulunmaktadır. Birinci yuva 0.06x0.06m. ölçülerinde ve 0.04m. derinliğindedir. İkinci yuva 0.04x0.05m. ölçülerinde ve 0.02m derinliğindedir. Biriktirme havuzunun 0.15m. güneyinde, 0.30m derinliğinde, 0.25m yüksekliğinde, 0.50m. genişliğinde bir fulkrum yer almaktadır. Teknenin batısında 0,45m uzunluğunda, 0,15m yüksekliğinde 0,50m genişliğinde bir oturma zemini bulunmaktadır. Oturtma zemininin 2,70m kuzeyinde, 0,25m uzunluğunda, 0,35m genişliğinde, 0,15m yüksekliğinde ikinci bir oturtma zemini bulunmaktadır. Teknenin kuzeyinde, 1,75x1,70m'lik alan tıraşlanarak düzenlenmiştir. Bu alanın kuzeyinde bir hatıl yuvası yer almaktadır. Hatıl yuvası 0,23x0,25m ölçülerinde, 0,12m derinliğindedir. Kuzeybatı profil 1,50m yüksekliğinde ana kaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Üst kattaki işliğe ulaşmak için kayanın doğu yüzeyinde ana kaya kabaca tıraşlanmıştır. İki basamağın toplam yüksekliği 1,00m'dir. Tanımlanan alanın güneydoğusundaki alt kotta işliğin kuzey duvarının yüksekliği

2,10m gözlemlenen alanın doğu-batı doğrultulu duvarı 3,50m genişliğinde, 4,10m uzunluğundadır.

Fotoğraf:

Kat. No: 3

Env. No: İşlik 3

Konum: İşlik 1'in 10m. kuzeydoğusunda

Üretim Donanım: Ana kayaya oyulmuş baskı kollu pres

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009; İşler 2014; Mörel 2018

Tanım: Yapının batı ve kuzey duvarları ana kayanın düzenlemesi ile oluşturulmuştur. Yapının güney duvarı 10.80m, doğu duvarı 5.30m'dir. Yapının güney ve doğu duvarı moloz taşlarla çift cidarlı örülmüş, 0.70m'dir. Batı duvarında zemin tıraşlanarak oluşturulmuş bir mortarium görevi gören alan oluşturulmuştur. Bu alanın çapı 2.50m'dir. Bu duvarın üzerinde zeminden 1m. yüksekliğe sahip bir adet fulkrum yer almaktadır. Fulkrum, 0.32x0.23m ölçülerinde, 0.5m derinliğindedir. İşlik yapısının 1.20m'lik bir üst kotunda 6.50x3.10m ölçülerinde ana kaya tıraşlanması ile yapılmış bir mekân bulunmaktadır. Bu mekân işlik ile bağlantılıdır. Kuzey kısımda yer alan mekânın batı ve kuzey duvarlarında farklı yüksekliklerde ve farklı boyutlarda hatıl yuvaları bulunmaktadır.

Fotoğraf:

Kat. No: 4

Env. No: İşlik-4

Konum: işlik 2'nin takriben 20,00m doğusunda

Üretim Donanım: Mortarium

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009

Tanım: 6.10x5.90m ölçülerinde toplama moloz taşlarla yapılmış bir yapı vardır. Yapının cidarı yoğun akından dolayı gözlemlenememiştir. Yapı içerinde deforme olmuş büyük bir mortarium bulunmaktadır. Mortarium, dıştan dışa 1.70m, içten içe 1.35m çapında, 0.50m derinliğinde ve iç profili derinliği 0.04m'dir.

Fotoğraf:

Çizim:

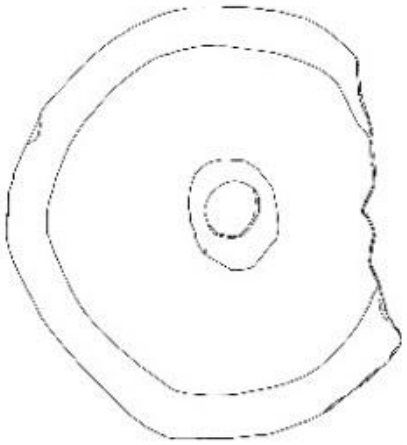

Çizen: Münevver ŞİMŞEK

Kat. No: 5

Env. No: İşlik 5

Konum: İşlik 2'nin doğusunda

Üretim Donanım: Merkezi kırma delikli Orbis

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009

Tanım: İşlik yapısı kuzey ve güney duvarları 6.80m ölçülerindedir. Kuzey duvarı ana kaya tıraşlanarak oluşturulmuş ve ölçülebilen yüksekliği 3.70m'dir. Kuzey duvarı üzerindeki, üst yapıya ait taş oturtma zemini 1m uzunluğundadır. İşlik yapısı iki mekândan oluşmaktadır. Doğudaki mekân 7.15, batıda ki mekân 5.10m ölçülerinde ve duvar kalınlığı 0.70m'dir. Batı duvarında deforme olmuş bir drenaj kanalı bulunmaktadır. Kanal, 1.40m uzunluğunda, genişliği 0.15m, derinliği 0.04m ölçülerindedir. Drenaj kanalının yanında bir kenet yuvası bulunmaktadır. Yuva, 0.12m derinliğinde, uzunluğu 0.15m, genişliği 0.04m'dir. İşliğin kuzeyinde akıntı sebebiyle bir alt koda taşınmış bir orbis bulunmaktadır. Orbis, 1m çapında olup ortasında 0.17x0.16 ölçülerinde ve 0.30m derinliğinde mekanizmaya ait bir yuva bulunmaktadır.

Fotoğraf:

Çizim:

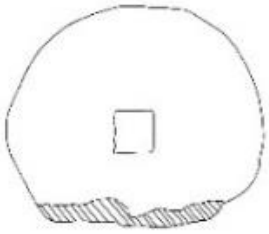

Çizen: Münevver ŞİMŞEK

Kat. No: 6

Env. No: İşlik-6

Konum: Yalakasar Mevkii'nin kuzey yamacı

Üretim Donanım: Ana kayaya oyulmuş baskı kollu pres

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009; İşler 2014; Mörel 2018

Tanım: İşlik yapısının batı duvarı işlik-5'ün duvarı ile ortak kullanılmaktadır. İşlik yapısı 9.30x7.50m ölçülerindedir. Batı duvarında ana kaya tıraşlanarak düzenlemiş alan 2.80m uzunluğundadır. Diğer duvarlar moloz taşlarla oluşturulmuştur. Yapının duvar kalınlığı 0.70'dir. Yapının batı duvarında düzlenmiş alanda 0.30x0.30 ölçülerinde, 0.10m derinliğinde ve zeminden yüksekliği 0.30m olan bir fulkrum bulunmaktadır.

Fotoğraf:

Kat. No: 7

Env. No: İşlik-7

Konum: Yalakasar Mevkii'nin kuzey yamacı

Üretim Donanım: Ana kayaya oyulmuş baskı kollu pres

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009; İşler 2014; Mörel 2018

Tanım: İşliğin kuzeybatı köşesinde bulunan ve ana kaya tıraşlanarak düzenlenmiş olan duvarı korunmuştur. Bu köşenin yüksekliği 2.70m'dir. Korunan köşenin batı profilinde 0.27x0.25 ölçülerinde, 0.15m derinliğinde bir adet fulkrum bulunmaktadır. Ana kayanın güney profilinde 0.33x0.29m ölçülerinde, 0.18m derinliğinde oturma zemini bulunmaktadır.

Fotoğraf:

Kat. No: 8

Env. No: İşlik 8

Konum: Yalakasar Mevkii'nin kuzey yamacı

Üretim Donanım: Ana kayaya oyulmuş baskı kollu pres

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009; İşler 2014; Mörel 2018

Tanım: İşlik yapısı, 8.00x3.00m ölçülerindedir. Yapının kuzey ve doğu duvarları ana kaya tıraşlanması ile düzenlenmiştir. Yapının kuzey duvarında bir adet fulkrum bulunmaktadır. Fulkrum 'un zeminden yüksekliği 1m'dir. Ölçüleri 0.40x0.30m, derinliği 0.15m'dir.

Fotoğraf:

Kat. No: 9

Env. No: İşlik-9

Konum: Yalakasar Mevkii'nin kuzey yamacı

Üretim Donanım: Ana kayaya oyulmuş baskı kollu pres

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009; İşler 2014; Mörel 2018

Tanım: İşlik yapısı 10.20x4.50m ölçülerindedir. Yapı çift cidarlıdır ve duvar kalınlığı 0.75m'dir. Yapının kuzey duvarı ana kaya tıraşlanarak düzenlenmiştir. Bu duvar hattında iki fulkrum bulunmaktadır. Yerden yükseklikleri 1.30m'dir. İlk fulkrum 0.25x0.20 ölçülerinde ve 0.10m derinliğinde, ikinci fulkrum 0.15x0.10m ölçülerinde ve 0.05m derinliğindedir. İşliğin kuzey duvarında üst kısmında muhtemelen üst yapıyı desteklemek için yapılmış 0.30x025m ölçülerinde ve 0.10m derinliğinde bir adet hatıl yuvası bulunmaktadır.

Fotoğraf:

Kat. No: 10

Env. No: İşlik-10

Konum: Yalakasar Mevkii'nin kuzeydoğu yamacı

Üretim Donanım: Ana kayaya oyulmuş baskı kollu pres

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009; İşler 2014; Mörel 2018

Tanım: İşlik yapısı 6.70x3.70m ölçülerindedir. Yapı iki kademeli olarak ana kaya tıraşlaması ile oluşturulan alanda yapılmıştır. Kademeler arası kod kuzey duvarından 1.80m. sonra güney yönünde başlamakta ve 0.68m. yükseklik farkı vardır. Üst kotta bulunana yerden yüksekliği 0.50m olan 0.27x0.26m ölçülerinde ve 0.18m derinliğinde bir fulkrum bulunmaktadır. Bu alan pres işleminin uygulandığı alandır. İşliğin doğu duvarında düzenlemiş ana kaya üzerinde dört adet hatıl yuvası bulunmaktadır. Yuvalar 0.25x0.25m ölçülerinde ve 0.10m derinliğindedir. Bu yuvaların üst yapıyı destekleme amacıyla yapıldığı tahmin edilmektedir. İşliğin güney kısmı yoğun tahribattan nedeniyle planı gözlemlenememektedir. Ancak bu alanda bir biriktirme havuzu olduğu düşünülmektedir.

Fotoğraf:

Kat. No: 11

Env. No: İşlik 11

Konum: Yalakasar Mevkii'nin kuzeydoğu yamacı

Üretim Donanım: Ana kayaya oyulmuş baskı kollu pres, vida ağırlık taşı

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009; İşler 2014; Mörel 2018

Tanım: İşlik yapısı, 10.40x7.20m ölçülerinde, duvar kalınlığı 0.80m. olup toplama moloz taşlar ve kuzey duvarının tamamı, doğu ve batı duvarları kısmen ana kaya tıraşlanması ile oluşturulmuştur. Tapı içerisinde üst üste iki adet fulkrum bulunmaktadır. Alta kottaki fulkrum 0.14x0.9m ölçülerinde, 0.10m derinliğindedir. Üst kottaki fulkrum 0.40x0.27m ölçülerinde ve kısmen tahrip olmuştur. Yapıda üst yapıyı destekleme amacıyla yapılmış ölçüleri 0.20x0.20m ve 0.30x0.40m arasında değişen altı adet hatıl yuvası bulunmaktadır. Yapı içerinde bir adet vida ağırlık taşı bulunmaktadır. Taş yoğun deforme olmuş durumdadır.

Fotoğraf:

Kat. No: 12

Env. No: İşlik 12

Konum: Yalakasar Mevkii'nin güneybatı yamacı

Üretim Donanım: Ana kayaya oyulmuş baskı kollu pres

Dönemi: Roma İmparatorluk Dönemi

Benzerleri: Aydınoğlu 2009; Mörel 2018

Tanım: İşlik yapısının gözlemlenen kuzeybatı duvarı 6.15m ve güneybatı duvarı 2.35m ölçülerinde olup ana kaya tıraşlanarak yapılmıştır. Diğer iki duvar kaçak kazı ve bitki örtüsünden dolayı gözlemlenememektedir. İşlik yapısının güneybatı duvarında 0.25x0.20 ölçülerinde, 0.15m derinliğinde bir fulkrum bulunmaktadır. Yapının kuzeybatı köşesi kaçak kazı çukuru sebebi ile gözlemlenmektedir. Burada zemin ana kaya tıraşlanarak oluşturulmuştur. Zeminde mekanizmayı destekleme amacıyla yapılmış 0.35x0.25 ölçülerinde, 0.08 derinliğinde bir yuva bulunmaktadır.

Fotoğraf:

Yalakasar Yerleşmesi Seramik Buluntu Kataloğu

<table>
<tr><td>Katalog No: 1</td><td rowspan="6"> 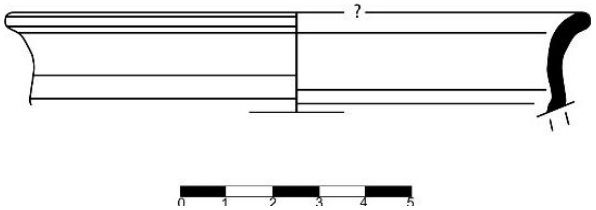

</td></tr>
<tr><td>Yüzey Envanter No: YA19.1.3.23</td></tr>
<tr><td>Buluntu Yeri: Yalakasar</td></tr>
<tr><td>Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak</td></tr>
<tr><td>Form: Kâse</td></tr>
<tr><td>Yükseklik: 2.1 cm.</td></tr>
<tr><td>Genişlik: 1.8 cm.</td><td rowspan="6">
</td></tr>
<tr><td>Çap: ? cm.</td></tr>
<tr><td>Cidar: 0.3 cm.</td></tr>
<tr><td>İç-Dış Astar: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı</td></tr>
<tr><td>İç-Dış Firnis: 5 YR 3/4 koyu kırmızımsı kahverengi</td></tr>
<tr><td>Hamur Rengi: 7.5YR 6/6 kırmızımsı sarı</td></tr>
<tr><td colspan="2">Kil Özelliği: Orta sert, gözeneksiz, kireç içerikli</td></tr>
<tr><td colspan="2">Tarih: MÖ 4. yy.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Benzer Örnekler: Çokay-Kepçe, Becre, 2005, Fig.27, s. 94</td></tr>
</table>

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 2	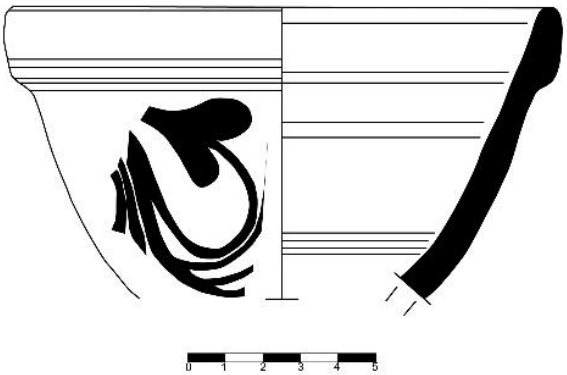
Yüzey Envanter No: YA19.1.1.2	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Kâse?	
Yükseklik: 7.6 cm.	
Genişlik: 4.4 cm.	
Çap: ? cm.	
Cidar: 0.7 cm.	
İç-Dış Astar: 5YR-6/6 kırmızımsı sarı	
İç-Dış Firnis: 5YR 3/4 koyu kırmızımsı kahverengi	
Hamur Rengi: 5YR 4/4 kırmızımsı kahverengi	
Kil Özelliği: Orta sert, gözenekli, kireç içerikli	
Tarih: MÖ 3. yy.	
Benzer Örnekler: Rotroff, 1997, Fig. 79, Kat.No. 1278.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 3	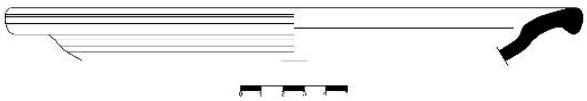
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.19.	
Buluntu Yeri: Yalakasar, DT3 Y3 güneyi basamak	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Tabak	
Yükseklik:2,4 cm	
Genişlik: 12,4 cm	
Çap: ?	
Cidar: 0,5 cm	
Dış Astar: 2.5 YR 4/8 kırmızı	
İç Astar Rengi: 2.5 YR 4/6 kırmızı	
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı	
Kil Özelliği: Orta, sert, az küçük gözenekli, katkısız.	
Tarih: MS 1. yy.- MS 3. yy.	
Benzer Örnekler: Şimşek, 2021, Kat.No. 99, s. 116; Poblome, 1999, Fig. 69, s. 411; Uygun, 2011, Lev. 46, no: 684-688, s. 263; Duman, 2014, Fig. 4, no: 89,91-92, s. 102.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 4	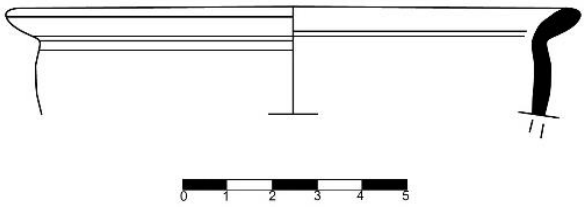
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.10	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Kâse (Bardak)	
Yükseklik:2.2 cm	
Genişlik: 4.4 cm	
Çap: 12.2 cm	
Cidar: 0.3 cm	
Dış Astar: 10R 4/6 kırmızı	
İç Astar Rengi: 2.5 YR 4/6 kırmızı	
Hamur Rengi:2.5 YR 7/4 açık sarı kahverengi	
Kil Özelliği: Orta sert, gözenekli, katkısız.	
Tarih: MS 1. yy.-MS 4. yy.'ın ilk yarısı	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 14, s. 350; Fırat, 1999, Lev. 35, no.:94, s.47; Uygun, 2011, Lev. 48-49, no.: 713-717, s. 267; Duman, 2014, Fig. 3, no.:73-75, s.101; Arslan, 2004, Lev. 35, Fig. 35, no.:32, s. 218; Laflı, 2000, Fig. 2, s. 45; Thür Rathmayr, 2012, K119, Taf. 203; Şimşek, 2021, Kat. No. 10, s. 94.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 5	
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.11	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Bardak	
Yükseklik: 1,5 cm	
Genişlik: 3,2 cm	
Çap: ?	
Cidar: 0,2 cm	
Dış Astar: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
İç Astar Rengi: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
Hamur Rengi: 5 YR 6/8 sarımsı kırmızı	
Kil Özelliği: Yumuşak, gözeneksiz, katkısız.	
Tarih: MS 1. yy.-MS 4. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 6, s. 343; Şimşek, 2021, Kat.No. 5, s. 93.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 6	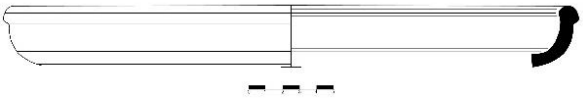
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.18	
Buluntu Yeri: Yalakasar, DT1 Y3	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Tabak	
Yükseklik: 3,5 cm	
Genişlik: 7,1 cm	
Çap: 32,2 cm	
Cidar: 0,9 cm	
Dış Astar: 5 YR 4/4 kırmızımsı kahverengi	
İç Astar Rengi: 2.5 YR 4/6 kırmızı	
Hamur Rengi: 5 YR 6/4 açık kırmızısımsı kahverengi	
Kil Özelliği: Orta, sert, az küçük gözenekli, az kireç içerikli	
Tarih: MS 1. yy.-MS 4. yy.	
Benzer Örnekler: Şimşek, 2021, Kat.No. 98, s. 116; Poblome, 1999, Fig. 63, s. 404-405; Fırat, 1999, Lev. 38, no.:117, s. 59; Atik, 1995, Abb. 29, Kat. 120- 121, 128, s. 72; Duman, 2014, Fig. 4, no: 88, s.102; Arslan, 2004, Lev. 35, Fig. 3, no.: 33, s. 218; Yayan, 2020, Lev. 34, Kat. No.: 3, s. 120.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 7	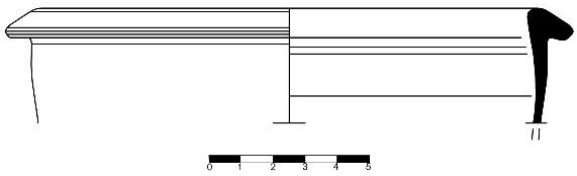
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.1	
Buluntu Yeri: Yalakasar, Konut 23	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Çanak	
Yükseklik: 3,5 cm	
Genişlik: 3,9 cm	
Çap: 12,8 cm	
Cidar: 0,4 cm	
Dış Astar: 2.5 YR 4/6 kırmızı	
İç Astar Rengi: 10R 5/6 kırmızı	
Hamur Rengi: 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı	
Kil Özelliği: Orta sert, gözeneksiz, katkısız.	
Tarih: MS 1. yy.-MS 4. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, s. 310, fig. 79; Ateş, "Die Rote Feinkeramik von Aizanoi als lokaler Kulturträger (Untersuchungen zum Verhältnis von lokaler roter Glanztonware und importierter Sigillata)", s.106, Kat. Nr: 75; Şimşek, 2021, Kat.No. 115, s.120.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 8	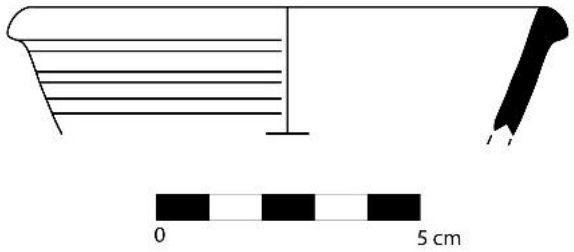
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.20.	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Sofra kabı, tabak, 1C140	
Yükseklik: 2.4 cm.	
Genişlik: 3.3 cm.	
Çap: ?	
Cidar: 0.4 cm.	
Dış Astar: 2.5YR-518 Red	
İç Astar Rengi: 2.5YR-518 Red	
Hamur Rengi: 2.5YR-716 Light Red	
Kil Özelliği: Yumuşak, gözeneksiz, katkısız.	
Tarih: MS 1. yy.-MS 4. yy.'ın ikinci yarısı	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 32, s. 369; Fırat, 1999, Lev. 36-38, no.: 103-105, s. 52- 53; Uygun, 2011, Lev. 47-48, no.: 699-701,706, s. 265-266; Duman, 2014, Fig. 3, no: 77, s. 101; Şimşek, 2021, Kat.No. 91, s. 114.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 9	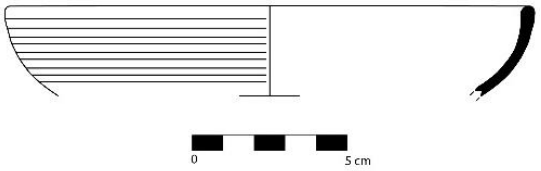
Yüzey Envanter No: YA21.1.1.94.	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Kâse	
Yükseklik: 3.2 cm.	
Genişlik: 3.7 cm.	
Çap: 14.2 cm.	
Cidar: 0.4 cm.	
Dış Astar: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
İç Astar Rengi: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı	
Kil Özelliği: Yumuşak, az küçük gözenekli, katkısız	
Tarih: MS 1. yy.-MS 4. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 29, s. 366; Fırat, 1999, Lev. 39, no.: 122, s. 61; Uygun, 2011, Lev. 45, no.: 668, s. 261; Şimşek, 2021, Kat.No. 29-33, s. 99-100.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 10	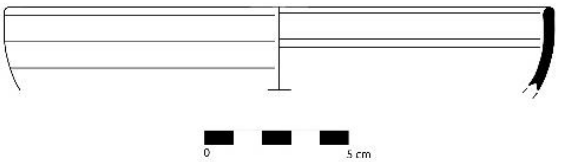
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.24.	
Buluntu Yeri: Yalakasar, DT3Y3	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Kâse	
Yükseklik: 3,3 cm	
Genişlik: 5.2 cm.	
Çap: 19.2 cm.	
Cidar: 0.4 cm.	
Dış Astar: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
İç Astar Rengi: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı	
Kil Özelliği: Orta, sert, gözeneksiz, katkısız.	
Tarih: MS 3. yy.- MS 4. yy.'ın ilk yarısı.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, s. 306, Fig. 30; Şimşek, 2021, Kat.No. 34, s. 100	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 11	
Yüzey Envanter No: YA21.1.1.95.	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Tabak	
Yükseklik: 1.8 cm.	
Genişlik: 4.8 cm.	
Çap: 21.8 cm.	
Cidar: 0.8 cm.	
Dış Astar: 10R 4/6 kırmızı	
İç Astar Rengi: 10R 4/6 kırmızı	
Hamur Rengi: 2.5 YR 7/8 açık kırmızı	
Kil Özelliği: Yumuşak, katkısız, gözeneksiz.	
Tarih: MS 3. yy.- MS 4. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 61, s. 401; Şimşek, 2021, Kat. No. 96, s. 116.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 12	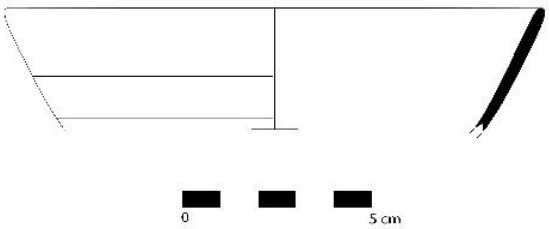
Yüzey Envanter No: YA21.1.1.89.	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Kâse	
Yükseklik: 3.2 cm.	
Genişlik: 3.7 cm.	
Çap: 14.2 cm.	
Cidar: 0.4 cm.	
Dış Astar: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
İç Astar Rengi: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/6 açık kırmızı	
Kil Özelliği: Yumuşak, az küçük gözenekli, katkısız.	
Tarih: MS 3. yy.-MS 4. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 19, s. 355; Duman, 2014, Fig. 3, no: 67, s. 101; Laflı, 2000, Fig. 2, s. 45; Şimşek, 2021, Kat.No. 13-14, s. 95.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 13	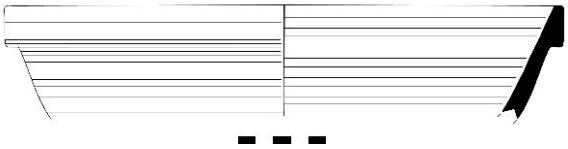
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.21	
Buluntu Yeri: Yalakasar, DT3Y3	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Kâse	
Yükseklik: 6.3 cm.	
Genişlik: 10.2 cm.	
Çap: 31.8 cm.	
Cidar: 0.8 cm.	
Dış Astar: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
İç Astar Rengi: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
Hamur Rengi: 2.5YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi	
Kil Özelliği: Orta, az küçük gözenekli, katkısız.	
Tarih: MS 4 yy. ilk yarısı – MS 6. yy. ortaları	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 36, s. 374; Atik, 1995, Abb. 61, Kat. 309, s. 149; Şimşek, 2021, Kat.No. 57, s. 106	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 14	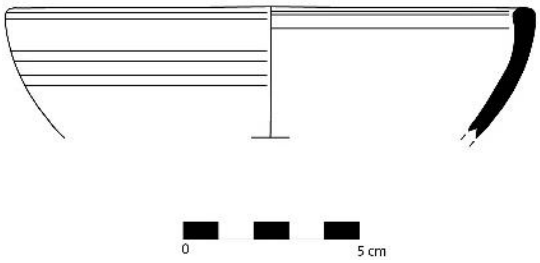
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.22	
Buluntu Yeri: Yalakasar, DT3Y3	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Kâse	
Yükseklik: 3.7 cm.	
Genişlik: 3.6 cm.	
Çap: 14.8 cm.	
Cidar: 0.5 cm.	
Dış Astar: 2.5 YR 5/8 kırmızı	
İç Astar Rengi: 2.5YR 5/8 kırmızı	
Hamur Rengi: 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı	
Kil Özelliği: Orta, sert, gözeneksiz, katkısız.	
Tarih: MS 4. yy.-MS 6. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 22, s. 359; Şimşek, 2021, Kat.No. 29, s. 99	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 15	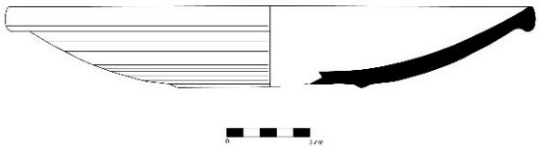
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.28.	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Tabak	
Yükseklik: 4.8 cm.	
Genişlik: 11.3 cm.	
Çap: 31.2 cm.	
Cidar: 0.9 cm.	
Dış Astar: 2.5 YR 5/6 kırmızı	
İç Astar Rengi: 2.5YR 4/8 kırmızı	
Hamur Rengi: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı	
Kil Özelliği: Yumuşak, az küçük gözenekli, katkısız.	
Tarih: MS 4. yy.- MS 6. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 65, s. 407; Duman, 2014, Fig. 4, no.: 105, s. 102; Şimşek, 2021, Kat.No. 86-94, s. 113-115.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 16	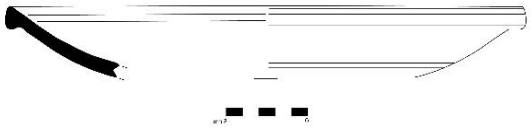
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.29.	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Tabak	
Yükseklik: 4.4 cm.	
Genişlik: 13.5 cm.	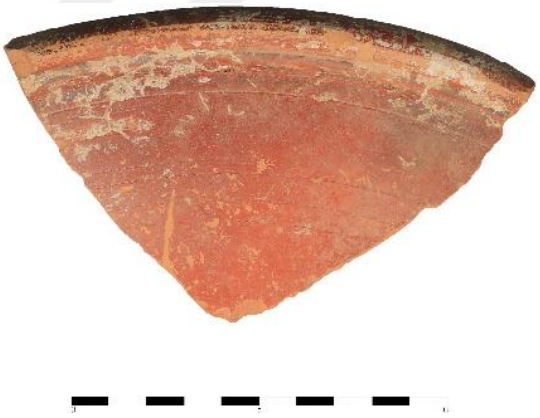
Çap: 31.4 cm.	
Cidar: 0.8 cm.	
Dış Astar: 10R 4/6 kırmızı	
İç Astar Rengi: 10R 5/8 kırmızı	
Hamur Rengi: 2.5 YR 7/6 açık kırmızı	
Kil Özelliği: orta sert, az küçük gözenekli, katkısız.	
Tarih: MS 4.yy.- MS 6. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 65, s. 407; Duman, 2014, Fig. 4, no.: 105, s. 102; Şimşek, 2021, Kat.No. 86-94, s. 113-115.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 17	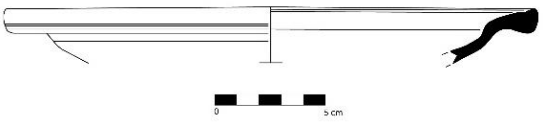
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.32.	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Tabak	
Yükseklik: 2.5 cm.	
Genişlik: 14.3 cm.	
Çap: 24 cm.	
Cidar: 0.6 cm.	
Dış Astar: 2.5YR 4/4 kırmızımsı kahverengi	
İç Astar Rengi: 2.5 YR 5/6 kırmızı	
Hamur Rengi: 2.5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi	
Kil Özelliği: Orta, sert, gözeneksiz, katkısız.	
Tarih: MS 4.yy.- MS 6. yy	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 65, s. 407; Duman, 2014, Fig. 4, no.: 105, s. 102.; Şimşek, 2021, Kat.No. 99 s. 116.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 18	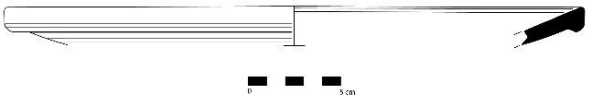
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.33	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Tabak	
Yükseklik: 2.1 cm.	
Genişlik: 8.2 cm.	
Çap: 31.4 cm.	
Cidar: 0.7 cm.	
Dış Astar: 2.5 YR 5/6 kırmızı	
İç Astar Rengi: 10R 5/6 kırmızı	
Hamur Rengi: 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı	
Kil Özelliği: Yumuşak, gözeneksiz, çok seyrek, az kireç içerikli.	
Tarih: MS 4.yy.- MS 6. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 65, s. 407; Duman, 2014, Fig. 4, no.: 105, s. 102; Şimşek, 2021, Kat.No. 86-94, s. 113-115.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 19	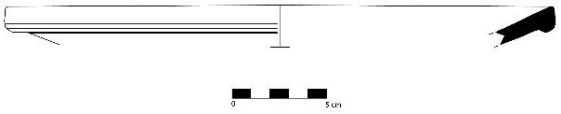
Yüzey Envanter No: YA20.1.1.34	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Tabak	
Yükseklik: 2.1 cm.	
Genişlik: 8.3 cm.	
Çap: 29 cm.	
Cidar: 0.8 cm.	
Dış Astar: 10R 5/6 kırmızı	
İç Astar Rengi: 10 R 5/6 kırmızı	
Hamur Rengi: 5 YR 7/6 kırmızımsı sarı	
Kil Özelliği: Orta, sert, az küçük gözenekli, katkısız.	
Tarih: MS 4.yy.- MS 6. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 65, s. 407; Duman, 2014, Fig. 4, no.: 105, s. 102; Şimşek, 2021, Kat.No. 86-94, s. 113-115.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 20	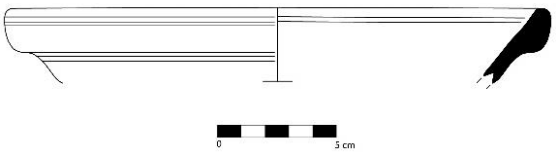
Yüzey Envanter No: YA21.1.1.85.	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Kâse	
Yükseklik: 3.1 cm.	
Genişlik: 6.2 cm.	
Çap: 22.6 cm.	
Cidar: 0.6 cm.	
Dış Astar: 2.5 YR 5/4 kırmızımsı kahverengi	
İç Astar Rengi: 2.5 YR 4/4 kırmızımsı kahverengi	
Hamur Rengi: 5 YR 6/4 açık kırmızımsı kahverengi	
Kil Özelliği: Orta, sert, az küçük gözenekli, katkısız.	
Tarih: MS 4 yy. ilk yarısı – MS 6. yy. ortaları	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 36, s. 374; Atik, 1995, Abb. 61, Kat. 309, s. 149; Şimşek, 2021, Kat.No. 50-58, s. 104-106.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Katalog No: 21	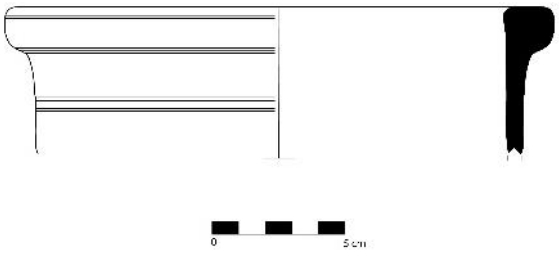
Yüzey Envanter No: YA21.1.1.87.	
Buluntu Yeri: Yalakasar	
Buluntu Cinsi: Pişmiş Toprak	
Form: Çanak	
Yükseklik: 5.7 cm.	
Genişlik: 9.8 cm.	
Çap: ?	
Cidar: 0.6 cm**.**	
Dış Astar: 2.5 YR 4/8 kırmızı	
İç Astar Rengi: Korunmamış	
Hamur Rengi: 5 YR 6/6 kırmızımsı sarı	
Kil Özelliği: Yumuşak, gözenekli, az kireç içerikli.	
Tarih: MS 4. yy.'ın ilk yarısı-MS 6. yy.	
Benzer Örnekler: Poblome, 1999, Fig. 77-78, s. 419-420; Yayan, 2020, Lev. 34, Kat. No.: 1-2, s.120, Şimşek, 2021, Kat.No. 112, s. 120.	

*Çizimleri Hazırlayanlar: Münevver Ş. Gündoğan- Murat Taşkıran

Sikke Buluntu Katoloğu

Kat.No.1
YA19.13.1.3
Constantius II (337-361)
Constantinopolis (348-351)
Obv. Bust of emperor r.; DNCONSTA NTIVSPFAVG
Rev. Virtus'tan l'ye, kalkan l'de. kol, mızrakla düşen süvari; FELTEMPRE PARATIO; örneğin, [C]ONS[.]
Ref. bkz. LRBC II, 2022 (Tip 4); RIC VIII, 78.
19 mm, 1,61 gr, 6 h.

Kat.No.2
YA19.13.1.2
Unidentified
4.-5. yüzyıl.

Obv. imparator büstü r. Aşınmış

Aşınmış.

Yalakasar 6 mm, 1,07 gr, 6h. Obv. ve rev. Aşınmış

11 mm, 0.80 g, h?

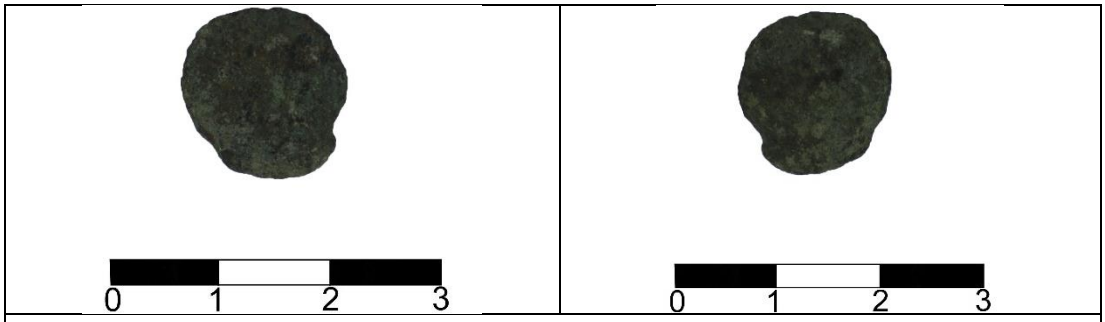

Kat.No.1
YA19.13.1.1
Uncertain Emperor
5. yüzyılın sonları.
Obv. imparator büstü r. Aşınmış
Çelenk içinde Rev. Aşınmış
11 mm, 1.24 g, 6h.

* Hüseyin K..-E. Tütüncü, "The Coin Finds From Surveys Of North Pisidia And The Excavations At Timbriada And Zindan Monastery" (Yayın Aşamasında)

KAYNAKÇA

Antik Kaynaklar

Flavius Arrianos (2005), *İskender' in Seferi*, (çev. Akderin F.), İstanbul, Alfa Yayıncılık.

Gaius Plinius Secundus, (1947), *Naturalis Historia*, (ed. Rackham H.R.), London. Harvard University Press.

Herodotos, (1991), *Herodot Tarihi,* (çev. Ökmen, M.), İstanbul, Remzi Kitabevi.

Polybios, (1954), *Historion Prote*, The Histories of Polybius. (çev. Paton W.R.), London, University of Michigan

Strabon, (1993), *Geographika: XII-XIII-XIV*, Antik Anadolu Coğrafyası, (çev. Pekman A.), İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Vitruvius, (2015), *Mimarlık Üzerine On Kitap VI-VII*, (çev. Güven S., Vanlı, Ş.), Ankara, mimarlık Vakfı Yayınları.

Xenophon, (1998), *Anabasis, Onbinlerin Dönüşü*, (çev. Gökçöl, T.), İstanbul, Sosyal Yayınları.

Modern Kaynaklar

Ağgül, S., (2019), *Pisidia Bölgesi Roma İmparatorluk Dönemi Yolları*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlamamış Yüksek Lisans Tezi), Isparta.

Akcüre A, S., (2006), *Burdur İl Tarım Mater Planı*, İl Tarım ve Kırsal Kalkınma Destek Projesi, Burdur, ss. 1-1321.

Alataş F., (2022), *Priene Antik Kenti Doğu Nekropol Şapeli*, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dali Arkeoloji Bilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa.

Suzanne, Amigues, "Le Styrax et ses Usages anqiues", Journal saws Savants 2007, ss.261-318.

Arslan, M., (2013), *Antik Eserler Işığında Pisidia'nın Doğal Kaynakları ve Ekonomik Durumu*, Konya, Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi Cilt 5, ss. 314-318.

Arslan, N., (2004), "Antiocheia (Pisidya) Kazılarında Bulunan Seramikler, *OLBA X, Mersin Üniversitesi Kilikia Arkeolojisini Araştırma Merkezi*, ss. 209-238.

Ateş, G., (2003), *Die Rote Feinkeramik von Aizanoi als lokaler Kulturträger* (Untersuchungen zum Verhältnis von lokaler roter Glanztonware und

importierter Sigillata), Ruprecht-Karls Universität (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Heidelberg.

Atik, N., (1995), *Die Keramik aus den Südthermen von Perge* (Istanbuler Mitteilungen 40), Tübingen, Wasmuth.

Aydınoğlu Ü., (2009), *Dağlık Kilikia Bölgesinde Antik Çağda Zeytin Yağı ve Şarap Üretimi: Üretimin Arkeolojik Kanıtları*, İstanbul, Ege Yayıncılık.

Berns C., (2011) *The Tomb As A Node Of Public Representation Intramural Burials in Roman İmperial Asia Minor*, 2èmes RENCONTRES D'ARCHÉOLOGIE DE L'IFÉA, ed. Oliver Henry, İstanbul, s.231-242.

Beşaltı, K.-Şahin, S., *Dağlık Kilikya Kıyılarında Bir Erken Bizans Kilisesi: Pullu Kilisesi Kazı Çalışmaları ve İlk Bulgular*, Amisos, C.5, S.5, 2018, s.360-363.

Bracke, H., (1993), *Pisidia in Helenistik Times* (334-25 BC.), Sagalassos I, First General Report on the Survey (1986-1989) and Excavations (1990-1991), Acta Archaeologica Lovaniensia Monographiae 5, ss.15-37.

Büyükkolancı, M., (1996), *Pisidia Bölgesi Tapınak Mimarisi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

Cormack, S., (1989), *A Mausoleium at Arissos in Pisidia*, Anatolian Studies, Ankara, Vol. 31-40.

Çelik A., (2017), *Beycik 'Fırıncık Mevkii' Antik Yerleşimi: Topografyası, Şehirciliği, Mimarisi*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Antalya.

Çinici, A., (2013), *Landscapes of Pednelissos: Making of an Urban Settlement Image in Ancient Pisidia*, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

Çokay-Kepçe, S.- And Recke, M., (2005), *Achaemenid Cups in Pamphylia*, The Achaemenid Impact on Local Populations and Cultures in Anatolia, 6th-4th cent. B.C., İstanbul, ss. 83-95.

Demirci, D., (2016), *Aksu Zindan Mağarası, Bazilikal Planlı ve Triconchos Apsisli Manastır Kilisesi Üzerine Bir Değerlendirme*, Isparta, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Isparta, ss. 183-214.

Duman, B., (2014), "Red Slip Pottery from Laodicea/Phrygia", *Rei Cretariae Romanae Favtorvm Acta 43*, Bonn, ss.9-18.

Duru G., (2011), *Göller Bölgesi Neolitik Yerleşmeleri Üzerine Bir Deneme*, Antalya, Aybasım/Offprint, ss.157-177.

Fırat, N., (1999), *Perge Konut Alanı Keramiği*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul.

Hayes, John, W., (1972), *Late Roman Pottery, London*, The British School at Rome.

Izdebski, A., (2013), *The Economic Expansion Of The Anatolian Countryside in Late Antiquity: The Coast Versus Inland Regions*, Late Antique Archaeology, Leiden

İşler B., (2014) "Orta Likya'daki Karabel Yerleşiminde Tarımsal Üretime Yönelik Mimari Bulgular", *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 9/10, Ankara, s. 697-714.

İnan, J., (1972), *1970 Kremna Kazısı Raporu*, Türk Arkeoloji Dergisi Sayı. XIX-II, ss.51-102.

Kılıç, N., (2019), *Sura (Soura) Antik Kenti Bizans Dönemi Dini Mimarisi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.

Koch, G., (2007), *Erken Hristiyanlık Sanatı*, çev., Aydın, A., Arkeoloji ve Sanat Tarihi Yayınları, İstanbul.

Köker H.-Tütüncü E., *The Coin Finds From Surveys Of North Pisidia And The Excavations At Timbriada And Zindan Monastery* (Yayın Aşamasında)

Laflı, E., (2000), "Sagalassos Table and Common Wares Seleukeia Sidera in Pisidia (Southwestern Turkey) A Preliminary Report", *Rei Cretariae Romanae Favtorvm Acta 36*, Abingdon, ss. 43-47.

Lanckoroński, K, (2015), *Pamphylia ve Pisidia Kentleri II.*, çev. Bulgurlu Gün, S., Antalya, Suna İnan-Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü.

Levick, B, (1967), *Roman Colonies in Southern Asia Minor*, London, Oxford University Press.

Magie, D., (1950), *Roman Rule in Asia Minor*, to the end of the Third Century after Christ I", New Jersey, Princeton University Press.

Metin, H., (2020), *Rural Settlement Organization in the Central Pisidia in Ligt of Karadiğin Hill (Southwest Turkey)*, Mediterranean Archaeology and Archaeometry, Vol.20, No.2.

Mitchell, S.- Waelkens M., (1988), *Cremna and Sagalassos 1987*, Anatolian Studies, Vol. 38, ss. 53-65.

Mitchell, S.-Owens E.-Waelkens M., (1988), *Ariassos And Sagalassos*, Anatolian Studies, Vol.39, ss. 61-77.

Mitchell, S., (1989-1990), *Archaeology in Asia Minor 1985-89*, Archaeological Reports, ss. 83-131.

Mitchell, S., (1991), *Ariassos 1990*, Anatolian Studies, Vol. 41, ss. 159-172.

Mitchell, S., (1991), *The Hellenization of Pisidia*, Mediterranean Archaeology 4, ss. 119-145.

Mitchell S., (1996), *Geç Roma Anadolu'sunda Klasik Dönem Kent ve Yerleşmelerinin Gelişimi*, Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme, İstanbul, İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları.

Mitchell, S., (1995), *Cremna in Pisidia: an Ancient City in Peace and in War*, London, The Classical Press of Wales.

Mörel A., (2019), *Seleukeia Sidera'da Tarımsal Üretimin Arkeolojik Kanıtları,* Pisidia ve Yakın çevresinde Üretim, ticaret ve ekonomi, Uluslararası Sempozyum Bildirileri Pisidia Araştırmaları II, 31 Ekim-03 Kasım 2018, (Ed. Mörel A., vd.), Isparta, Adım Matbaacılık, Isparta, 2019, ss. 50-69.

Mörel A., (2016), *Dağlık Kilikia Bölgesinde Özköy Antik Yerleşimi: Arkeolojik Buluntular, Bölgesel Yerleşim Düzenlemesi ve Tarımsal Organizasyon Açısından İncelenmesi*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin.

Okdemir, O., (2015), *Kuzey Pisidia Bölgesi'nde Askeri Yerleşime Bir Örnek: Kapıkaya*, Isparta, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Özcan, A, (2008), *Pisidia Bölgesi'nde Roma İmparatorluğu'nun Yapı Propagandası ve Politikası*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Özcan, F.-Taş, T.- Yayan, E. (2017), *2015 Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması*, Araştırma Sonuçları Toplantısı, Cilt. 2, Sayı 34, ss. 358-381.

Özcan, F., vd., (2019), *Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2018,* ANMED Anadolu Akdeniz Arkeoloji Haberleri, ss. 153-155.

Özcan. F., vd., (2022), *Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2019- 2020,* Ankara,2019-2020 Yüzey Araştırmaları Cilt I., ss. 437-450.

Özden, Gerçeker G. S., (2020) *A Typological Assessment on the Examples of Eastern Sigillata D and Late Roma D Koinai from Perge-Lot 159*, Pisidia ve Yakın Çevresinde Üretim, Ticaret ve Ekononomi, Uluslararası Sempozyum Bildirileri Pisidia Araştırmaları II, 31 Ekim-03 Kasım 2018, (Ed. Mörel A., vd.), Isparta, Adım Matbaacılık, ss. 305-319.

Özden, S., (2007), *Pisidia Bölgesi'nde Yunan ve Roma Dönemleri' ne ait Kültür Varlıkları*, TAY 7 (Türkiye Arkeolojik Yerleşmeleri), Yunan-Roma Dönemi/Pisidia-Karia Bölgeleri, İstanbul, Ege Yayınları, ss. 1-15.

Özdoğan, M., Başgelen N., (2007), *Türkiye'de Neolitik Dönem*, İstanbul, Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Özhanlı, M., (2014), *Pisidia Antiokheiası Kazısı 2013*, ANMED Anadolu Akdeniz Arkeoloji Haberleri, ss. 14-16.

Özhanlı, M., (2015), *Pisidia Antiokheia Kazısı 2014*, ANMED Anadolu Akdeniz Arkeoloji Haberleri, ss. 3-5.

Özsait, M., (1980), *İlkçağ Tarihinde Pisidya, Başlangıçtan Büyük İskender Devrinin Sonuna Kadar*, İÜEF Yayınları, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul.

Özsait, M., (1985), *Hellenistik ve Roma Devrinde Pisidia Tarihi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Edebiyat Fakültesi Matbaası, İstanbul.

Poblome, J., (1999), *Sagalassos Red Slip Ware. Typology and Chronology*, Ed. M. Waelkens, Brepols, Belgium.

Ramsay, W. Mitchell, (1996), *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası*, çev. Pektaş, M., M.E. B. Yayınları, İstanbul.

Robinson, T, H., (2002), *City and Country in Pisidia from classical Antiquity to the Middle Ages: Ariassos, Sia and their Territories*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Oxford Üniversitesi, Oxford.

Rotroff Susan I., (1997), *Hellenistic Pottery Athenian and Imported Wheelmade Tabile Ware and Related Material*, The American School Of Classical Studies At Athens Princeton, New Jersey, 1997

Sevin, V., (2016), *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası 1*, Türk Tarihi Kurumu, Ankara.

Stephen Mitchell and Marc Waelkens, (1987), "Sagalassus and Cremna 1986", Anatolian Studies, Vol. 37.

Şimşek M., (2021), *Sandalion 2017-2018 Yılları Yüzey Araştırması Seramik Buluntuları*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Anabilim Dalı, Isparta.

Talloen P.-Poblome, J., (2019) "The Age of Specialization. Dionysus and the Production of Wine in Late Antiquity: A View from Sagalassos (Sw Turkey)", OLBA XXVII, ss. 413-442.

Temurçin, K., (2004), *Isparta İli Ekonomik Coğrafyası*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, Beşerî ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalı Ankara.

Thür, H. – Rathmayr, E., (2014), *Hanghaus 2 in Ephesos Die Wohneinheit 6 Baubefund, Ausstattung, Funde*, Band VIII/9, Wien, Das Österreichische Archäologische Institut in Wien.

Tosunlar M. Bahadır, vd., (2019) *Knidos B Kilisesi'nde Bulunan Emevîler Dönemi Kitabeleri ile Liman Caddesi'nde Bulunan Heroon Yapısının Tahribatsız Yöntemlerle Analizi*, 35. Arkeometri Sonuçları Toplantısı, Diyarbakır.

Uygun, Ç., (2011), *Patara IV.2 Tepecik Kırmızı Astarlı Seramikleri, İÖ 2.yy-İS 4.yy*, İstanbul, Ege Yayınları.

Vandeput, L., -Köse, V., (2002), *Pisidia Survey Project: "Melli" 2000*, Anatolian Studies, Vol. 52, ss. 150-160.

Vandeput, L.-Mitchell, S., (2013), *Sagalassos and The Pisidia Survey Project: In Search of Pisidia's History,Exampli Gratia*, Belgium,Leuven University Press, ss.97-118.

Vandeput, L., vd., (2001), *Pisidia Survey Project: 'Melli' 1999*, 18. Araştırma Sonuçları Toplantısı Cilt I, ss. 259-265.

Yurtsever, A. (2021). *Side gymnasiumu (M Yapısı). Mimari araştırmalar ve araştırmaların sonuçları*, Ege Yayınları, İstanbul.

Yayan, E., (2020), *Kapıkaya'daki Antik Kent'in Doğu Yerleşim Alanı*, Isparta, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Waelkens, M.-Poblome, J. (ed.), (1997), *Report on the Survey and Excavations Campaigns of 1994 and 1995 (Sagalassos IV)*, Leuven University Press.

Waelkens, M., vd., (1998), *The Northwest Heroon at Sagalassos*, Sagalassos V Report on the Survey and Excavations Campaings of 1996 and 1997, ss. 577-580.

Waelkens, M., vd., (2011), *Sagalassos 2010 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları*, İstanbul, 33. Kazı Sonuçları Toplantısı III Cilt, ss. 247-248.

GRAFİKLER

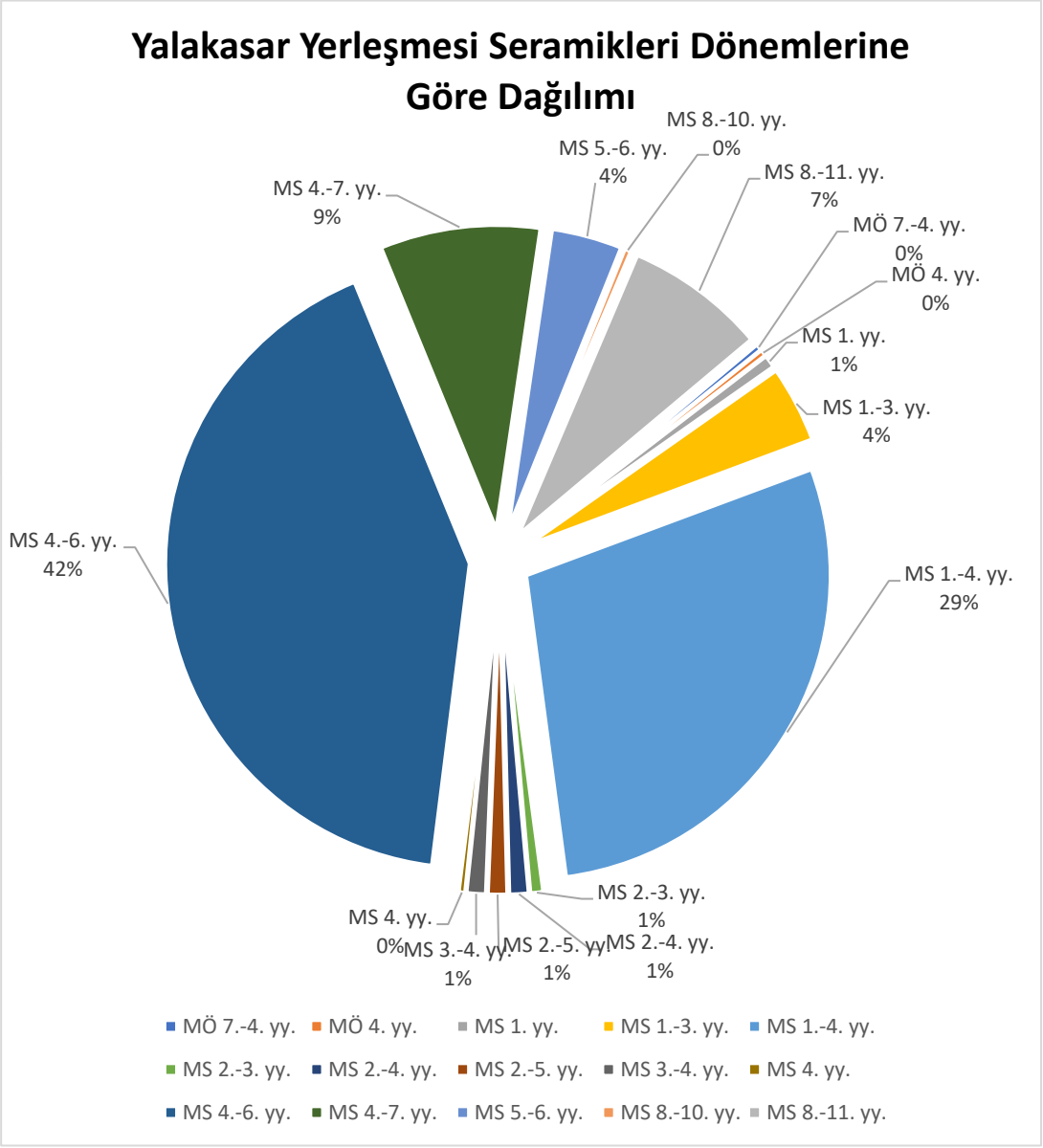

Grafik 1. Yalakasar Seramik Grafiği

HARİTALAR

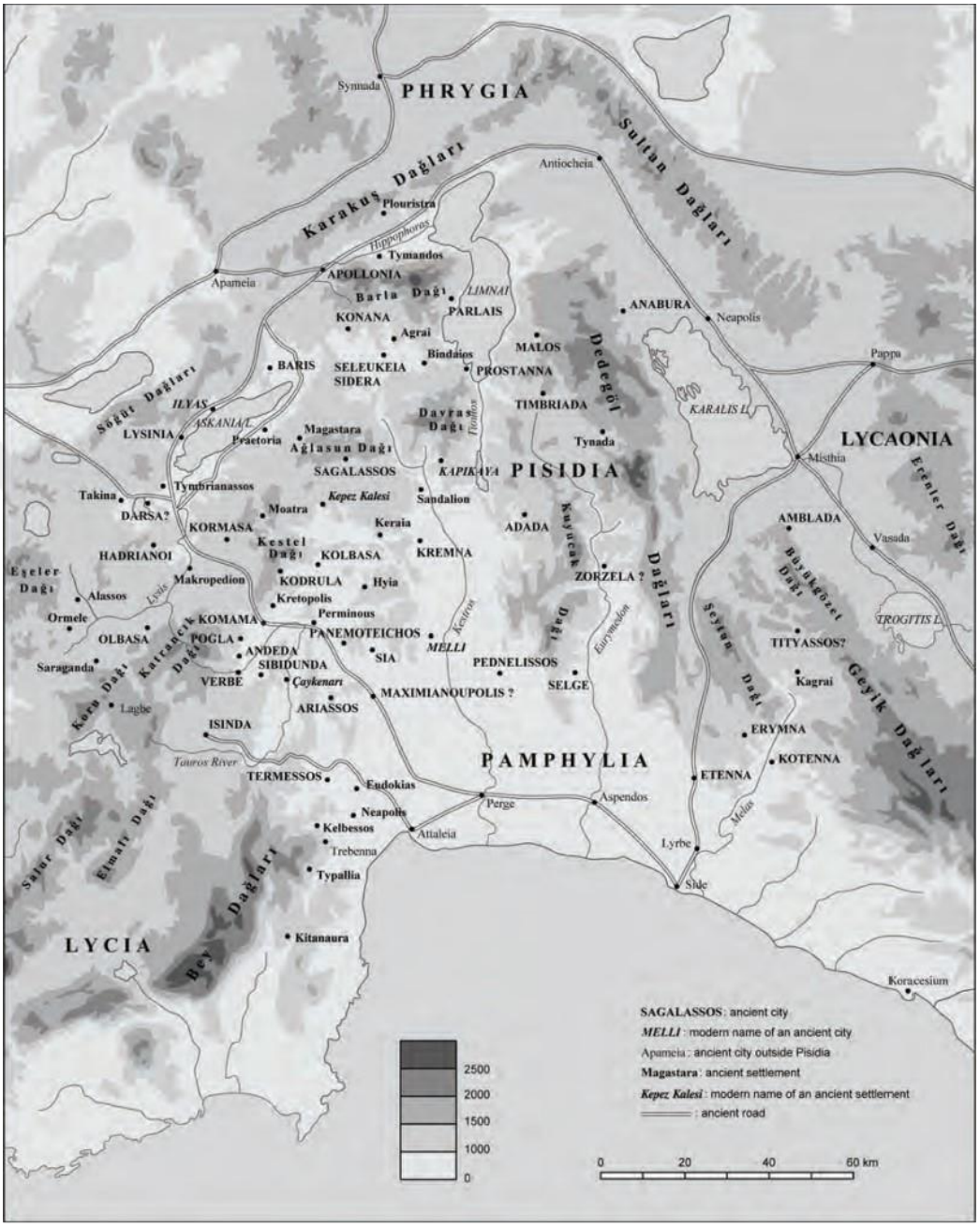

Harita 1. Pisidia Bölgesi Antik Dönem Haritası. (Peter Talloen, Cult in Pisidia Religious Practice in Soutwestern Asia Minor form Alexander the Great until the Rise of Christianity, Leuven, 2015, map. 1)

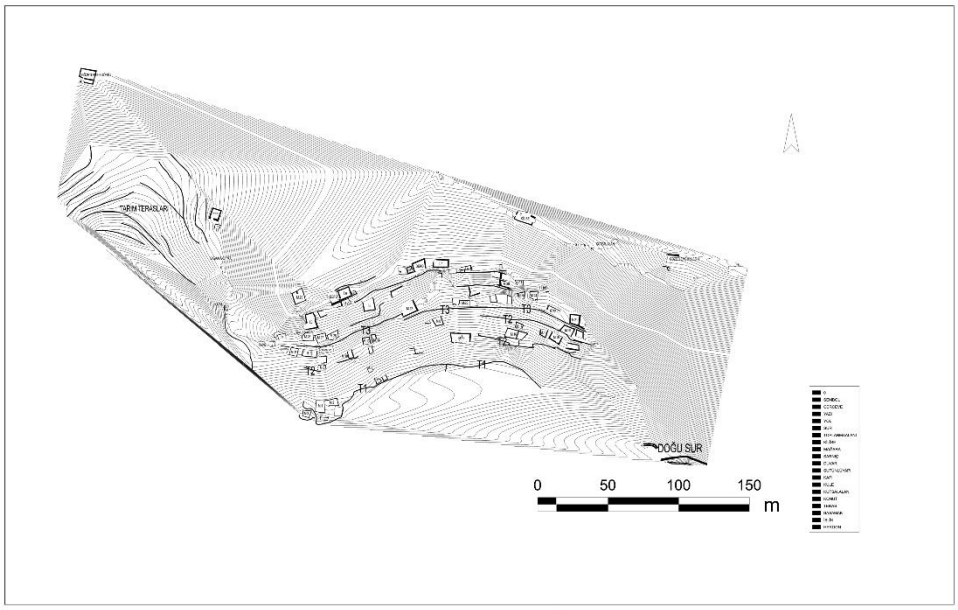

Harita 2. Yalakasar Antik Yerleşimi Kent Haritası, çiz. Mehmet Tekin

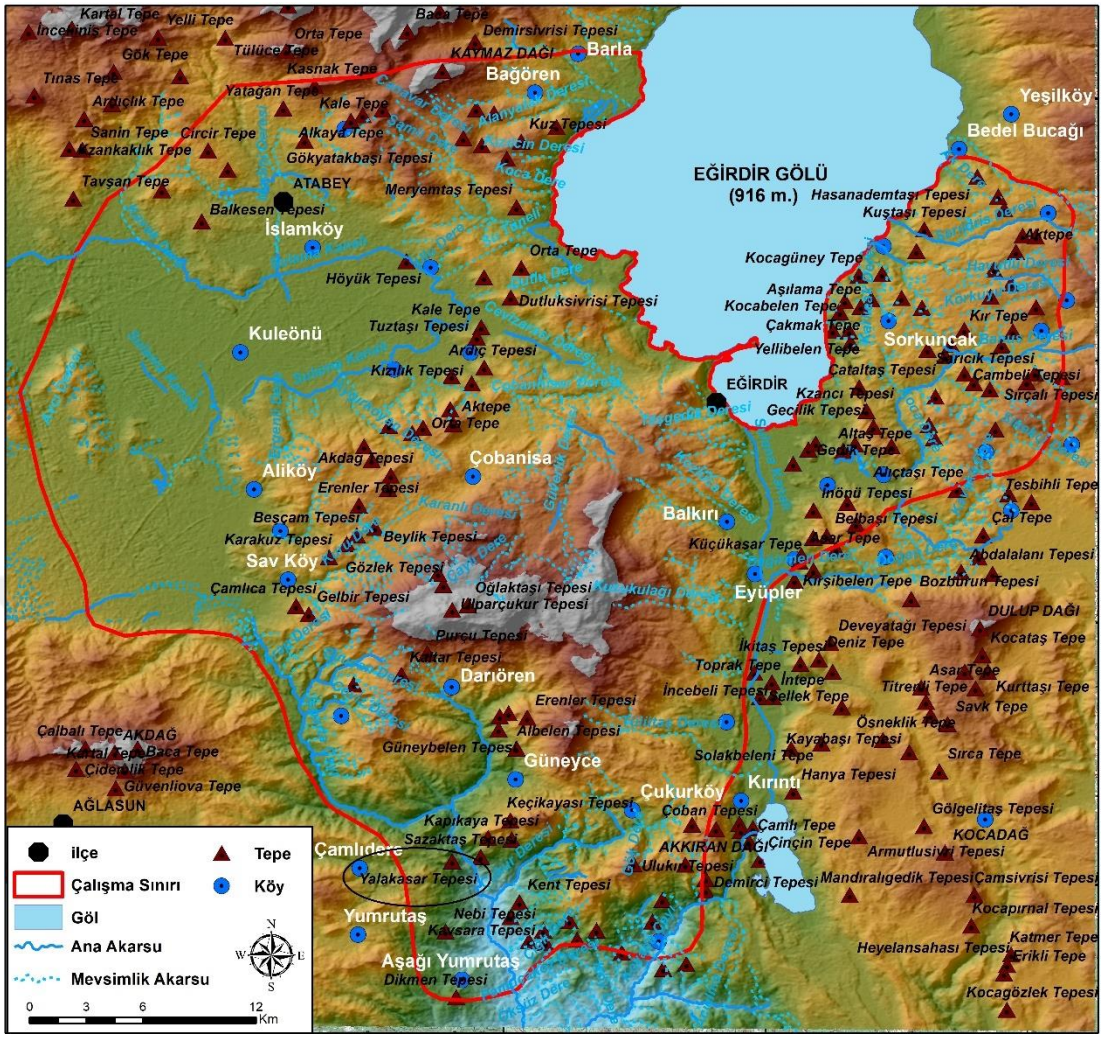

Harita 3. Yalakasar Lokasyon Haritası (KPYA Arşiv)

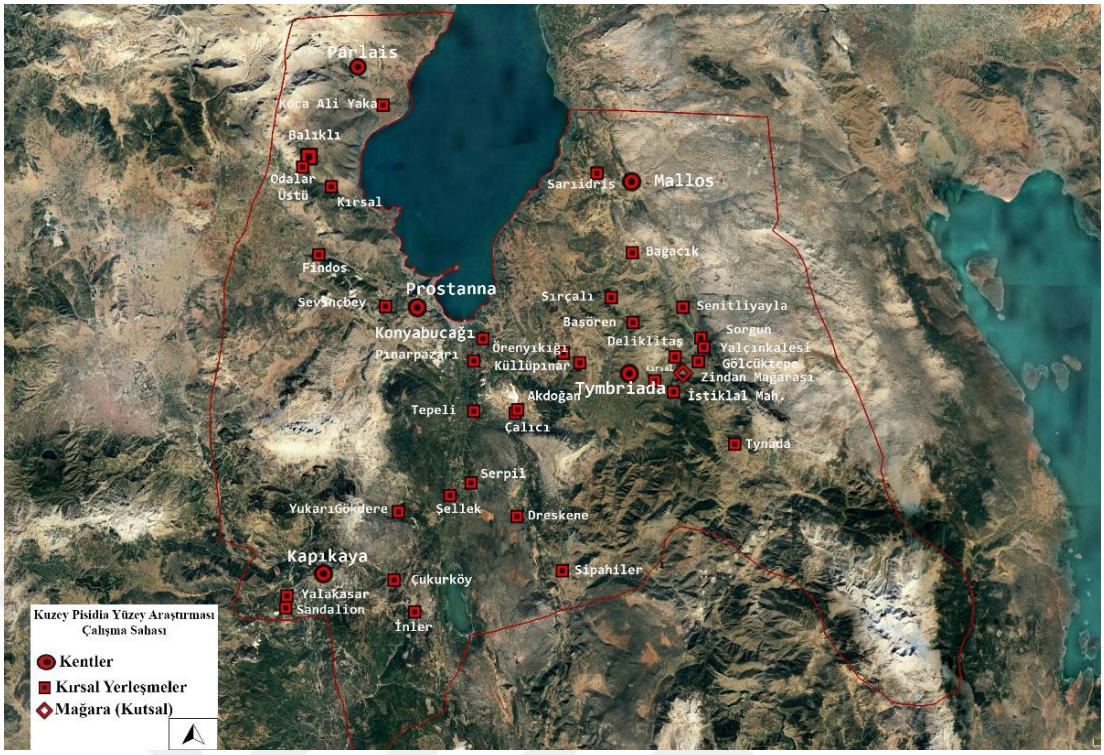

Harita 4. Alanlar Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması'nı kapsamaktadır (Münevver Şimşek tarafından hazırlanmıştır.)

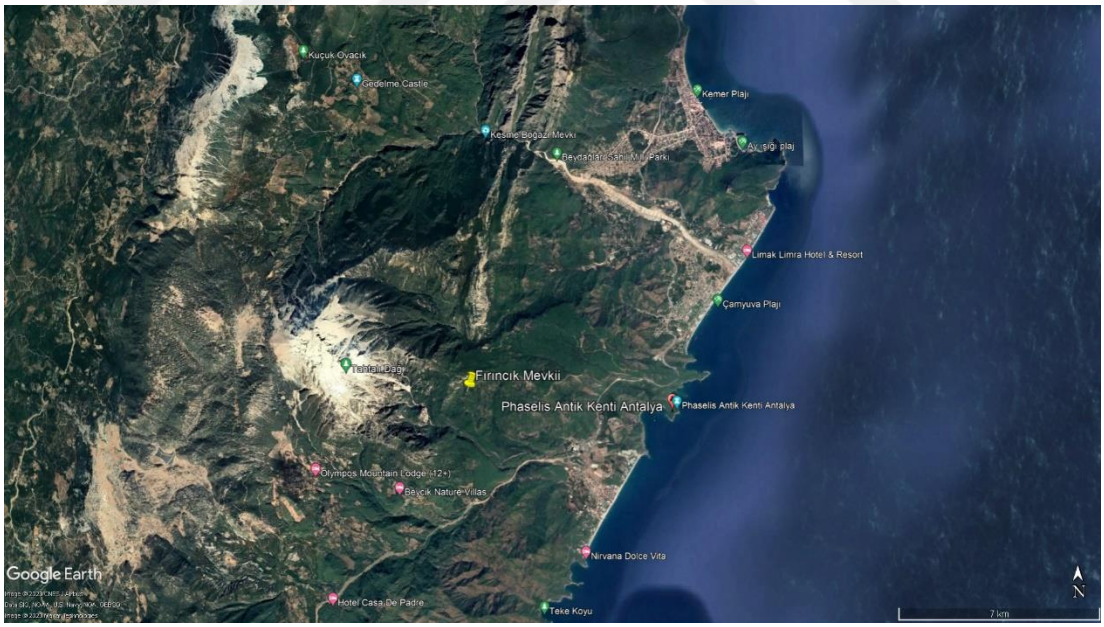

Harita 5. Fırıncık Mevkii Lokasyon Haritası (Google Eart Kullanılarak Oluşturulmuştur.)

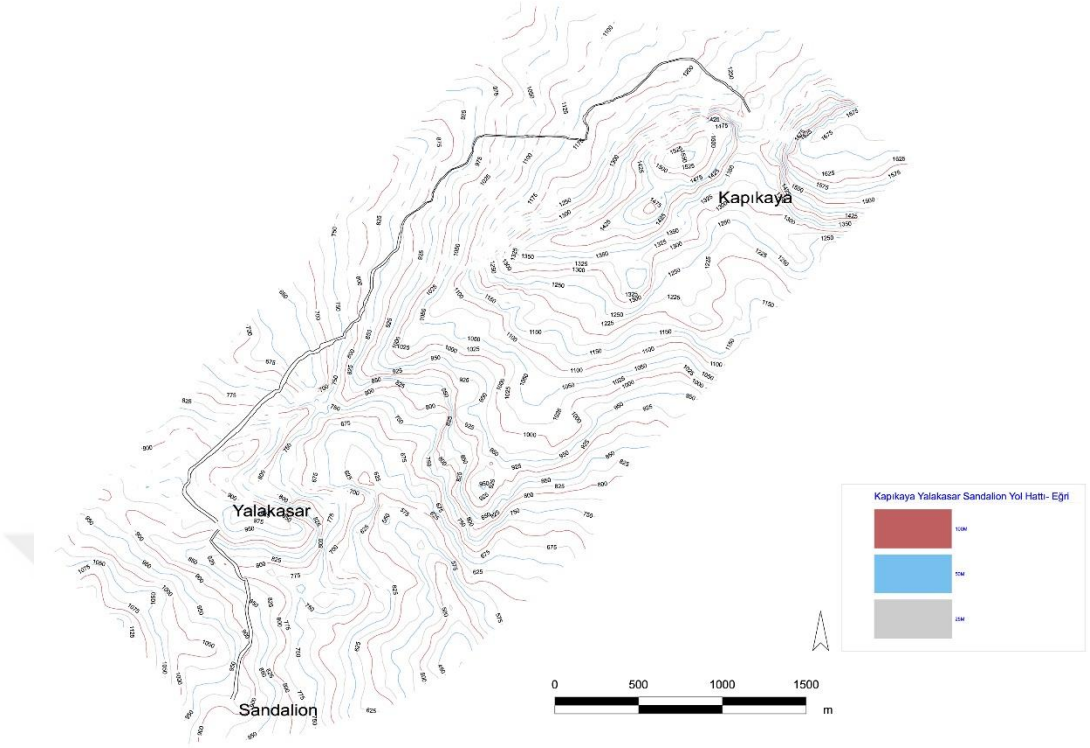

Harita 6. Yalakasar-Kapıkaya-Sandalion Yol Haritası (çiz. Mehmet Tekin, Ayşe Süzmen)

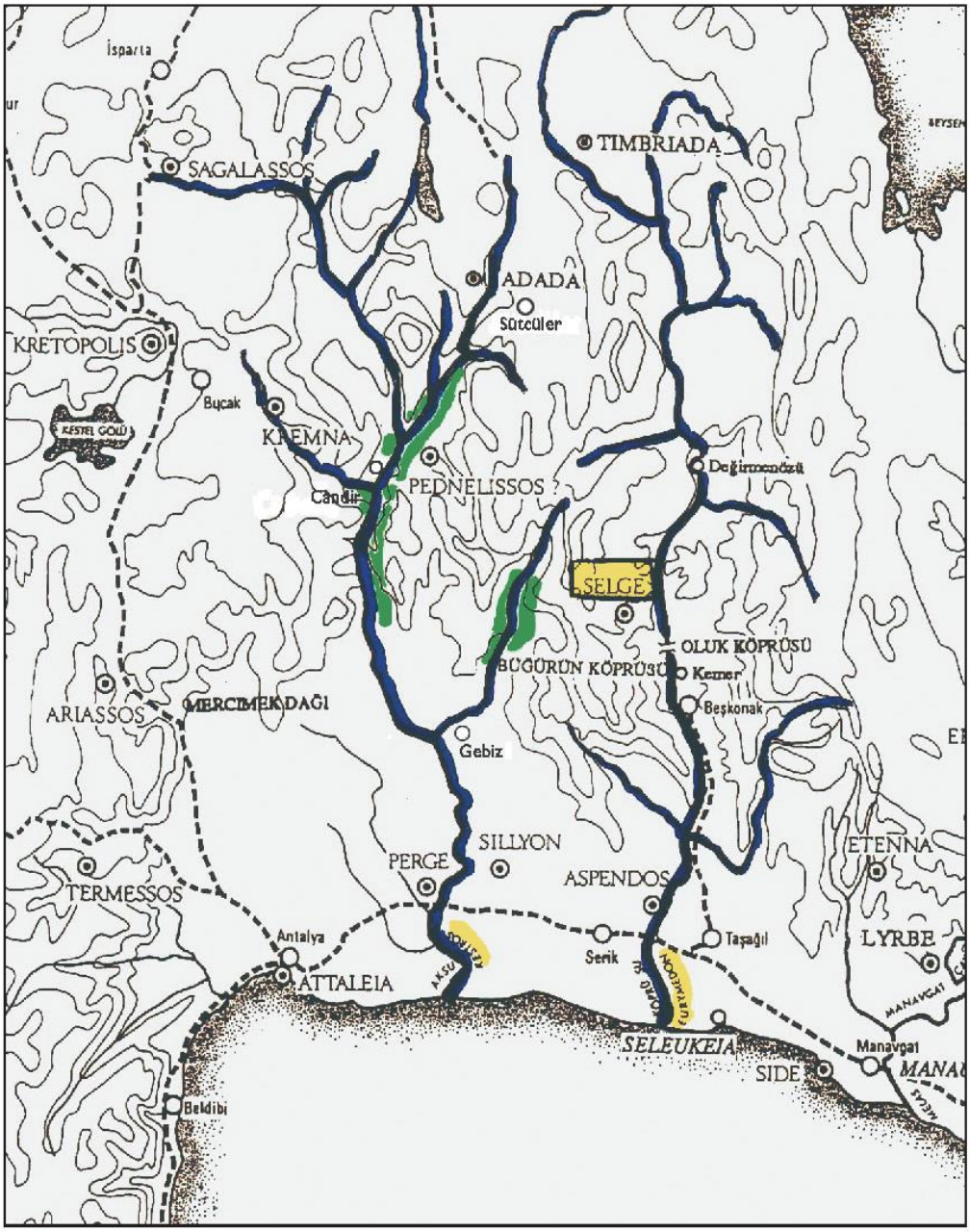

Harita 7. Styraks Bitkisi Dağılım Haritası (Madame Suzanne Amigues, Le styrax et ses usages antiques, 1991, fig.15)

PLANLAR

Plan 1. Yalakasar Antik Yerleşim Sahası Konut Planları, çiz. Mehmet Tekin

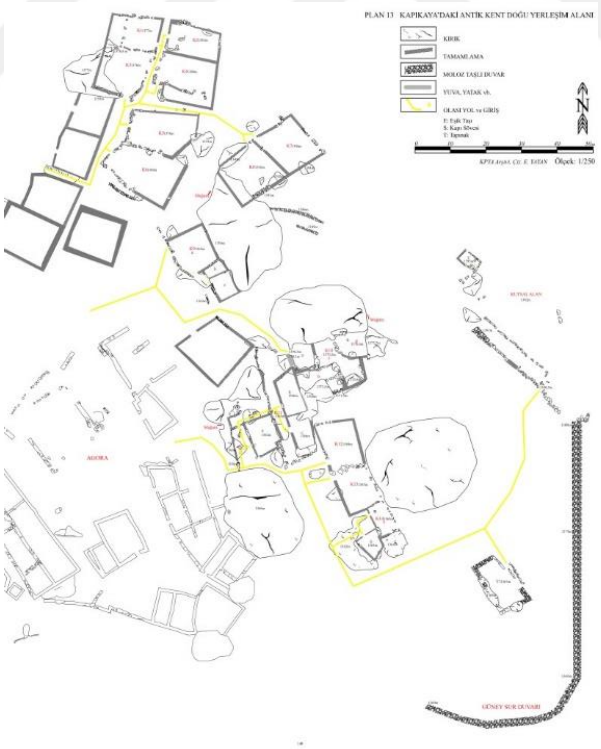

Plan 2. Kapıkaya Antik Kenti Doğu Yerleşim Sahası Konut Planları Çiz. Eser Yayan, (Yayan, Kapıkaya'daki Antik Kent'in Doğu Yerleşim Alanı, Plan: 13)

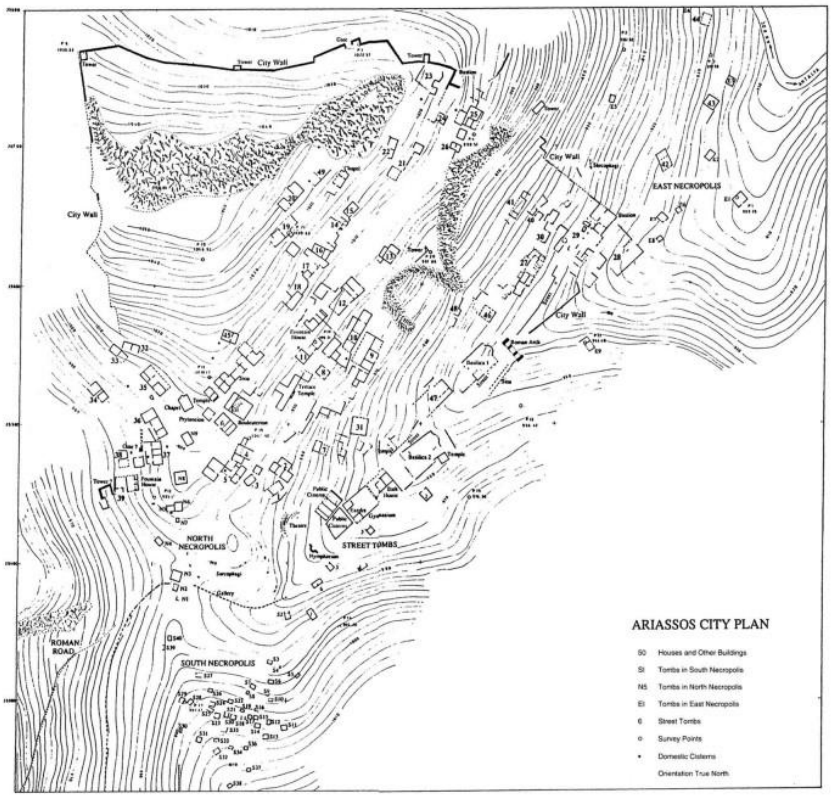

Plan 3. Ariassos Kent Planı, (Sarah H. Cormack, "The Roman-Period Necropolis of Ariassos, Pisidia", Anatolian Studies, 1996, v.46, fig.1)

Plan 4. Pednelissos Kent Planı, (Çinici, "Landscapes of Pednelissos: Making of an Urban Settlement Image in Ancient Pisidian", plan 1)

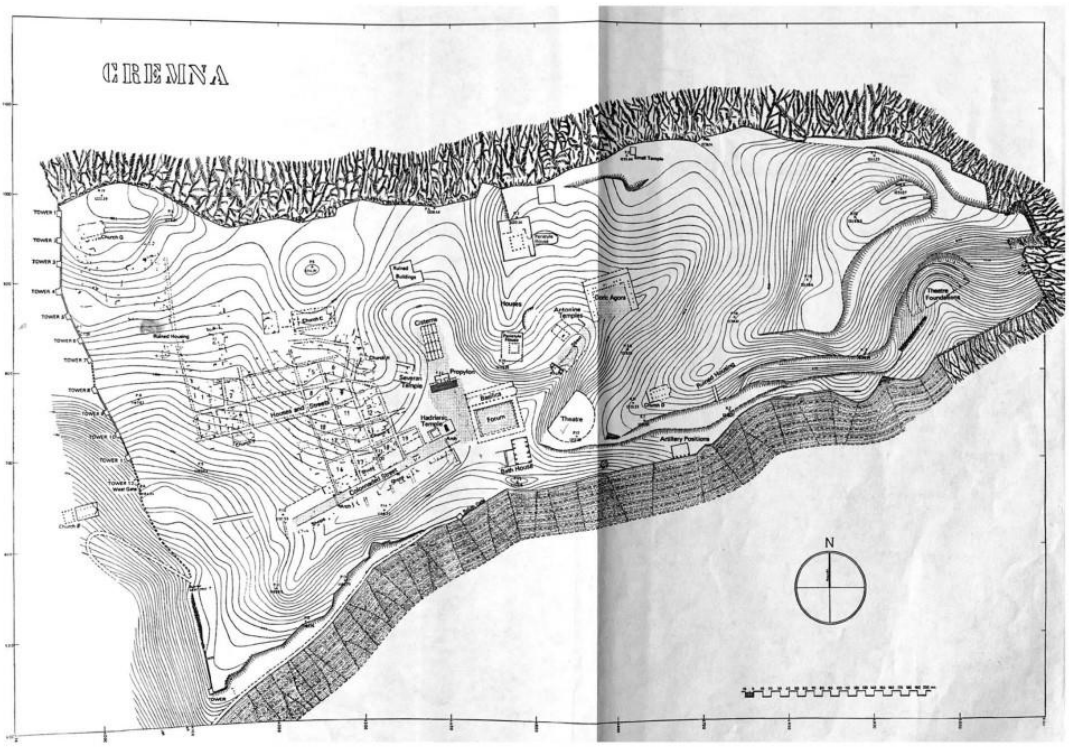

Plan 5. Kremna Kent Planı, (Mitchell, 1995, fig.4)

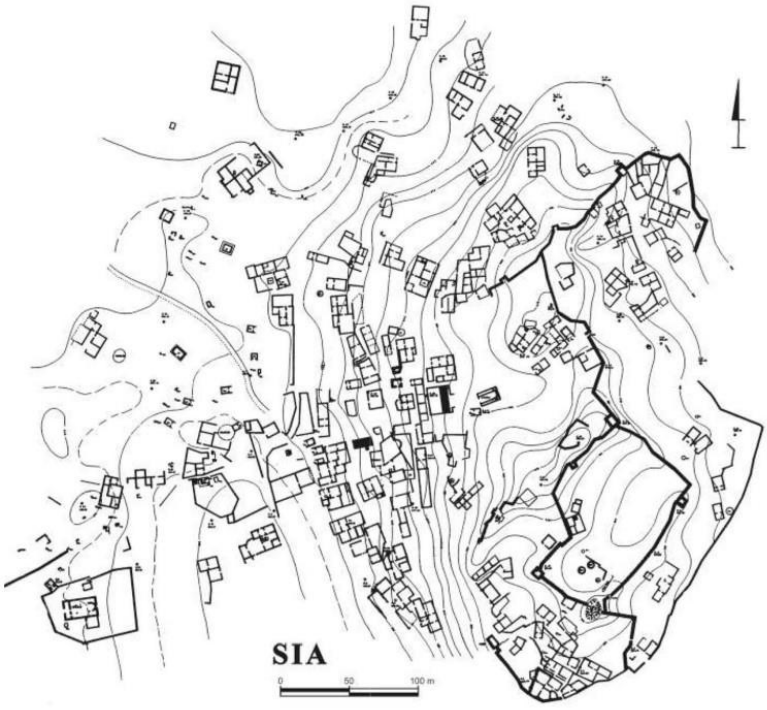

Plan 6. Sia Yerleşim Planı, (Mitchell-Vandeput, "Sagalassos and the Pisidia In Survey Search of Pisidia's History", Exampli Gratia, 2013, fig.3)

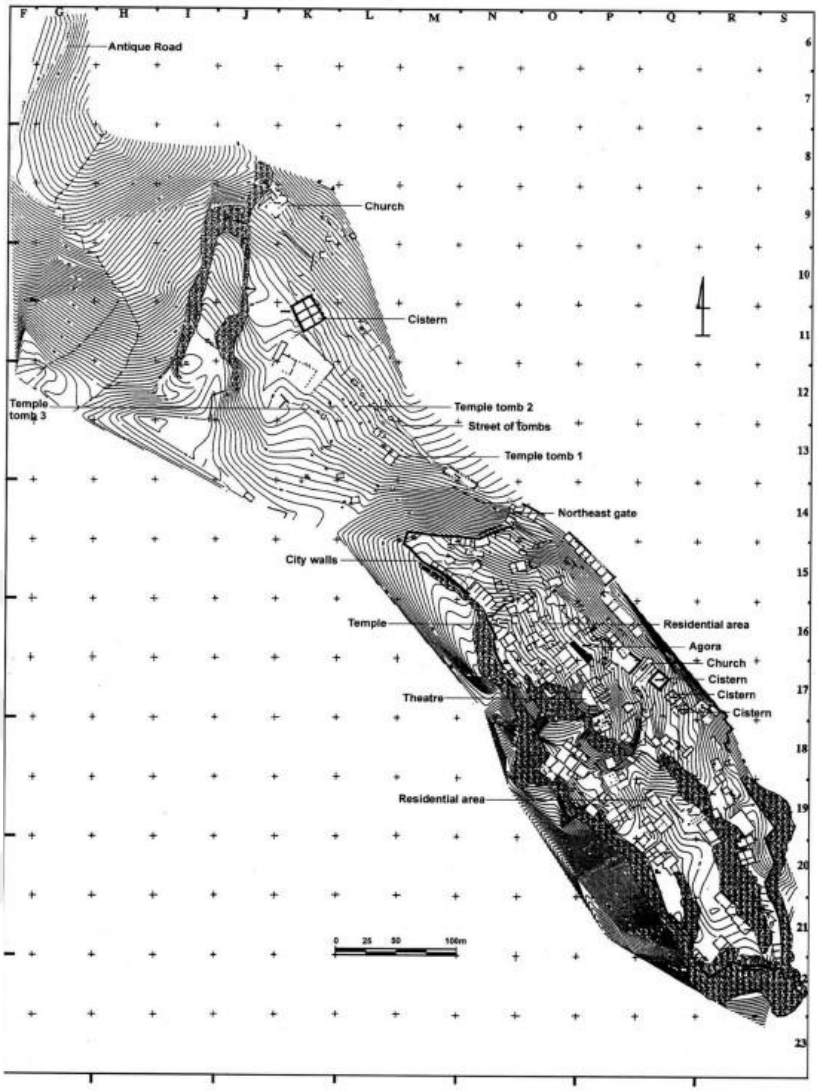

Plan 7. Melli Plan, (Vandeput-Köse, "The 1999 Pisidia at Survey Melli", fig.1)

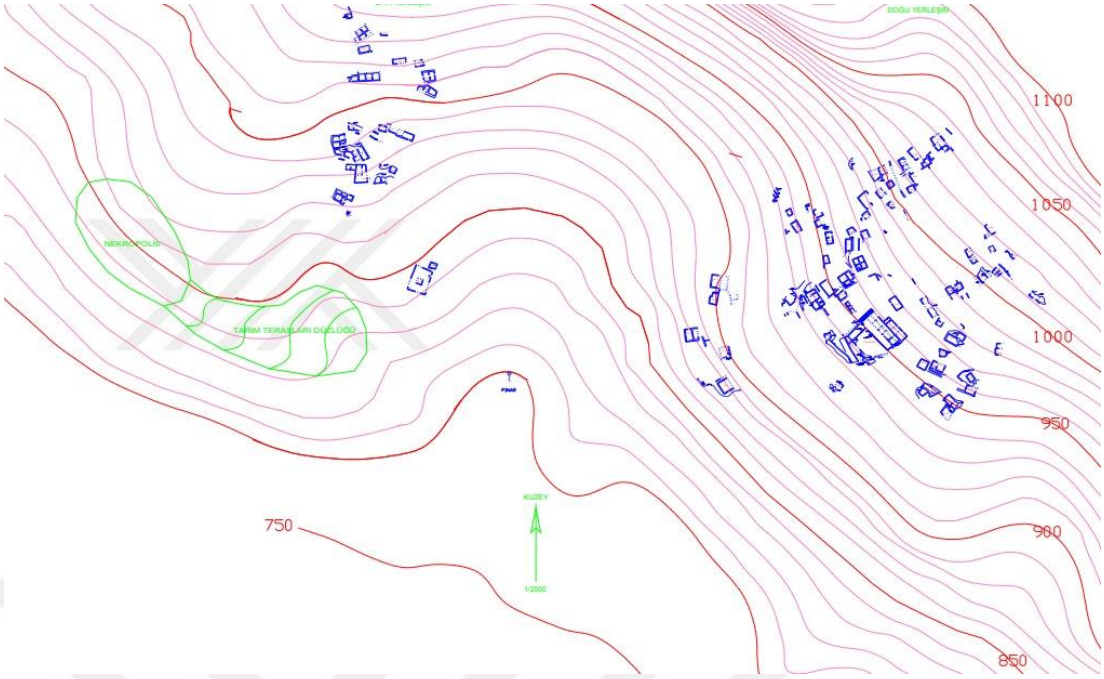

Plan 8. Fırıncık Mevkii Yerleşim Planı (Ahmet Çelik, Beycik 'Fırıncık Mevkii' Antik Yerleşimi: Topografyası, Şehirciliği, Mimarisi, Plan-1)

LEVHALAR

LEVHA

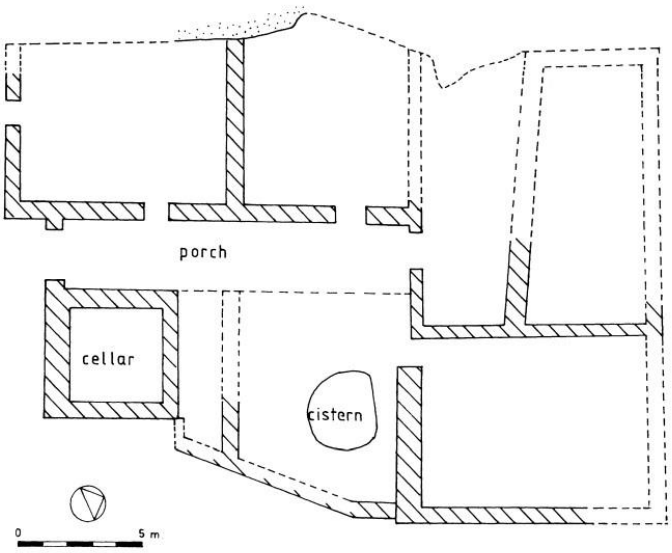

Levha 1. Ariassos Antik Kenti Hellenistik Dönem "L" şeklinde Konut Mimari Çizimi, Çiz. A. Schulz, S. Mitchell. (Mitchell, "Ariassos 1990", Anatolian Studies, 1991, V. 41, Fig.6)

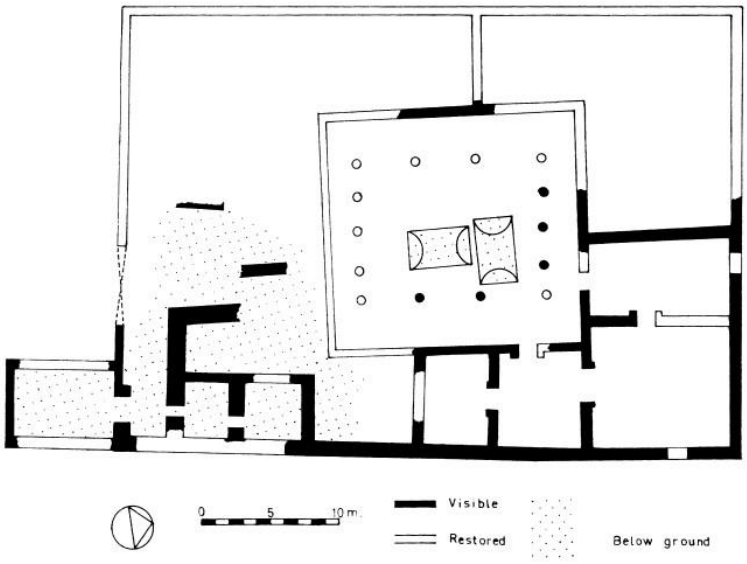

Levha 2. Ariassos Antik Kenti Roma Dönemi Peristyl Konut Mimarisi, Çiz. S. Mitchell, (Mitchell, "*Ariassos 1990*", Anatolian Studies, 1991, V. 41, Fig.9).

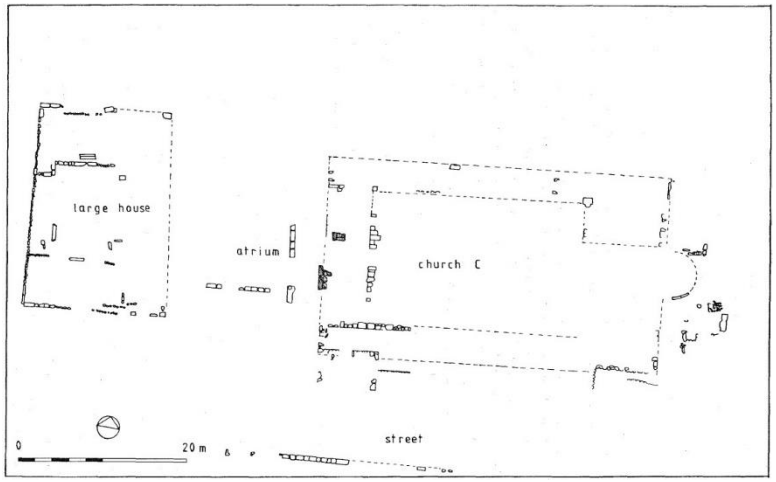

Levha 3. Kremna Antik Kenti, Kilise C'nin Batısındaki Ev 2 Plan, (Stephen Mitchell, *Cremna in Pisidia: an Ancient City in Peace and in War*, Fig. 43).

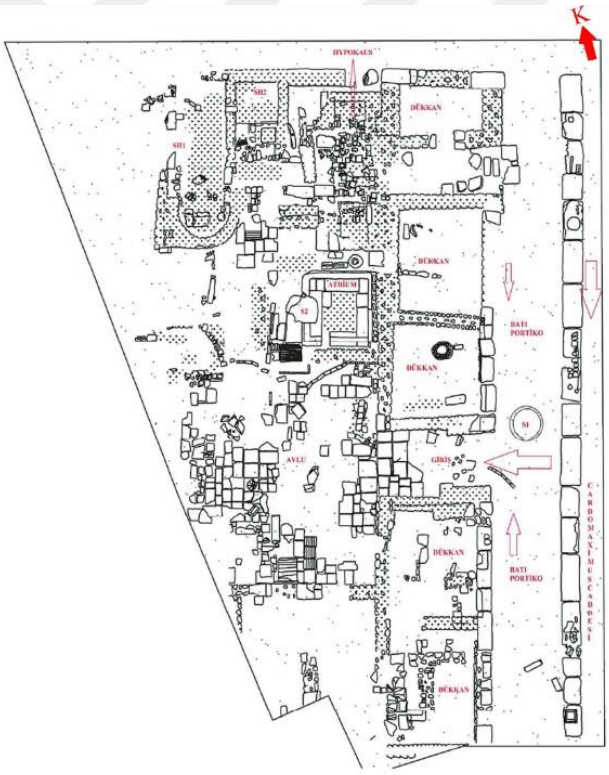

Levha 4. Pisidia Antiocheiası Cardo Maximus, Atriumlu ev Planı, (Özhanlı, "Pisidia Antiokheia Kazısı 2013", plan 1).

Levha 5. Ana kayaya Oyulmuş Basamaklar (KPYA Arşiv)

Levha 6. Yazyurdu Tepe, Taş Ocağı

Levha 7. Batı Tarım Terasları (KPYA Arşiv)

Levha 8. Batı Tarım Terasları (KPYA Arşiv)

Levha 9. Heroon (KPYA Arşiv)

Levha 10. İşlik 1 (KPYA Arşiv)

Levha 11. Giriş Kapıları Dron Çekimi (KPYA Arşiv)

Levha 12. Ana Giriş Kapısı Detay (KPYA Arşiv)

Levha 13. Ana Giriş Kapısı Detay (KPYA Arşiv)

Levha 14. Basamaklı Yol Ağı (KPYA Arşiv)

Levha 15. Basamaklı Yol Ağı, Drenaj Kanalı (KPYA Arşiv)

Levha 16. Gözetleme Kulesi 1 ya da Katapult Alanı (KPYA Arşiv)

Levha 17. Yerleşim Sahasını İkiye ayıran Ana Teras Hattı (KPYA Arşiv)

Levha 18. Teras 3 Duvar Hattı Detay (KPYA Arşiv)

Levha 19. Yerleşim Sahasını sınırlandıran Teras Hattı (KPYA Arşiv)

Levha 20. Yalakasar Yerleşimi, Doğu Sur (KPYA Arşiv)

Levha 21. Kapıkaya AS15 Duvarı, (Okdemir, 2015, Res.71)

Levha 22. Kuzeybatı Sur Hattı (KPYA Arşiv)

Levha 23. Ezme Teknesi (KPYA Arşiv)

Levha 24. Değirmen Taşı (KPYA Arşiv)

Levha 25. Sandalion İşlik 4 (KPYA Arşiv)

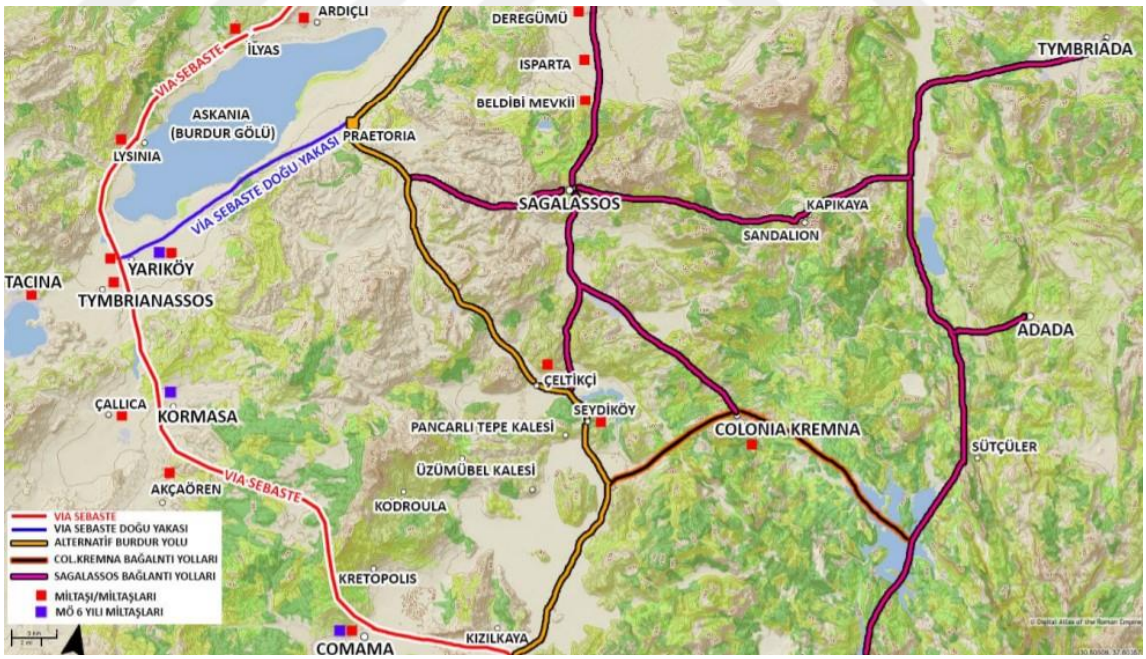

Levha 26. Orta Pisidia Sagalassos Adada Yol Ağı, (Ağgül S. "*Pısıdıa Bölgesi Roma İmparatorluk Dönemi Yolları*" Fig. 46)

Levha 27. Melli Antik Kenti Konut Örneği (L. Vandeput and V. Köse, "T*he 1999 Pisidia Survey at Melli*" fig. 9)

Levha 28. Yapı Örneği (KPYA Arşiv)

Levha 29. Mahya Örneği (KPYA Arşiv)

Levha 30. Ana Yol Ağı, Teras 3 (KPYA Arşiv)

Levha 31. Basamaklı Yol Ağı (KPYA Arşiv)

Levha 32. Doğu Tepesi Kutsal Alan (KPYA Arşiv)

Levha 33. Kilise (KPYA Arşiv)

Levha 34. Pisidia Kalkanlı Blok (KPYA Arşiv)

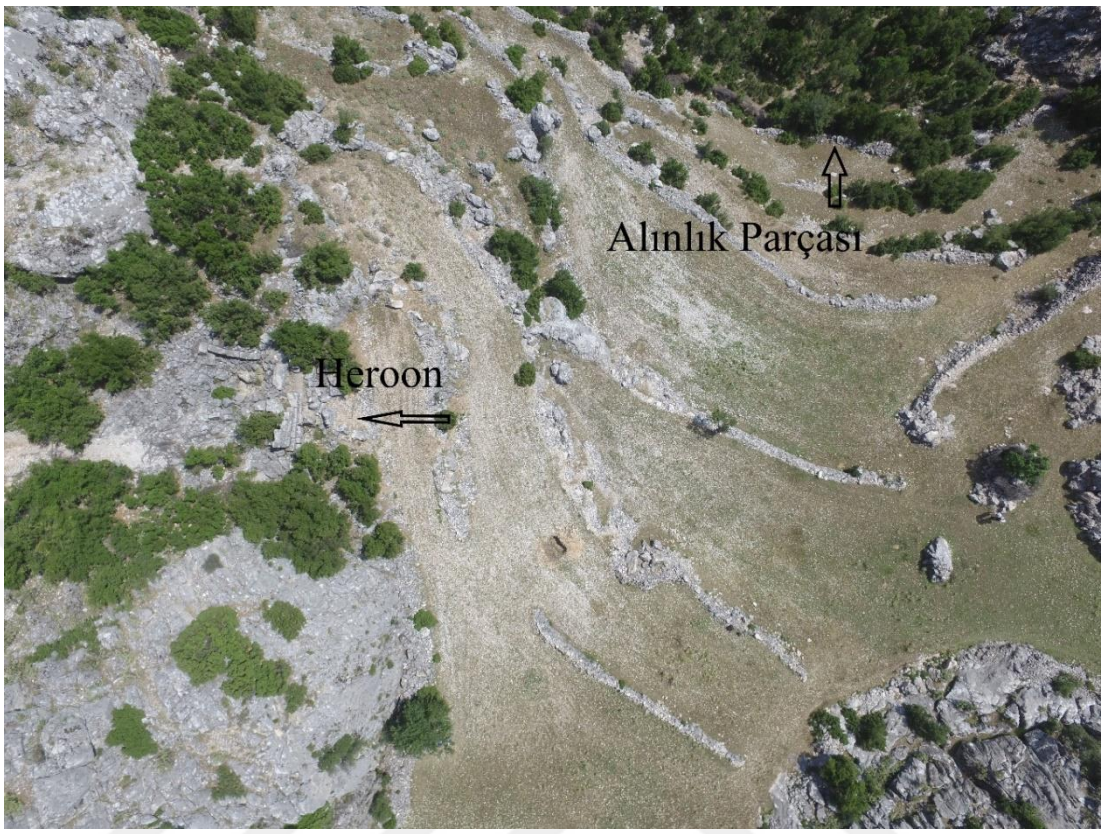

Levha 35. Taşınan Pisidia Kalkanlı Blok (KPYA Arşiv)

Levha 36. Heroon, Blok Parçası (KPYA Arşiv)

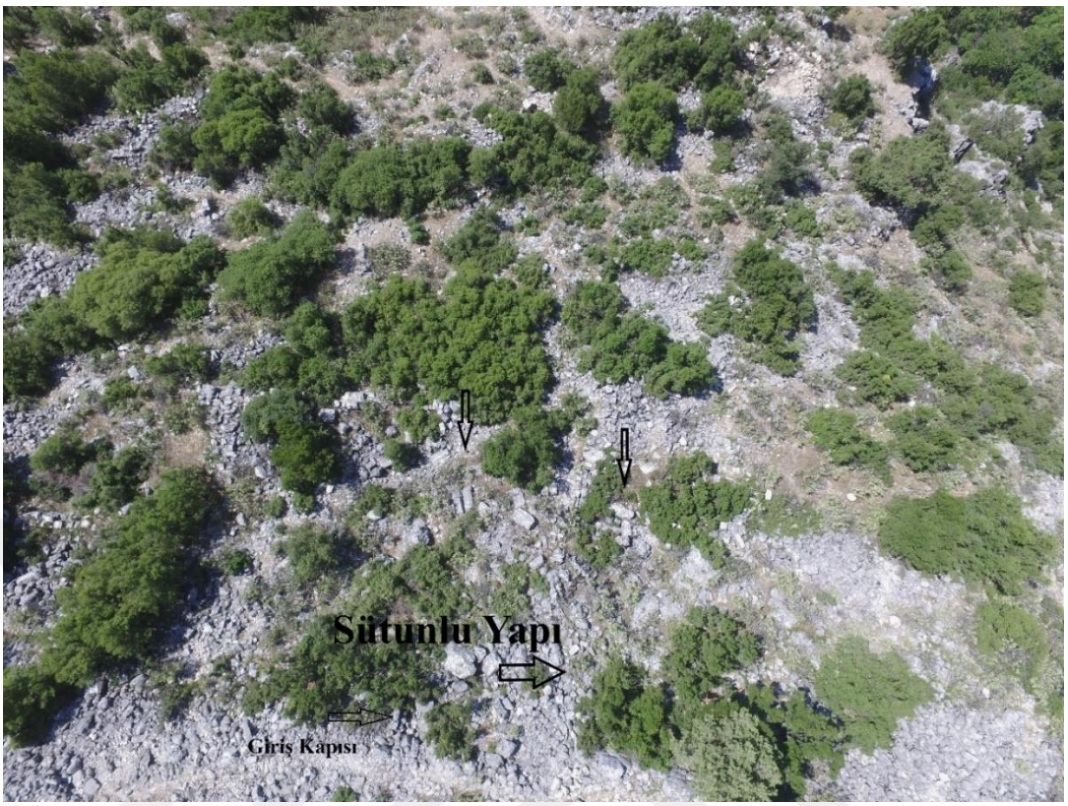

Levha 37. Sütunlu Yapı, Etrafa dağılmış Sütunlar (KPYA Arşiv)

Levha 38. Sütunlu Yapı, Sütun Detay (KPYA Arşiv)

Levha 39. Sarnıç (KPYA Arşiv)

Levha 40. Kilise, Nef Giriş Detay (KPYA Arşiv)

Levha 41. Kilise, Apsis Detay (KPYA Arşiv)

Levha 42. Gözetleme Kulesi 1 (KPYA Arşiv)

Levha 43. Gözetleme Kulesi 2 (KPYA Arşiv)

Levha 44. İşlik 2, Mekanizma Yuvası Detay (KPYA Arşiv)

Levha 45. İşlik 2, Biriktirme Havuzu Detay (KPYA Arşiv)

Levha 46. Biriktirme Havuzu Detay (KPYA Arşiv)

Levha 47. Pres Yuvası Detay (KPYA Arşiv)

Levha 48. Konut-1'e ait Mekânlar (KPYA Arşiv)

Levha 49. Teras 1, Mekân 1 (KPYA Arşiv)

Levha 50. Teras 1, Mekân 2 (KPYA Arşiv)

Levha 51. Teras 1, Mekân 3 (KPYA Arşiv)

Levha 52. Teras 1, Mekân 4, Konut 2 (KPYA Arşiv)

Levha 53. Teras 1, Mekân 5, Konut 3 (KPYA Arşiv)

Levha 54. Teras 1, Mekân 6, Konut 4 (KPYA Arşiv)

Levha 55. Teras 1, Mekân 7, Konut 4 (KPYA Arşiv)

Levha 56. Teras 1, Mekân 8, Konut 6 (KPYA Arşiv)

Levha 57. Teras 1, Mekân 9, Depo Yapısı (KPYA Arşiv)

Levha 58. Teras 1, Mekân 10, Konut 7 (KPYA Arşiv)

Levha 59. Teras 1, Mekân 11, Konut 8 (KPYA Arşiv)

Levha 60. Teras 2, Mekân 12, Konut 9 (KPYA Arşiv)

Levha 61. Teras 2, Mekân 13, Konut 10 (KPYA Arşiv)

Levha 62. Teras 2, Mekân 14, Konut 11 (KPYA Arşiv)

Levha 63. Teras 2, Mekân 15, Konut 12 (KPYA Arşiv)

Levha 64. Teras 2, Mekân 16, Konut 13 (KPYA Arşiv)

Levha 65. Teras 2, Mekân 17, Konut 14 (KPYA Arşiv)

Levha 66. Teras 2, Mekân 18 Konut 15 (KPYA Arşiv)

Levha 67. Teras 2, Mekân 19 Konut 16 (KPYA Arşiv)

Levha 68. Teras 2, Mekân 20 Konut 17 (KPYA Arşiv)

Levha 69. Teras 2, Mekân 21 Konut 18 (KPYA Arşiv)

Levha 70. Teras 2, Mekân 22 Konut 19 (KPYA Arşiv)

Levha 71. Teras 2, Mekân 23 Konut 20 (KPYA Arşiv)

Levha 72. Teras 3, Mekân 24 Konut 21 (KPYA Arşiv)

Levha 73. Teras 3, Mekân 25, Konut 22 (KPYA Arşiv)

Levha 74. Teras 3, Mekân 26, Konut 23 (KPYA Arşiv)

Levha 75. Teras 3, Mekân 27, Konut 24 (KPYA Arşiv)

Levha 76. Teras 3, Mekân 28, Konut 25 (KPYA Arşiv)

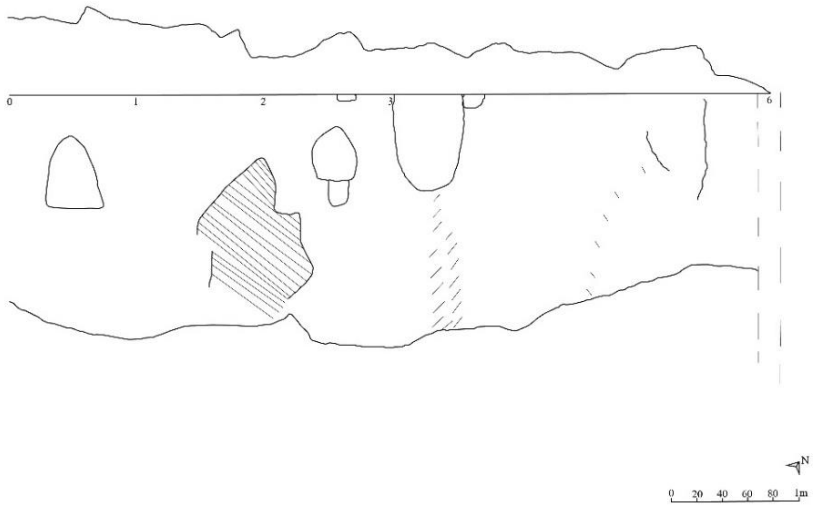

Levha 77. Teras 3, Mekân 28, Konut 25 Planı (çiz. Münevver Şimşek)

Levha 78. Teras 3, Mekân 29, Konut 26 (KPYA Arşiv)

Levha 79. Teras 3, Mekân 30, Konut 27 (KPYA Arşiv)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Ad ve Soyad: Mehmet TEKİN

İş Tecrübeleri

Pisidia Antiokheia Kazısı- Ekip üyesi, 2014

Ephesos Kazısı- Ekip Üyesi, 2019

Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması-ekip üyesi, 2019-2022

Tybmriada Antik Kenti Kazısı-ekip üyesi, 2020-2022

Tübitak, Parlais (Isparta, Eğirdir, Barla) Antik Kentinin Çevresel Arkeoloji Yaklaşımı Çerçevesinde Mekansal Analiz ve İstatistik Yöntemler ile Araştırılması, 2022

Öğrenim Durumu

75. Yıl ilk Öğretim okulu -2006

Ferzant Bulum Lisesi -2011

Süleyman Demirel Üniversitesi, Arkeoloji -2017

Süleyman Demirel üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klasik Arkeoloji Yüksek Lisans 2023

Yabancı Dil (ler) ve Düzeyi

Almanca A2 seviyesi